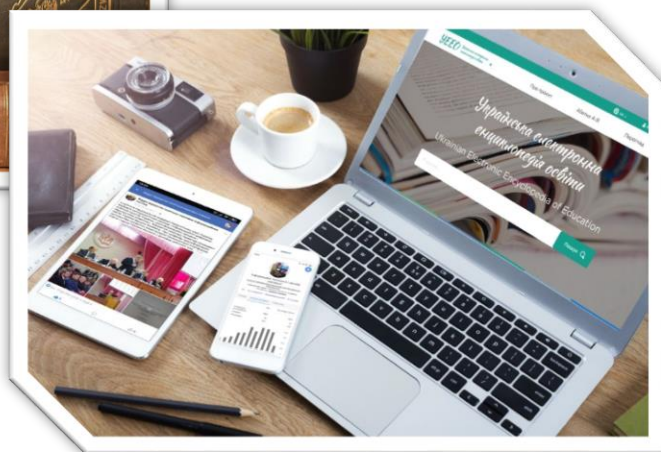

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ ПЛАТФОРМИ «УКРАЇНСЬКА ЕЛЕКТРОННА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ОСВІТИ»

Методичні рекомендації

Київ 2023

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту цифровізації освіти НАПН України
(протокол №9 від 29.06.2023 р.)*

Рецензенти:

Вячеслав ОСАДЧИЙ	д.пед.н., проф., декан факультету економіки та управління Київського університету імені Бориса Грінченка
Ганна РОМАНОВА	д.пед.н., проф., заступник директора з наукової роботи ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського

Биков В. Ю., Спірін О.М., Лупаренко Л.А., Пінчук О. П., Буров О. Ю., Яцишин А. В., Гуржій А.М., Кохан О.В., Полященко І.М.
Використання інтернет платформи «Українська електронна енциклопедія освіти»: методичні рекомендації, Київ: ІЦО НАПН України, 2023, 90 с.

У методичних рекомендаціях окреслено концептуальні засади створення інтернет платформи «Українська електронна енциклопедія освіти», описано архітектуру цього ресурсу, типологію та рубрикацію енциклопедичних статей, методичні засади підготовки їхніх текстів та надано рекомендації з редагування сторінок засобами MediaWiki.

Представлені матеріали можуть бути корисні науковим і науково-педагогічним працівникам у ході написання енциклопедичних статей, зокрема на етапах добору текстового і медіа контенту, розроблення структури статей різного типу, їх подання/завантаження на платформу, комунікації з відповідальними редакторами під час процесу розгляду і редагування (за потреби актуалізації), а також бути покладені в основу проектування і розгортання електронних енциклопедичних видань в інших галузях.

Методичне видання може бути поширене в наукових установах, закладах освіти різних рівнів, закладах управління освіти і науки, надане видавцям навчальних матеріалів та включене до переліку рекомендованої літератури для підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників.

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
ПЕРЕДМОВА.....	5
КОНЦЕПЦІЯ «УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ОСВІТИ»6	
АРХІТЕКТУРА ІНТЕРНЕТ ПЛАТФОРМИ «УКРАЇНСЬКА ЕЛЕКТРОННА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ОСВІТИ».....	19
2.1. Основні структурні компоненти УЕЕО.....	19
2.2. Система рівнів доступу користувачів.....	21
2.3. Інструментарій навігації та пошуку	22
2.4. Система сторінок УЕЕО.....	24
2.5. Система тематичних розділів і категорій	25
2.6. Структура енциклопедичної статті.....	26
2.7. Мультимедійний контент	27
2.8. Модулі «Нові статті», «Новини», «Цитувати статтю», «Статистика переглядів» та «Зворотній зв'язок».....	29
ТИПОЛОГІЯ ТА РУБРИКАЦІЯ СТАТЕЙ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ	31
ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ТЕКСТІВ СТАТЕЙ	42
4.1. Стилїстика.....	42
4.2. Дефініційна частина	42
4.3. Написання іншомовних назв та їх транслітерування	43
4.4. Основні скорочення, вживані в УЕЕО	43
4.5. Оформлення бібліографії	44
4.6. Вимоги до супровідного медіаконтенту.....	48
РЕКОМЕНДАЦІЇ З РЕДАГУВАННЯ СТАТЕЙ ЗАСОБАМИ MEDIAWIKI .	52
5.1. Реєстрація та вхід.....	52
5.2. Створення статей	52
5.3. Обговорення статей.....	54
5.4. Видалення, перейменування та захист від редагування.....	55
5.5. Історія редакційних змін	57
5.6. Редагування контенту статей	58
Форматування тексту	58
Заголовки	59
Категорії.....	60
Внутрішні і зовнішні посилання.....	61

Вставлення файлів (зображень).....	63
Галереї.....	65
Розміщення таблиць	66
ДОДАТОК. ПРИКЛАДИ СТАТЕЙ РІЗНИХ ТИПІВ.....	68
Біографічна стаття	68
Стаття про організацію	71
Стаття про видання	74
Стаття про подію / захід.....	76
Стаття про цифрові технології / електронний освітній ресурс.....	78
Стаття про нормативний документ	80
Стаття про наукову школу	81
Стаття-довідка	82
Стаття-огляд	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85

ПЕРЕДМОВА

Енциклопедичні видання – це результат прагнення людства до вичерпного та універсального викладу науково-філософського знання в системній і довговічній формі.

Активні процеси цифрової трансформації освіти та експоненціальне зростання наукових даних у ХХІ ст. сприяли тенденції до суттєвих змін у тлумаченні усталених дефініцій, їх періодичного уточнення та появи нової термінології. Як наслідок, постала потреба у вирішенні проблеми формування, систематизації, уніфікації й актуалізації поняттєво-термінологічного апарату всіх галузей знань, зокрема й психолого-педагогічних наук.

Умови військового стану в Україні та передуючі їм події пандемії COVID-19 актуалізували проблему забезпечення здобувачів освіти та вчених якісною науковою, навчальною і довідковою продукцією, що дозволила б максимально задовольнити їхні освітні та дослідницькі потреби. Інтернет-платформи з дистанційним доступом до освітнього контенту надають змогу забезпечення експертно вивіреною довідковою продукцією широкого кола користувачів, у першу чергу освітян, психологів та науковців, які в наслідок військових дій втратили доступ до традиційних джерел знань та енциклопедичних видань. У процесі активної інтеграції вітчизняної науки і освіти в європейський простір такий інструмент забезпечення цифрової культури суб'єктів науково-освітньої діяльності дозволить синхронізувати вітчизняну термінологічну базу із зарубіжними відповідниками дефініцій і тлумачень, принципово наблизити їх семантичний контекст.

З метою осучаснення усталених наукових відомостей протягом останніх десятиліть вчені активно використовують цифрові технології для подання в електронній формі вже існуючих баз знань, створених початково як паперові.

Веборієнтовані енциклопедії нині є потужним інформаційним ресурсом, покликаним забезпечити користувачів релевантними і актуальними відомостями. Ці відомості є необмеженими в обсягах та за видами презентованої інформації, передбачають наявність гіперпосилань, як зовнішніх так і внутрішніх, використовують мультимедійний контент (віртуальні музеї, 3D-тури, аудіокниги), фотогалереї та іконографічні матеріали (фотодокументи, ілюстрації), відеоматеріали (документальні та документально-постановочні фільми), біографічні документи листування, уможливають інтеграцію із соціальними мережами і календарем, підтримують стрічки новин, коментування й обговорення статей, та дозволяють редагувати застарілий контент.

Передбачається, що впровадження веборієнтованих енциклопедій матиме значний потенціал для підвищення ефективності проведення науково-педагогічних досліджень. Зокрема, шляхом надання освітянам безкоштовного доступу до науково-достовірних енциклопедичних знань, швидкого і зручного пошуку по сайту й тексту завдяки системі навігації та гіперпосиланням, можливості цитування й обміну посиланнями на статті, копіювання та виведення на друк потрібного тексту, можливості створення власних підбірок та редагування статей інших авторів у енциклопедіях із відкритим доступом.

КОНЦЕПЦІЯ «УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ОСВІТИ»

Аналіз теорії та наявних зразків електронних енциклопедій виявив, що у науково-освітньому просторі України досі не існує єдиної спеціалізованої галузевої цифрової науково-освітньої інформаційно-довідкової системи, що містила б у вільному доступі енциклопедичні науково достовірні й сучасні тлумачення термінології педагогіки й психології. З огляду на це, 2021 року Інститутом цифровізації освіти НАПН України розпочато проектування та впровадження вітчизняної веборієнтованої освітянської енциклопедії.

Нормативно-правова база. Згідно Закону України «Про освіту» державна політика у сфері освіти, передусім, ґрунтується на результатах наукових досліджень. Зокрема, серед пріоритетних напрямів розвитку освіти визначено її інформатизацію, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, інтеграцію вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів, забезпечення доступності та безперервності освіти протягом усього життя, вдосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки.

Створення «Української електронної енциклопедії освіти» (УЕЕО) виконується відповідно до Пріоритетних напрямів (за тематикою) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України (НАПН України), визначених на 2018–2022 рр., та Постанови Президії НАПН України «Про затвердження прикладного наукового дослідження за тематикою НАПН України та кадрове і фінансове забезпечення його виконання» від 01 лютого 2021 року № 1-2/2-14.

На законодавчому рівні актуальність розробки підтверджено п.2 ст.3 Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 01.02.22 № 2031-IX; Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.03.21 р. № 167 «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації»; Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.21 р. № 1687 «Про затвердження плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року».

Використання УЕЕО передбачається з урахуванням комплексу нормативних документів, що визначатимуть порядок взаємодії різних категорій користувачів платформи УЕЕО, їх права та обов'язки, зокрема, регламентуватимуть порядок вирішення спірних питань щодо авторського права й інших форм інтелектуальної власності (Закон України «Про авторське право і суміжні права»), конфіденційності персональних даних користувачів (General Data Protection Regulation), ліцензування опублікованого контенту (ліцензії Creative Commons), його поширення у відкритому доступі (Budapest Open Access Initiative), конфлікту інтересів і попередження плагіату (Committee on Publication Ethics Guidelines) та ін.

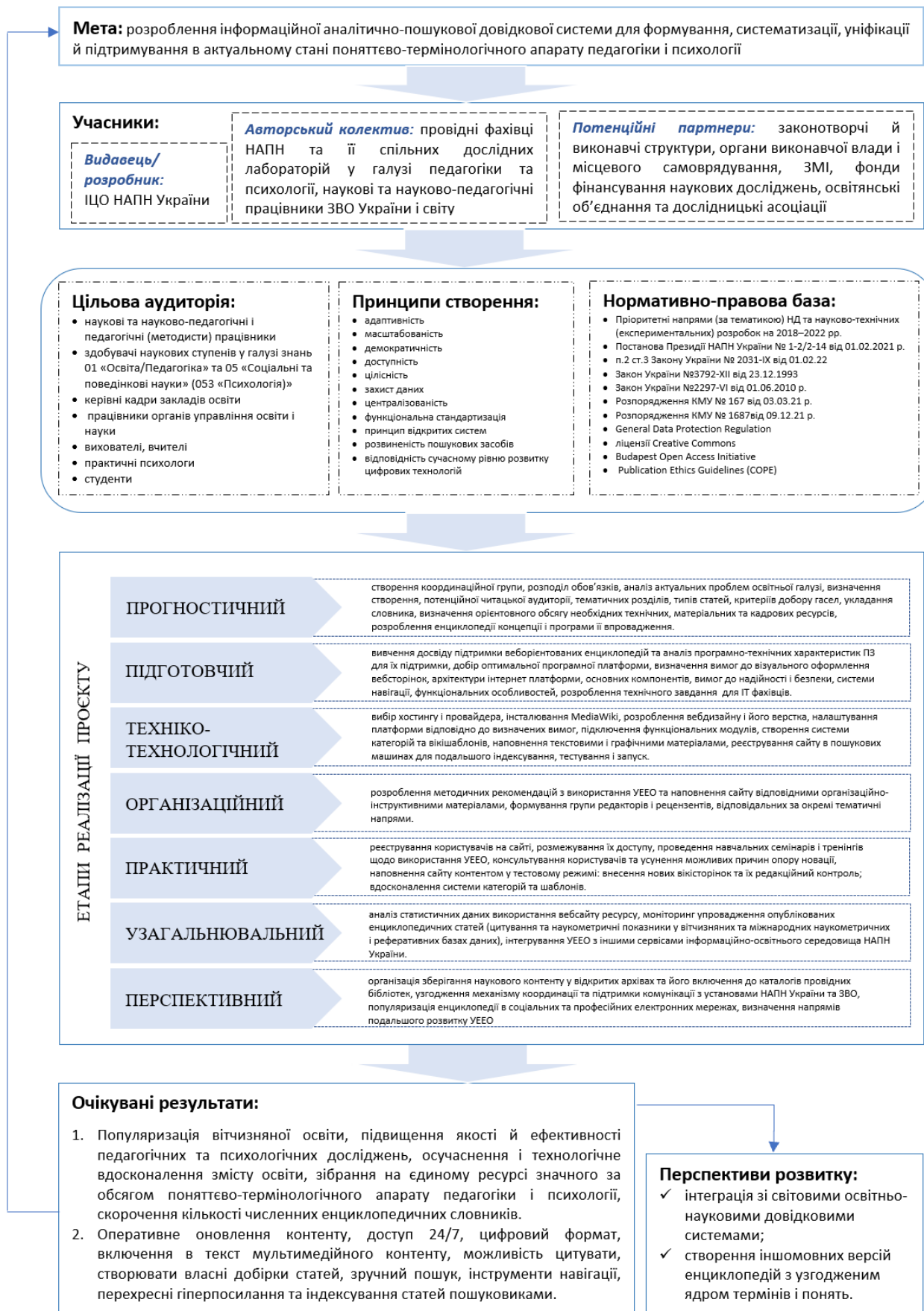

Рис. 1.1. Концептуальна модель УЕЕО

Місія проєкту полягає у розробленні інформаційної аналітично-пошукової довідкової системи для формування, систематизації, уніфікації й підтримування в актуальному стані поняттєво-термінологічного апарату педагогіки і психології.

Цільова аудиторія «Української електронної енциклопедії освіти» орієнтована на максимально широку вітчизняну та зарубіжну україномовну читацьку аудиторію, зокрема, можна виділити такі групи її користувачів:

- 1) наукові та науково-педагогічні працівники закладів освіти різних рівнів та наукових установ;
- 2) аспіранти, докторанти і здобувачі наукових ступенів у галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» та 05 «Соціальні та поведінкові науки» (053 «Психологія»);
- 3) науково-педагогічні і педагогічні (методисти) працівники системи післядипломної педагогічної освіти;
- 4) вихователі, вчителі;
- 5) керівні кадри закладів освіти та працівники органів управління освіти і науки;
- 6) студенти закладів вищої освіти (ЗВО) та коледжів педагогічних та психологічних спеціальностей;
- 7) практичні психологи.

Завдання проєкту. Основне завдання полягає у проєктуванні та розробленні впродовж 2021–2023 років інтернет платформи «Українська електронна енциклопедія освіти», що забезпечуватиме формування і підтримування в актуальному стані поняттєво-термінологічний апарат педагогіки і психології. Створення такого продукту дозволить:

- зберегти, узагальнити, систематизувати й поширити наукові знання про педагогіку і психологію;
- досягти якісно нового рівня релевантності, повноти й оперативності задоволення інформаційних потреб науковців і освітян з метою підвищення якості педагогічних і психологічних досліджень та освітнього процесу в цілому;
- оперативно і найбільш повно інформувати вітчизняну і світову наукову громадськість про результати наукових досліджень і розробок, що здійснені і здійснюються в установах НАПН України та закладах освіти України, та результати їх впровадження в освітню практику;
- найбільш ефективно використати можливості сучасних цифрових технологій для популяризації вітчизняної педагогічної і психологічної науки та її інтеграції у європейський простір.

Учасники проєкту. Відповідальним виконавцем проєкту є *Інститут цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України (ІЦО НАПН України)* (<https://iitlt.gov.ua>) – провідна установа з науково-методичного забезпечення інформатизації освіти та педагогічної й психологічної науки в Україні, діяльність якої спрямована на проведення фундаментальних і прикладних досліджень щодо розв'язання актуальних теоретико-методологічних і науково-методичних проблем створення, впровадження та

застосування програмних і технічних засобів навчання та інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. До участі в проєкті на договірних засадах можуть бути залучені інші наукові інституції НАПН та ЗВО України, Національної академії наук України, фірми і компанії бізнесу.

Авторський колектив. Основу авторського колективу УЕЕО складатимуть фахівці Національної академії педагогічних наук України. До написання статей, редагування і наповнення новим контентом залучатимуться провідні фахівці в галузі педагогіки та психології, члени спільних науково-дослідних лабораторій Інституту цифровізації освіти, наукові та науково-педагогічні працівники закладів вищої педагогічної освіти України. У перспективі, передбачається залучити потенціал вчених, що працюють поза межами України, зокрема іноземних фахівців у галузі педагогіки і психології з європейських університетів та дослідних установ.

Співпраця. Оскільки УЕЕО міститиме широкий спектр даних та ідей у галузі освіти й психології, а також достовірну інформацію, необхідну для проєктування і виконання різноманітних програм освітнього напрямку, вона може стати потужним джерелом відомостей для прийняття державних рішень. З огляду вказане, можлива співпраця із законотворчими та виконавчими структурами різних рівнів, органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, засобами масової інформації, іноземними та вітчизняними фондами фінансування наукових досліджень, освітянськими об'єднаннями та дослідницькими асоціаціями, національними галузевими академіями наук та ЗВО.

Характеристика ресурсу згідно типології довідкових видань. Грунтуючись на ознаках, наведених у ДСТУ 3017–95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення», УЕЕО можна вважати:

- за характером інформації – спеціалізованою галузевою;
- за цільовим призначенням – науковою;
- за читацьким призначенням – адресованою фаховому читачу;
- за структурою основного тексту – змішаного типу (алфавітно-систематичною);
- за обсягом – великою;
- за форматом – цифровою, веборієнтованою.

Принципи створення. Проєктування галузевих енциклопедичних видань вимагають ґрунтовного вивчення світового історичного досвіду їх творення, врахування традицій і сучасних концептів розвитку. Підґрунтям розроблення УЕЕО є значний досвід роботи науковців НАПН України над друкованим виданням «Енциклопедії освіти» 2008 р. та 2021 р., матеріали якої можуть бути критично використані. Підготовка УЕЕО відбувається з урахуванням кращих практик енциклопедичної справи, методичних рекомендацій фахівців Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво» та Інституту енциклопедичних досліджень НАН України, а також досвіду створення вітчизняних універсальних і галузевих енциклопедій, серед яких «Велика українська енциклопедія», «Енциклопедія Сучасної України», «Українська бібліотечна енциклопедія», «Енциклопедія історії України» та ін.

У процесі створення «Української електронної енциклопедії освіти» мають бути враховані наступні **принципи**, що відображатимуть специфіку системи та її функціональне призначення:

– *адаптивність* – властивість автоматизованої системи змінюватися для збереження свого функціонального призначення;

– *масштабованість* – легкість підключення до неї додаткових розподілених ресурсів, простота в управлінні та забезпечення їх функціонування без втрати продуктивності.

– *демократичність* – забезпечення рівних можливостей читачів УЕЕО до отримання довідкових відомостей і даних;

– *доступність* – забезпечення безкоштовного безперебійного онлайн доступу до платформи і ресурсів для всіх користувачів 24/7;

– *цілісність* – систематизований інформаційний довідковий ресурс створюється за принципом цілісності масиву взаємопов'язаних статей, що доповнюють та розвивають одна одну;

– *централізованість* – організація і зберігання інформаційних ресурсів за принципом централізованої бази даних;

– *функціональна стандартизація* – узгодження використовуваних стандартів з прийнятими міжнародними стандартами організації і підтримування веборієнтованих енциклопедій;

– *принцип відкритих систем* – створення середовища, яке містить програмні, апаратні засоби, сервіси зв'язку, інтерфейси, формати даних та протоколи, що підтримують доступні й загальновизнані стандарти та забезпечують перенесення даних, взаємодію і масштабованість додатків;

– *відповідність сучасному рівню розвитку цифрових технологій* – основні проєктні рішення створення УЕЕО ґрунтуються на використанні сучасного програмного забезпечення MediaWiki та засадах технології SemanticWeb;

– *розвиненість пошукових засобів* – можливості використання різних пошукових механізмів (за ключовими словами, абеткою, тематичною категорією); здійснення пошуку різними мовами; достатня повнота семантичної моделі для знаходження максимально відповідних результатів (статей); подання різнорідних відомостей і даних у зручному для кінцевого користувача вигляді.

– *захист даних* – комплекс заходів технічного та організаційного характеру, спрямованих на захист від кіберзагроз та втрати відомостей, що дозволяють ідентифікувати фізичну особу.

Контент-концепція. Змістове наповнення інформаційної аналітично-пошукової системи складають статті науково-освітнього спрямування, що розкривають поняттєво-термінологічний апарат педагогіки і психології.

Основними **критеріями до змісту**, що покладаються в основу формування цього енциклопедичного видання є наступні:

– *актуальність* – необхідність систематизації та узагальнення сучасних знань у галузі освіти, педагогіки і психології;

– *вичерпність* – максимальне всебічне розкриття в лаконічній формі сутності основних понять;

– *науковість* – підготовлені енциклопедичні статті повинні містити обґрунтовані наукою і практикою факти, викладені усталеними термінами і поняттями, експертно вивірені, вченими практиками-освітянами чи психологами;

– *об’єктивність* – зміст кожної статті має бути достатньо обґрунтованим, виваженим, збалансованим, ґрунтуватися на самокритичності і водночас не містити другорядних деталей, особистісних оцінок та емоційного окрасу;

– *достовірність, доказовість, обґрунтованість* – верифікація та фактологічна точність (ступінь точного, об’єктивного відображення) поняттєво-термінологічного апарату, подій, явищ, що мали місце у вітчизняній педагогічній і психологічній науці та освітній практиці;

– *динамічність* – політика актуалізації, оновлення і розвитку освітнього поняттєво-термінологічного апарату;

– *системність* – продумана організація статей та подання відомостей у них з урахуванням закономірностей, взаємозв’язків та взаємообумовленості речей і явищ.

Енциклопедія буде формуватися за такими **тематичними розділами**, як Освіта, Психологія, Наука, Персоналії, Організації, Документи, Видання, Події, Цифровізація. Основні тематичні розділи будуть доступні читачеві з головної сторінки сайту у вигляді галереї. Кожна стаття може бути одночасно включена у декілька розділів.

Типи статей, передбачені в УЕЕО, включають статті-огляди, статті-довідки, статті-дефініції, статті-відсилання. За об’єктом опису матеріали також можуть належати до таких основних типів, як біографічна стаття, стаття про установу, стаття про нормативний документ, стаття про видання, стаття про подію/захід, стаття про наукову школу та ін.

Допоміжний апарат буде включати алфавітні покажчики за автором, категорією та мультимедійним контентом, списки використаних джерел на сторінках кожної статті, модуль оформлення бібліографічного опису статті за різними стилями (ДСТУ 8302:2015, АРА, IEEE та ін.), посилання на подібні й популярні статті, показники статистики використання.

Внесення статей. На початковому етапі функціонування енциклопедії, наповнення електронними статтями здійснюватиметься за принципом централізованого введення документів. Лише певний користувач або група користувачів з установи, що підтримує УЕЕО, матимуть право вносити документи. Оскільки подані матеріали мають бути експертно вивірені, на початковому етапі формування енциклопедії публічне депонування і редагування статей не передбачається.

Після того, як буде досягнуто 100% опублікування онлайн наявних підготовлених матеріалів, буде здійснено перехід до розподіленого внесення нового контенту відповідальними за тематичні розділи особами. У цьому випадку відповідальний редактор централізовано перевірятиме коректність внесених ресурсів, публікуватиме їх онлайн та здійснюватиме інформаційно-аналітичний моніторинг, зокрема фіксуватиме показники їх використання (напр. в Google Analytics) та цитувань в наукометричних базах даних (напр. в

Google Scholar). Така модель якнайкраще задовольнятиме потребам організацій зі складною ієрархічною структурою (наукові установи, ЗВО та ін.), де формуватимуться колекції освітніх довідкових статей різного тематичного спрямування.

Технічна концепція. «Українська електронна енциклопедія освіти» буде реалізована як вікі-ресурс на базі надійної безкоштовної багатомовної програмної платформи MediaWiki, що поширюється у відкритому доступі за ліцензією GNU. Завдяки підтримці цього програмного продукту широкою спільнотою користувачів, існує можливість розширення і налаштування конкретного енциклопедичного проєкту шляхом підключення значної кількості плагінів, що відповідатимуть окресленим вимогам до функціоналу. Зокрема, використання плагіну Semantic MediaWiki дозволить організувати поняттєво-термінологічний апарат енциклопедії як розподілену базу знань.

Дизайн-концепція освітнього інформаційно-довідкового продукту визначає такі вимоги, як стримана колірна гама, читабельні шрифти, якісне відтворення контенту вебсторінок на екрані, використання зображень, аудіо- та відеоелементів, зміст яких не порушує етичних норм.

За необхідності передбачається можливість вбудовування таблиць, діаграм, фотогалерей та іконографічних матеріалів (фотодокументів, ілюстрацій), відеоматеріалів (документальних і документально-постановочних фільмів), мультимедійного контенту (віртуальні музеї, 3D-тури, аудіокниги), біографічних документів як безпосередньо на сторінки статей, так і відповідні посилання на сторонні ресурси.

Структура і функціонал сайту енциклопедії передбачатиме наявність галереї тематичних розділів, блоку реєстрації та входу, пошуковий інструментарій, можливості зміни мови інтерфейсу та окремої статті, а також закладки:

–*«Про проєкт»* – основні відомості про цілі, історію створення та розвитку проєкту, відомості про редакторів, нормативно-правову базу функціонування, політику конфіденційності даних, положення про відкритий доступ, конфлікт інтересів та попередження плагіату, навчальні матеріали для користувачів, запитання і відповіді;

–*«Абетка А-Я»* – цифровий та алфавітний покажчики статей за кирилицею і латиницею;

–*«Автори»* алфавітний покажчик за прізвищами авторів;

– *«Медіатека»* – покажчик графічного, аудіо- та відеоконтенту.

–*«Контакти»* – відомості про Інститут ІЦО НАПН України, телефон, адресу, вебсайт, електронну пошту, графік роботи та форму зворотного зв'язку.

Інформація, розміщена на сайті, поділятиметься на *загальнодоступну* відкриту для всіх користувачів (супровідні матеріали, опубліковані статті) та інформацію *особистого кабінету користувача* (наприклад сторінок редактора).

Користувачів сайту можна поділити на 2 види відповідно до наданих їм прав доступу:

– *неавторизовані користувачі* – матимуть доступ тільки до загальнодоступної частини сайту;

– зареєстровані й авторизовані користувачі – мати доступ як до загальнодоступної частини сайту, так і до адміністративної частини відповідно до наданого їм рівня прав доступу (особистого кабінету користувача з історією редакційних дій).

Функціонально сайт має являти собою інтерфейс платформи, що надає змогу користувачам у межах визначених дозволів читати, завантажувати, описувати, рецензувати та редагувати енциклопедичні статті наукової педагогічної та психологічної тематики. Додатково будуть передбачені можливості формування користувачем власних добірок статей та запропонувати редакції новий термін виконання робіт (або правки до існуючих).

Характеристика засобів пошуку інформації. Оскільки УЕЕО буде створена за принципом побудови бази знань, користувачі матимуть змогу здійснювати пошук статей за:

- *ключовими словами* – назвою статті або її початковими літерами через рядок пошуку на головній сторінці або сторінках статей;
- *тематичним розділом* – категоріями та підкатегоріями в тематичних розділах через галерею на головній сторінці;
- *абетковими і цифровими покажчиками* через закладки головного меню.

Адміністрування платформи включає такі функції, як розгортання й налаштування програмного забезпечення MediaWiki на сервері; підключення додаткових функціональних модулів, зокрема Semantic MediaWiki; надання користувачам прав доступу; забезпечення цілісності й безпеки даних УЕЕО; моніторинг роботи платформи і підтримка її функціонування на належному рівні; інтеграція платформи з іншими системами інформаційного обслуговування користувачів.

УЕЕО як об'єкт ергономічного проєктування. Процес проєктування системи будь-якого призначення має охоплювати усі етапи її життєвого циклу, починаючи від концепції побудови, функціонування та розвитку, і далі: реалізацію та впровадження; використання; технічне обслуговування та підтримку до виведення з експлуатації. З огляду на це створення «Української електронної енциклопедії освіти» доцільно виконувати з урахуванням таких ергономічних вимог, як продуктивність, легкість і простота використання, гнучкість (можливість змінювати, додавати, розширяти), здатність до взаємодії, цілісність.

Оскільки веборієнтовані енциклопедії, як засіб навчання, є системами «людина-техніка-середовище», доцільно розширити цей список такими ергономічними властивостями, як:

1) *опановуваність* – закладені в засобі навчання та експлуатаційній документації можливості якнайшвидшого його освоєння (оволодіння необхідними компетентностями, знаннями, уміннями і навичками управління та обслуговування);

2) *обслуговуваність* – відповідність конструкції засобу навчання (або окремих його елементів) оптимальній психофізіологічній структурі

користувачів та процесу діяльності з експлуатації, обслуговування та ремонту (відновлення функцій) цього засобу діяльності;

3) *керованість* – відповідність заданим вимогам до засобу навчання та якості діяльності з управління людиною оптимальними, точнісними, швидкісними й надійнісними параметрами засобу,

4) *життєздатність* – відповідність умов функціонування засобу навчання біологічно оптимальним параметрам робочого середовища, що забезпечує людині нормальний розвиток, здоров'я та високу працездатність.

5) *життєстійкість* (в системах управління) – когнітивна стійкість до кіберзагроз, відновлюваність функціонування усіх елементів системи в цілому після припинення дії дестабілізуючого або руйнівного фактору.

У вирішенні питань гармонізації можливостей людини та інформаційного середовища, проблемам оцінювання небезпеки інформації для життя і діяльності людини та можливостей захисту або пом'якшення негативного впливу її дії варто приділити особливу увагу.

Особливістю електронних засобів освітнього призначення є те, що вони не втрачають своєї системної корисності. Натомість, можуть швидко змінюватись, зокрема потребують актуалізації та оцінювання достовірності контенту відповідно до чинних наукових даних і вимог суспільства. З огляду на динамічність появи нового та коригування існуючого поняттєво-термінологічного апарату педагогіки і психології, варто врахувати такі вимоги до верифікації енциклопедичних статей:

- наявність або відсутність автора, можливість його ідентифікувати;
- наявність або відсутність посилань на використані джерела;
- наявність або відсутність упередженого спонсора;
- наявність або відсутність винагороди;
- академічна вагомість джерела.

До таких об'єктів як УЕЕО можна застосувати поняття логістичної системи зі зворотнім зв'язком, що складається з кількох підсистем. З огляду на це, така адаптивна платформа повинна передбачати досить розвинуті зв'язки із зовнішнім середовищем (бази даних, бази знань, наукометричні бази, інші енциклопедії) та потребує організації потоків даних всередині (інструментарій навігації).

Етапи реалізації проєкту. Процедура впровадження «Української електронної енциклопедії освіти» – це багаторівневий процес, що передбачає вирішення низки технічних, організаційних, нормативних та соціально-психологічних задач, що планується реалізувати наступним чином.

1. Прогностичний етап:

- створення координаційної редакції проєкту, розподіл обов'язків, призначення відповідальних осіб;
- аналіз актуальних проблем освітньої галузі, висвітленню яких буде присвячений контент УЕЕО, визначення мети, цілей створення УЕЕО та потенційної читацької аудиторії;

- визначення тематичних розділів, типів та обсягів енциклопедичних статей, що публікуватимуться, критеріїв добору гасел та укладання масиву базового словника;
- визначення орієнтовного обсягу необхідних технічних, матеріальних та кадрових ресурсів;
- розроблення концепції майбутньої енциклопедії та програми її впровадження.

2. Підготовчий етап:

- вивчення вітчизняного й зарубіжного досвіду підтримки та функціонування веборієнтованих енциклопедій;
- аналіз програмно-технічних характеристик та наявного у відкритому доступі ПЗ;
- добір оптимальної програмної платформи для розгортання енциклопедії, що задовольнятиме ресурсам наукової установи та вимогам до використання в науково-педагогічній діяльності;
- визначення вимог до візуального оформлення вебсторінок, проектування загальної архітектури інтернет-платформи, визначення основних компонентів ресурсу та операцій, вимог до надійності і безпеки, передбачуваних функціональних особливостей УЕЕО, системи навігації;
- розроблення технічного завдання (ТЗ) для ІТ фахівців.

3. Техніко-технологічний етап:

- вибір хостингу і провайдера для підтримки роботи проекту;
- інсталювання програмної платформи MediaWiki, розроблення вебдизайну і його верстка, наповнення текстовими і графічними матеріалами;
- налаштування платформи відповідно до визначених вимог та підключення функціональних модулів, створення системи категорій та вікі-шаблонів,
- реєстрування сайту в пошукових машинах для подальшого індексування, тестування і запуск.

4. Організаційний етап:

- дослідження нормативно-правового підґрунтя та політики використання матеріалів УЕЕО, зокрема щодо авторських прав, попередження плагіату, архівування, індексування, відкритого доступу, етики проведення психолого-педагогічних досліджень та ін.;
- розроблення методичних рекомендацій з використання УЕЕО та наповнення сайту відповідними організаційно-інструктивними матеріалами;
- формування групи редакторів і рецензентів, відповідальних за окремі тематичні напрями.

5. Практичний етап:

- реєстрування користувачів на сайті енциклопедії та розмежування їх доступу до інформації;

- проведення навчальних семінарів і тренінгів щодо використання УЕЕО, усунення можливих причин опору новації та консультування користувачів під час редакційного процесу;
- наповнення сайту контентом у тестовому режимі: внесення нових вікі-сторінок та їх редакційний контроль;
- вдосконалення системи категорій та шаблонів.

6. Узагальнювальний етап:

- аналіз статистичних даних використання вебсайту ресурсу (за допомогою статистичних модулів, Google Analytics);
- періодичний моніторинг упровадження опублікованих енциклопедичних статей (цитування та наукометричні показники у вітчизняних та міжнародних наукометричних і реферативних базах даних);
- інтегрування УЕЕО з іншими сервісами інформаційно-освітнього середовища НАПН України.

7. Перспективний етап:

- організація зберігання наукового контенту у відкритих архівах та його включення до каталогів провідних бібліотек;
- узгодження механізму координації та підтримки комунікації з установами НАПН України та ЗВО;
- популяризація енциклопедії в соціальних та професійних електронних мережах;
- визначення напрямів подальшого розвитку УЕЕО.

Просування та популяризація. Інформування широкої громадськості про проєкт «Українська електронна енциклопедія освіти» планується здійснити шляхом організації міжнародних і всеукраїнських конференцій, семінарів, круглих столів, методичних семінарів, зустрічей та розповсюдження інформації на сайтах наукових установ та закладів освіти України різногалузевого підпорядкування, що передбачувано сприятиме активному обміну інформацією та досвідом всередині наукової спільноти.

Процес просування та популяризації буде організовано шляхом створення окремої сторінки проєкту «Українська електронна енциклопедія освіти» в соціальній мережі Facebook, а також створення інформаційного каналу/спільноти та чат-боту в клауд-месенджерах Telegram та Viber, що дозволить інформувати користувачів про нові надходження і оновлення наукового контенту. На сайті буде передбачена вебформа для зворотного зв'язку, що забезпечить додаткову оперативну комунікацію з читачами.

З метою додаткового збереження енциклопедичних статей буде забезпечено їх архівування в Електронній бібліотеці НАПН України (<https://lib.iitta.gov.ua>) та індексування наукометричною базою даних Google Scholar. Передбачається включення УЕЕО до рейтингу вікі-проєктів та інтеграції з Google календарем.

Очікувані результати. «Українська електронна енциклопедія освіти» покликана слугувати джерелом ідей для розвитку галузей педагогіки і психології та популяризувати здобутки вітчизняної освіти в Україні й світі. Вона репрезентуватиме найсучасніші знання з наук про освіту та психологію в

доступній формі 24/7, зручному для користування форматі, що відповідає розвиткові цифрових технологій та враховує потреби різних категорій користувачів. У ній будуть представлені найвидатніші освітяни, педагоги та психологи; інтерпретовані явища, поняття та терміни; описано вплив різних інституцій, закладів вищої освіти та організацій на розвиток освіти і психології; відображено розвиток поглядів на освіту, виховання та психологію та динаміку наукових уявлень у цих галузях знань.

Впровадження веборієнтованої освітньої енциклопедії дозволить зібрати на єдиному ресурсі значний за обсягом поняттєво-термінологічний апарат педагогіки і психології, розпорошений у різноманітних паперових і електронних джерелах. Водночас, з'явиться можливість вирішити проблему оперативного оновлення контенту шляхом редагування й доповнення наявних статей та включення нових без необхідності републікації всього змісту.

Створення сучасного фундаментального енциклопедичного ресурсу дозволить докорінно змінити принцип роботи користувачів з освітнім довідковим виданням: звертаючись до системи, вони будуть одержувати не лише миттєвий безоплатний доступ до науково-достовірних енциклопедичних знань, а й швидкий і зручний пошук по тексту, можливість цитувати й обмінюватись посиланнями на статті, копіювати і друкувати потрібний текст, створювати власні підбірки та редагувати статті інших авторів.

Проектована енциклопедія матиме гнучку та зручну систему інструментів навігації і перехресних гіперпосилань, що максимально наблизить результати пошуку до запитів користувачів. Можливість включення посилань на матеріали інших вітчизняних і зарубіжних електронних ресурсів та індексування статей пошуковиками дозволить візуалізувати енциклопедичну карту довідкових даних.

Інтегрування в текст різноманітного мультимедійного контенту (віртуальних музеїв, 3D-турів, аудіокниг), фотогалерей та іконографічних матеріалів (фотодокументів, ілюстрацій), відеоматеріалів (документальних і документально-постановочних фільмів) заохотить читачів до глибшого наукового пошуку завдяки візуалізації, повноті і доступності викладу.

Функціонування енциклопедичного порталу уможливить залучення користувачів до процесу творення енциклопедії та обговорення матеріалів з дотриманням відповідних підходів до збереження науковості енциклопедичного контенту. Передбачається також, що взаємодія з читачами вийде на новий рівень завдяки використанню таких інтерактивних технологій, як месенджери, соціальні мережі, чат-боти та ін.

Вагомим соціальним результатом стане поглиблення процесів цифрової трансформації наукової та освітньої діяльності.

Відкрита інтернет-платформа матиме потужний ефект для неперервного осучаснення і технологічного вдосконалення змісту освіти, а також сприятиме підвищенню її рівня в Україні та популяризації найсучасніших знань серед громадськості. Частково може бути вирішена проблема забезпечення освітнього процесу якісними навчальними матеріалами. Заклади освіти отримають змогу використовувати енциклопедичний ресурс у навчальному

процесі, зокрема для запровадження сучасних освітніх онлайн-програм, оперативного оновлення навчальних матеріалів, проведення відеолекцій та ін.

Упровадження інтернет-платформи «Українська електронна енциклопедія освіти» сприятиме розвитку і впровадженню ідей і принципів відкритої науки, утвердженню у науково-освітній практиці її ефективних інформаційно-процесуальних інструментів. Використання різними авторами і науковими колективами узгодженого ядра поняттєво-термінологічного апарату зумовить підвищення якості й ефективності педагогічних та психологічних досліджень, забезпечить сумісність їх наукових результатів. Для наукової спільноти створяться сприятливі умови доступу до науково виваженої й системно поданої інформаційної, джерельної і бібліографічної бази з педагогіки і психології, ілюстративних та мультимедійних матеріалів з цієї тематики.

Це сприятиме подальшому розвитку інформаційно-цифрової культури сучасних науковців, розширенню кола їх компетентностей з використання відкритих інформаційно-довідкових систем для якісного виконання своїх загальноосвітніх і професійних завдань.

Поряд з тим, використання УЕЕО сприятиме скороченню кількості інформаційних об'єктів у різних численних енциклопедичних словниках, довідниках, тезаурусах, глосаріях, компендіумах, що непоодинокі не виправдано дублюють однойменний зміст один одного та суттєво підвищують вартість їх видання та використання.

Перспективи розвитку. Роботи з розроблення й впровадження інтернет-платформи «Українська електронна енциклопедія освіти» підпорядковані парадигмам «рівного доступу до якісної освіти і науки» та «людиноцентризму», відповідають принципам відкритої освіти і науки, лежать у руслі завдань з формування Суспільства 4.0, майбутнього, але вже не далекого Суспільства знань.

Передбачається інтегрувати створений і неперервно осучаснюваний цифровий енциклопедичний ресурс зі світовими освітньо-науковими довідковими системами, а також створення разом з науковцями та освітянами зарубіжних країн на базі інтернет-платформи УЕЕО іншомовних версій УЕЕО та національних версій науково-освітніх енциклопедій з узгодженим ядром термінів і понять.

АРХІТЕКТУРА ІНТЕРНЕТ ПЛАТФОРМИ «УКРАЇНСЬКА ЕЛЕКТРОННА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ОСВІТИ»

2.1. Основні структурні компоненти УЕЕО

Архітектура «Української електронної енциклопедії освіти» реалізована на трьох рівнях: 1) сервер, 2) платформа MediaWiki та 3) загальнодоступний вебсайт (рис. 2.1.).

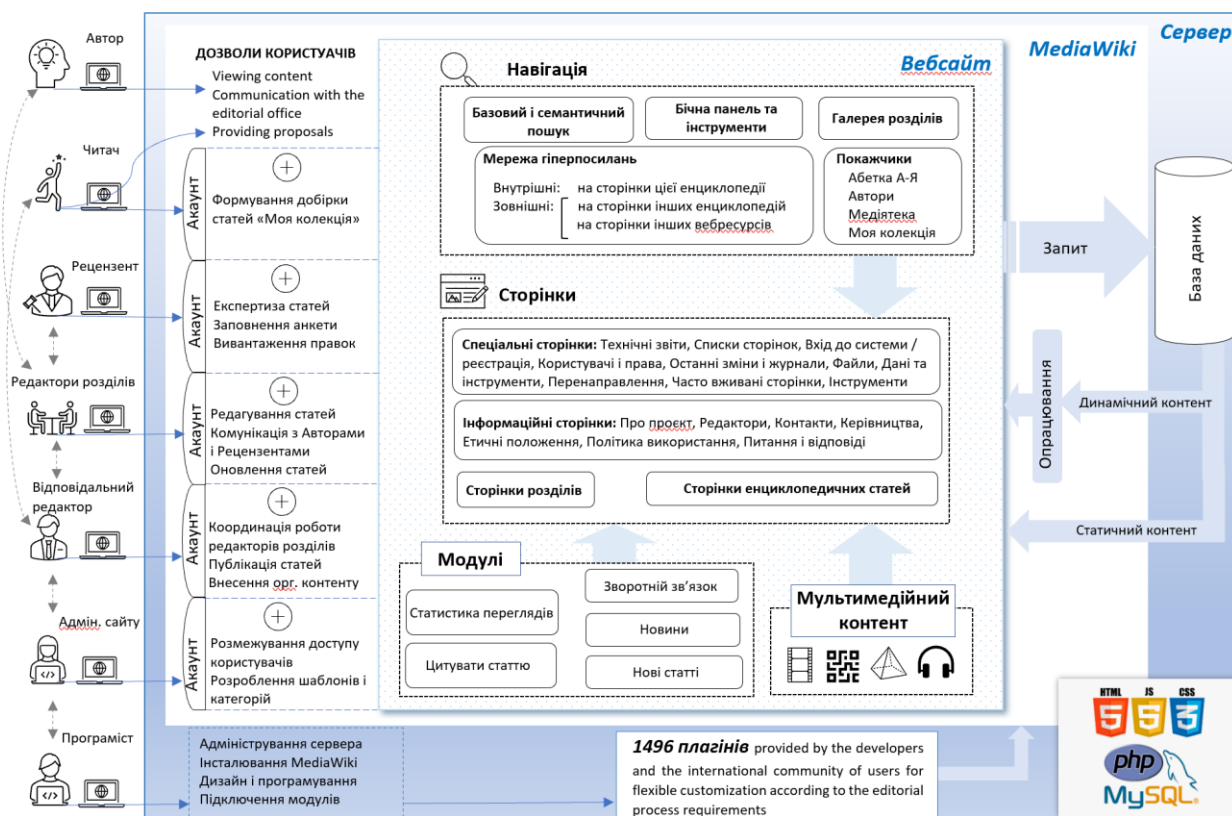

Рис. 2.1. Модель структури «Української електронної енциклопедії освіти»

Дослідження функціональних та програмно-технічних можливостей онлайн ресурсів енциклопедичного призначення показало, що при створенні такого роду ресурсів розробники вбачають за доцільне застосовування наступних технологій:

- вебсервери *Nginx*, *LiteSpeed* або *Apache HTTP Server*;
- операційні системи *FreeBSD*, *Windows Server*, *Ubuntu*, *Debian*;
- СУБД *MySQL*;
- вікі-рушії, напр. *MediaWiki*;
- CMS *Drupal*, *WordPress*;
- фреймворки *Bootstrap*, *Yii Framework*, *Microsoft ASP.NET*;
- мови програмування *PHP*, *JavaScript*, *HTML 5*, *CSS*;
- бібліотеки *jQuery*, *jQuery UI*, *jQuery Migrate*, *OWL Carousel*, *Lightbox*, *Modernizr*, *Google Hosted Libraries* різних версій;

- сервіси *Google AnalyticsGA4, Google Tag Manager, Google Maps, Google Apps for Business, Google Identity Platform, CrUX DatasetFont Awesome, reCAPTCHA, Open Graph, PWA*;
- сервіси реклами *Admixer, DoubleClick.Net, Google AdSense*;
- сертифікати *Cloudflare SSL, SSL by Default*;
- email hosting providers *Sender Policy Framework (SPF)*;
- соцмережі *Twitter, Facebook* та відеохостинги, напр. *YouTube*.

Проект УЕЕО розгорнутий на **сервері** Apache HTTP Server 2.4.38, на базі операційної системи Debian. Для збереження контенту та опрацювання запитів користувачів створено базу даних, що функціонує під управлінням СУБД MySQL. Для реалізації користувацького вебінтерфейсу та підтримки процесів управління контентом обрано платформу MediaWiki 1.39, що спроектована за допомогою PHP, JavaScript, HTML 5, CSS. При розробці інтерфейсу використано фреймворк Bootstrap2, бібліотеки jQuery UI1.9.2, jQuery3.6.0, графічну бібліотеку D35.16.0 та включено сервіси Google AnalyticsGA4. Сайт інтегровано з Facebook, Telegram та YouTube.

За замовчуванням платформа **MediaWiki** надає користувачеві широкий спектр функціональних можливостей роботи з ресурсом, зокрема:

- пошуку енциклопедичного контенту;
- відстеження динаміки його змін, виведення вибірок за параметрами;
- додавання, видалення, перенаправлення і захист користувацьких сторінок;
- редагування і форматування текстів статей;
- створення шаблонів і категорій;
- додавання зображень, аудіо/відео, таблиць та ін.;
- управління файлами і обліковими записами користувачів;
- інструментарій навігації, комунікації, колаборації та персональної кастомізації.

Розширення функціональних можливостей платформи MediaWiki реалізується завдяки колекції 1496 **плагінів**, наданих розробниками та міжнародною спільнотою її користувачів. Завдяки комбінації плагінів можливо здійснити гнучке налаштування енциклопедії згідно вимог редакційного процесу, зокрема:

- підвищити безпеку за допомогою спеціальних механізмів автентифікації;
- включити у вікісторінки дані, відмінні від вікітексту;
- налаштувати API для використання у продукті функцій сторонніх ресурсів та задати набір способів і правил, за якими вони обмінюються даними;
- за допомогою тегів аналізатора розширити вбудовану вікірозмітку додатковими можливостями обробки рядків, повнотекстового пошуку та ін.;
- додати спеціальний синтаксис (функції аналізатора) для ефективної взаємодії вікі-розмітки з іншими вікі-елементами сторінки;

- запустити спеціальний код (хуки) під час запуску певних подій, наприклад, збереження сторінки або входу користувача;
- підключити спеціальні сторінки для виконання редакційних й адміністративних функцій на сайті;
- застосувати «чарівні слова» – текстові рядки, що запускають специфічну функцію;
- використати базові теми оформлення (скіни) для налаштування зовнішнього вигляду.

Платформа MediaWiki дозволяє розгорнути загальнодоступний **вебсайт**, використовуючи базові теми оформлення (MinervaNeue, MonoBook, Timeless, Vector, Vector 2022), що мають в основі однакові компоненти інтерфейсу й інструментарій навігації. Окрім вказаних тем, на сайті MediaWiki.org зареєстровано ще 101 кастомерський скін (skin), розроблений спільною користувачів. Підхід до проектування «Української електронної енциклопедії освіти» передбачає використання однієї з таких тем (WMAU), як основи, та подальшого розроблення унікального дизайну енциклопедичного ресурсу, шляхом зміни програмного коду (PHP, JS, HTML 5) та каскадних таблиць стилів (CSS).

У перспективі подальшого розвитку цей амбітний вітчизняний проєкт має стати майданчиком узгодження освітньої термінології для користувачів різних країн та суб'єктів різних освітніх систем, з огляду на що матиме багатомовний інтерфейс та міститиме іншомовний контент. З точки зору функціональності, планується розширити інклюзивність сайту для осіб з вадами зору та слуху (темна тема оформлення, збільшення шрифту, аудіосуупровід), інтегрувати енциклопедію з іншими вікіпроєктами, а також підключити інструменти аналітики, індексування й поширення статей у Facebook і Telegram.

2.2. Система рівнів доступу користувачів

За замовчуванням MediaWiki передбачає такі групи користувачів, як *неавторизовані, авторизовані та автоматично підтверджені, Боти, Адміністратори, Бюрократи, Супресори та Адміністратори інтерфейсу*. Однак така ієрархія ролей не задовольняє логіці редакційного процесу передбаченої в «Українській електронній енциклопедії освіти».

Для вирішення означеної проблеми в енциклопедії в УЕЕО вибудована така система рівнів доступу користувачів.

Роль *Автора* не вимагає авторизації, оскільки, на початковому етапі, передбачено внесення матеріалів лише відповідальними особами від Інститутів Національної академії педагогічних наук України та закладів вищої освіти освітнього спрямування. В іншому випадку, будь-який дослідник може запропонувати редакції свій матеріал на розгляд, скориставшись відповідною формою зворотного зв'язку.

Читачі можуть переглядати контент як незареєстровані користувачі та пропонувати редакторам новий термін (або правки до існуючих). Реєстрація

надає їм можливість формування власних добірок вподобаних статей «Моя колекція».

Рецензенти проводять експертизу статей, заповнюють спеціально розроблений опитувальник щодо якості рукописів та мають можливість вивантажувати файли з редагованими текстами.

Редактори розділу здійснюють процеси подання, редагування і оновлюють тексти статей, координують виконання завдань авторів та рецензентів.

Відповідальні редактори координують роботу редакторів розділів, публікують фінальні версії статей та вносять інформаційний контент на сайт.

Адміністратори сайту здійснюють розмежування рівнів доступу користувачів, їх упорядкування та видалення, розроблюють шаблони та ієрархію категорій.

Програмісти (системні адміністратори) здійснюють адміністрування сервера, встановлення MediaWiki, розроблення дизайну, програмування додаткових функціональних модулів, підключення, оновлення та видалення плагінів. Для виконання таких завдань реєстрація та вхід через обліковий запис цієї групи користувачів не потрібна.

Кожна роль вищого рівня включає функціонал попередніх груп. Таке налаштування (призначення або скасування) реалізується шляхом прописування дозволів і прав у програмному коді MediaWiki.

2.3. Інструментарій навігації та пошуку

За замовчуванням інструментарій навігації УЕЕО надає змогу користувачам здійснювати базовий **пошук** по контенту сайту за назвами статей.

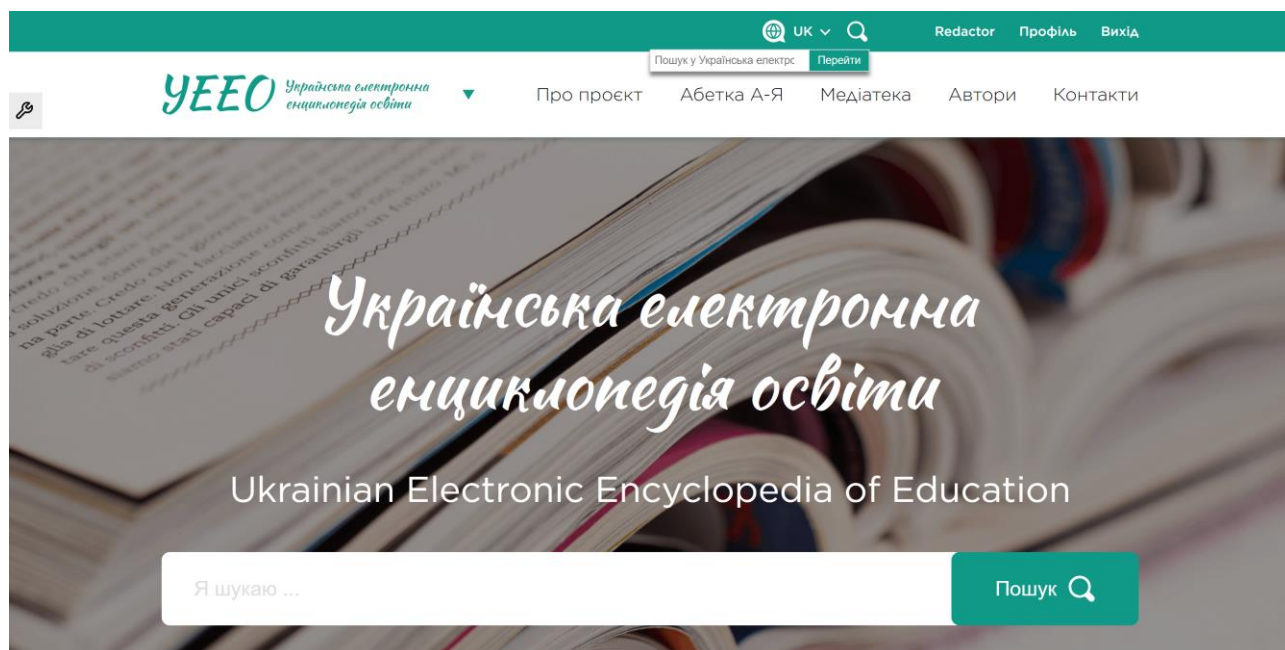

Рис. 2.2. Поля пошуку в УЕЕО

Встановлення плагіну SemanticMediaWiki уможливило розширений семантичний пошук за назвами і видами документів, авторами, повними текстами, ключовими словами, розділами, роками публікації та комбінаціями параметрів, заданих користувачем.

Мережа *гіперпосилань* передбачає як внутрішні гіперпосилання між сторінками УЕЕО, так і зовнішні, що перенаправляють читача на відповідні матеріали в інших енциклопедіях або сторонні вебресурси.

Видавнича діяльність

ІЦО НАПН України є співзасновником таких наукових видань:

електронне наукове фахове видання «[Інформаційні технології і засоби навчання](#)» функціонує на міжнародній сучасній видавничій платформі Open Journal Systems (спільно з ДВНЗ УМО НАПН України, Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти», 6 випусків на рік), (<http://journal.iitta.gov.ua/>);

науково-методичний журнал «[Комп'ютер у школі та сім'ї](#)» (спільно з Інститутом педагогіки НАПН України, 4 випуски на рік), (<https://csf221.wordpress.com/>);

збірник наукових праць «[Journal of Information Technologies in Education](#)» (ІТЕ) (спільно з Херсонським державним університетом, 4 випуски на рік), (<http://ite.kspu.edu/index.php/ite/>);

науково-практичний журнал «[Лідер. Еліта. Суспільство](#)» (спільно з Національним технічним університетом «Харківський політехнічний інститут»; Харківським національним університетом міського господарства ім. О.М. Бекетова, 4 випуски на рік), (<http://les.khpi.edu.ua/>).

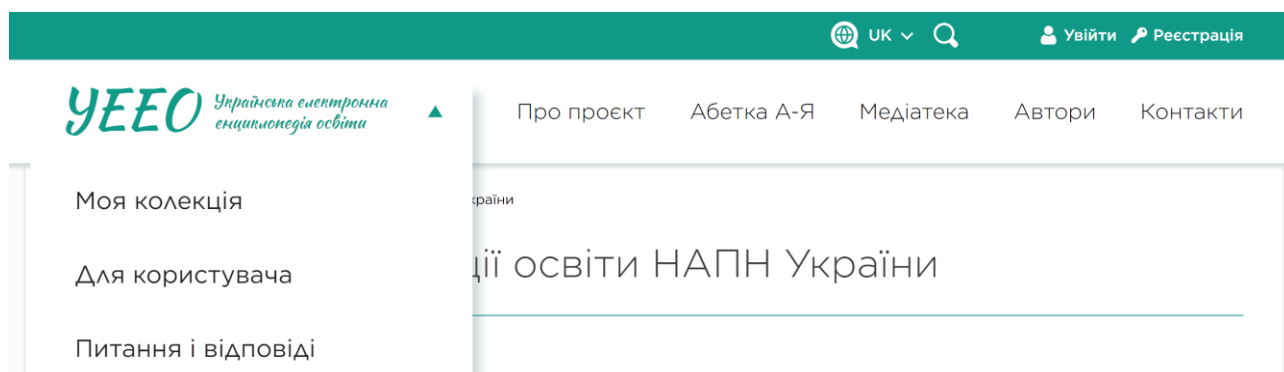

Рис. 2.3. Гіперпосилання а) на існуючі внутрішні сторінки УЕЕО (зелені), б) на неіснуючі внутрішні сторінки УЕЕО (червоні), в) на існуючі сторінки інших ресурсів (сині)

Для упорядкування контенту різного типу та більш оперативного доступу до нього передбачено *покажчики*:

- *Абетка А-Я* – перелік опублікованих статей за алфавітом;
- *Автори* – перелік авторів статей з відомостями про їх сферу діяльності, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи;
- *Медіатека* – покажчик вивантажених зображень, аудіо та відеофайлів;
- *Моя колекція* – добірки вподобаних користувачем статей, збережені для подальшого читання.

The screenshot shows the top navigation bar of the UEEU website with a green background, containing a globe icon, 'UK', a search icon, and links for 'Увійти' and 'Реєстрація'. Below this is a white navigation bar with the UEEU logo and the text 'Українська електронна енциклопедія освіти'. The main navigation menu includes 'Про проект', 'Абетка А-Я', 'Медіатека', 'Автори', and 'Контакти'. A sidebar menu on the left contains 'Моя колекція', 'Для користувача', and 'Питання і відповіді'. The main content area displays 'України' and 'ції освіти НАПН України'.

Рис. 2.4. Покажчики Абетка А-Я, Автори, Медіатека, Моя колекція

Бічна панель містить набір інструментів редагування на налаштувань, доступних користувачам згідно наданого рівня доступу.

2.4. Система сторінок УЕЕО

Розгалужена система сторінок «Української електронної енциклопедії освіти» включає такі її види за призначенням.

Спеціальні сторінки – вбудовані функціональні сторінки, що постачаються з пакету MediaWiki та призначені для виконання певних редакційних й адміністративних задач на сайті (*Авторизація/реєстрація, Користувачі і права, Списки сторінок, Останні зміни і журнали, Файли, Дані та інструменти, Перенаправлення, Часто використовувані сторінки, Інструменти, Технічні звіти* та ін).

За замовчуванням спеціальні сторінки доступні всім користувачам, однак без права їх редагування. Деякі – відображаються лише користувачам з певним рівнем доступу, інші – лише для внутрішнього використання вікі-рушієм. Розробники можуть створювати нові спеціальні сторінки, попередньо визначивши дозвіл для певної групи користувачів, що матимуть доступ до них.

Інформаційні сторінки містять матеріали для користувачів з підготовки статей, відповіді на типові запитання, відомості про редакторів, конфлікт інтересів та попередження плагіату, положення про відкритий доступ, політику конфіденційності даних, відомості мету створення енциклопедії, авторський склад, видавця, контакти, партнерів, етапи реалізації проєкту та перспективи його розвитку.

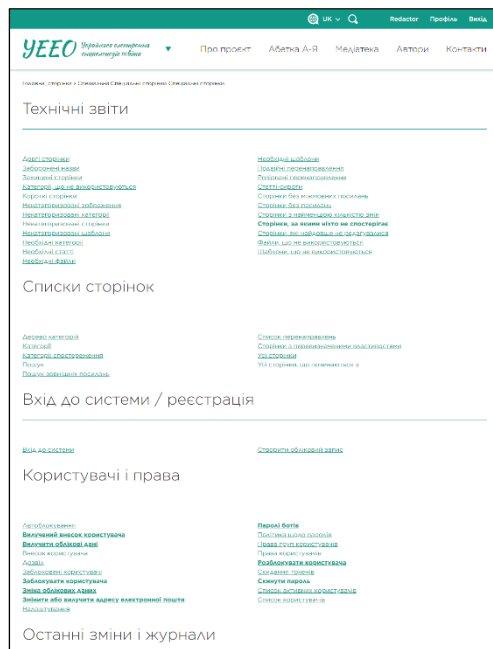

Рис. 2.5. Спеціальні сторінки

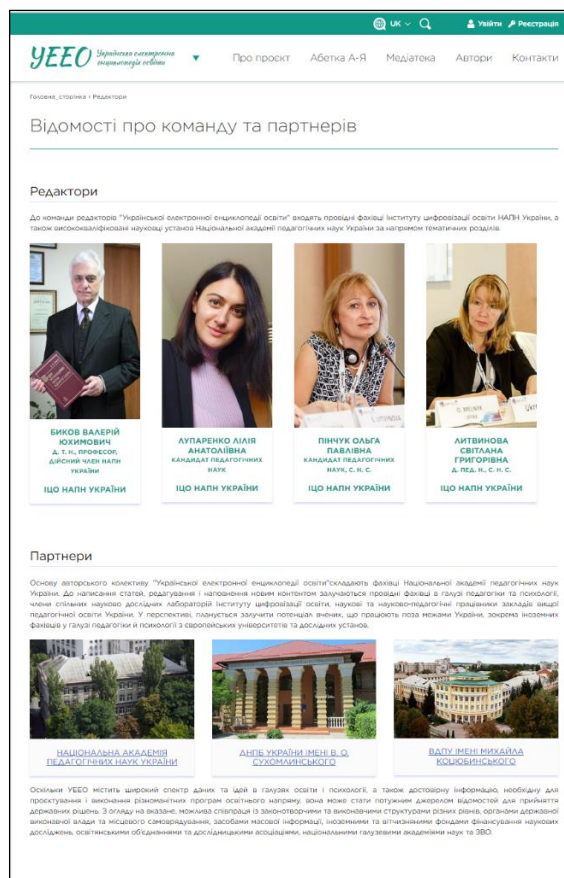
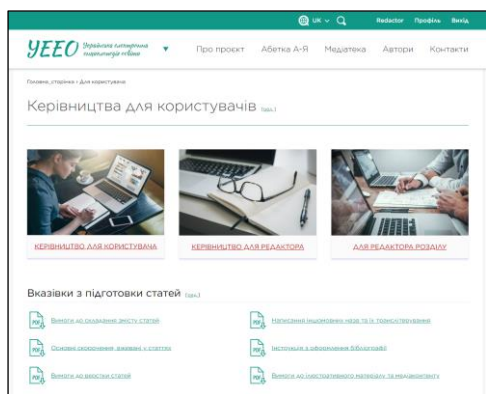

Рис. 2.6. Інформаційні сторінки «Керівництва для користувача» та «Редактори»

Сторінки тематичних розділів, що будуть доступні читачеві з головної сторінки сайту у вигляді галереї (п. 4.4.).

Сторінки енциклопедичних статей різних типів (статті-огляди, статті-довідки, статті-дефініції, статті-відсилання, біографічні стаття, статті про установу, статті про нормативний документ, статті про видання, статті про подію/захід, статті про наукову школу та ін.) (п. 4.5.).

2.5. Система тематичних розділів і категорій

Оскільки тематика контенту охоплюватиме широкий спектр питань з педагогіки, психології та наук про освіту, на головній сторінці передбачено галерею 9 тематичних розділів:

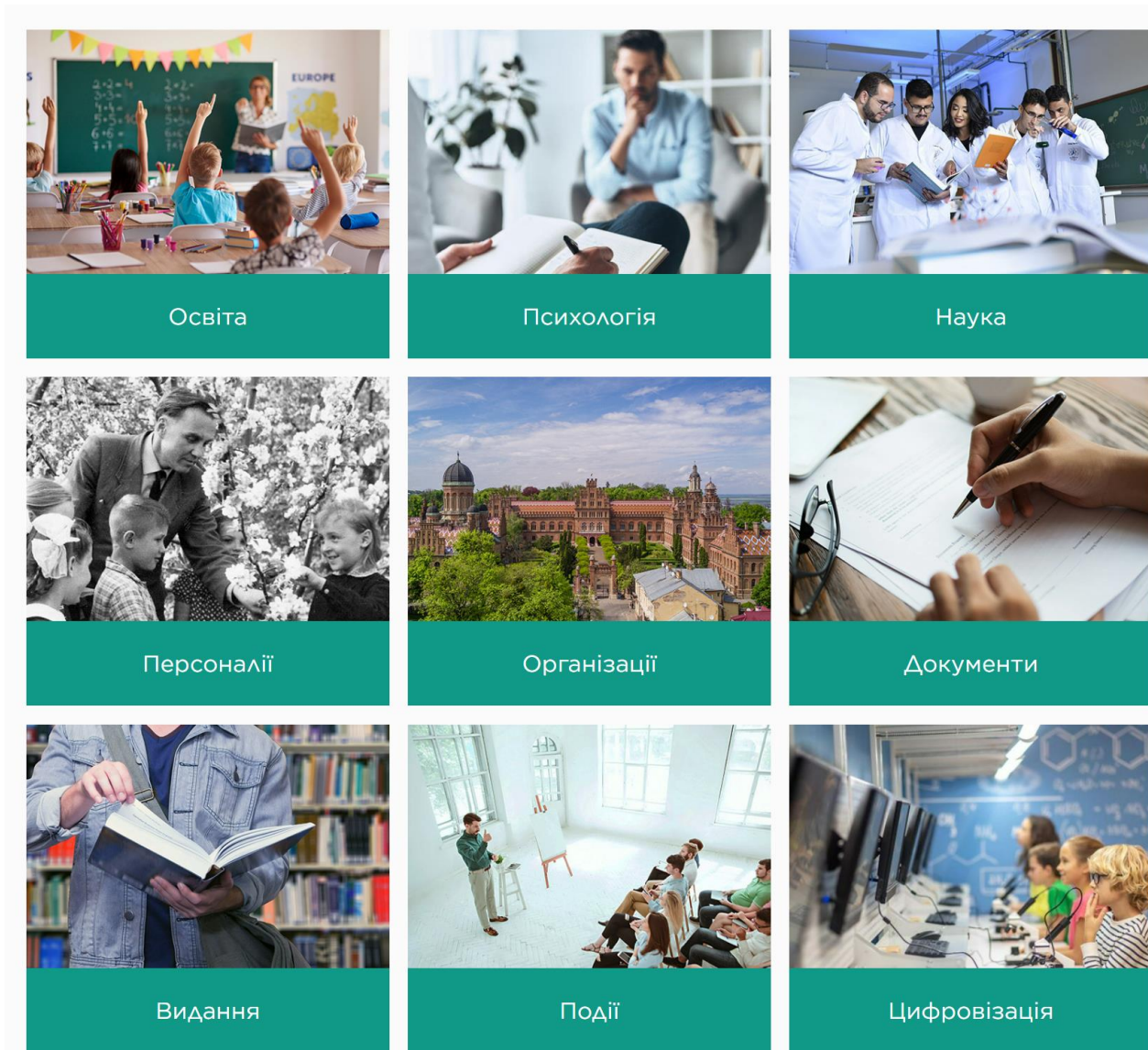

Рис. 2.7. Галерея тематичних розділів

1. **Освіта** – статті, що описують загальні поняття, процеси, явища освіти або її часткові проблеми за рівнями та напрямками «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Середня освіта», «Професійна освіта», «Вища освіта»,

«Післядипломна освіта», «Освіта впродовж життя», «Управління освітою», а також питання, що стосуються суб'єктів освітньої діяльності.

2. **Психологія** – статті, що описують загальні поняття, процеси, явища психології або її часткові проблеми за напрямками «Загальна психологія», «Психологія розвитку», «Педагогічна психологія», «Спеціальна психологія», «Історична психологія», «Соціальна психологія», «Політична психологія», «Гендерна психологія», «Гуманістична психологія», «Психологія праці», а також питання, що стосуються суб'єктів психологічної діяльності.

3. **Наукова діяльність** – статті, що описують загальні поняття, процеси, явища та часткові проблеми науково-дослідної діяльності в галузі освіти і психології, а також суб'єкти наукової діяльності, наукові школи, види наукових праць та ін.

4. **Персоналії** – біографічні статті про видатних педагогів, психологів, науковців, державних і громадських діячів в галузі освіти та психології;

5. **Організації** – статті про заклади освіти всіх рівнів, наукові установи, державні установи в системі освіти, бібліотеки, дослідницькі мережі і центри, лабораторії, міжнародні асоціації та громадські організації, товариства, фундації.

6. **Нормативна база** – статті, що описують основні нормативні документи в галузі освіти і психології: закони, нормативно-правові акти, накази, постанови, рішення, розпорядження, положення, стандарти, концепції, програми.

7. **Видання** – відомості про провідні фахові видання, науково-популярні видання, довідкові видання, значимі монографії та збірники наукових праць в галузі освіти і психології.

8. **Заходи та події** – матеріали про освітні з'їзди, конгреси, симпозіуми, форуми, конференції, наукові семінари, педагогічні читання, круглі столи, виставки та ін.

9. **Цифровізація освіти** – електронні освітні ресурси, основні дані про цифрові технології підтримки навчальної та наукової діяльності, управління освітою та психології.

Розподіл енциклопедичних статей у конкретну секцію уможлиблюється завдяки присвоєнню категорій та їхніх підкатегорій, що складають розгалужену декілька рівневу деревовидну структуру. Кожна стаття може одночасно належати декільком категоріям, наприклад «Рада молодих вчених» – одночасно категоризується як категоризується як *Наука* та *Організації*.

2.6. Структура енциклопедичної статті

відомості про автора, дата публікації та останньої редакції, список використаних джерел, бібліографічний опис різними стилями для подальшого цитування, скачування версії для друку, статистика переглядів або скачувань

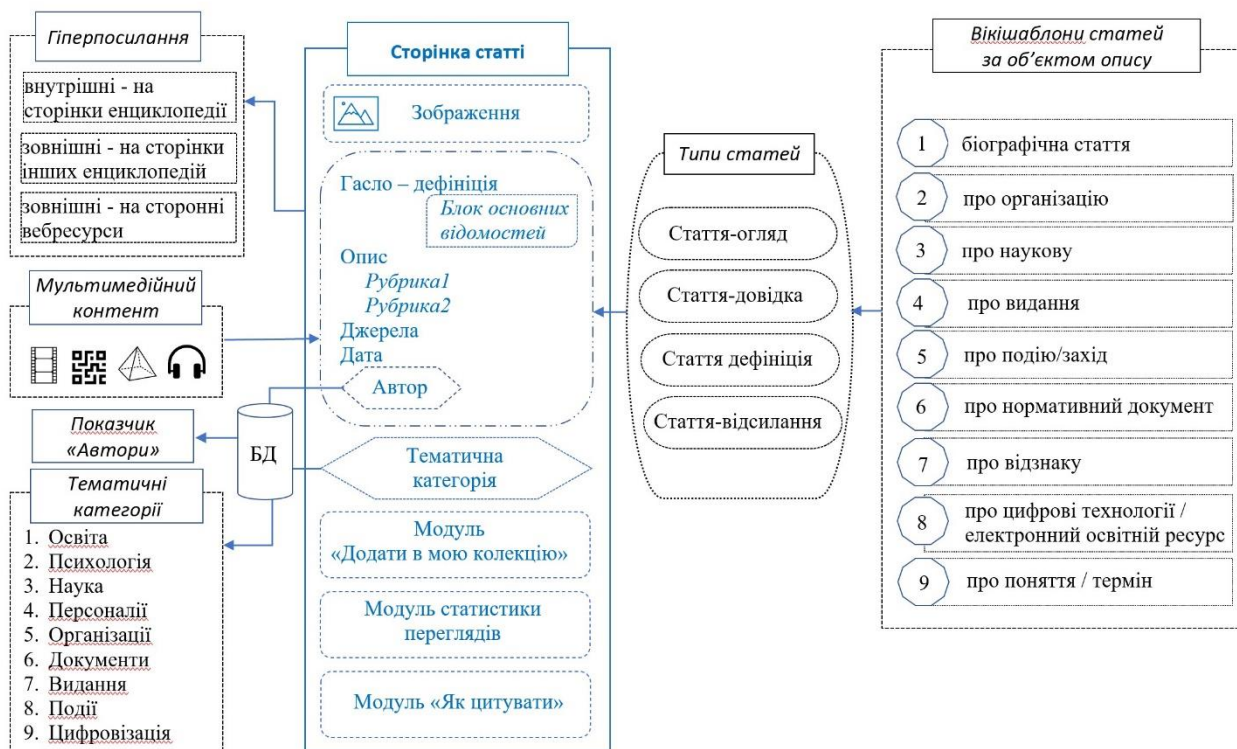

Рис. 2.8. Модель структури «Української електронної енциклопедії освіти»

2.7. Мультимедійний контент

Передбачено інтегрувати в текст кожної статті супровідний мультимедійний контент. За замовчуванням користувачі можуть додавати зображення, фотогалереї, таблиці, відео, аудіо, графіки, діаграми, формули, програмний код, QR коди, цитати, вірші та ноти.

Використання плагінів дозволяє інтегрувати у вікітекст PDF документи, сервіси Google (карти, календар, YouTube, книги, документи, форми), віртуальні музеї, 3D об'єкти, інтерактивні симуляції, тести, опитування, пости соцмереж, новини, розміщені на сторонніх вебресурсах в мережі Інтернет.

The screenshot shows an audio player and a photo gallery for the 'Scientific Youth' conference. The audio player is currently at 0:00 / 0:18. The photo gallery displays several images related to the conference, including a group photo and a presentation.

Всеукраїнська наукова конференція для молодих вчених «Наукова молодь»

Діяльність [EBA]

Наукова та освітня діяльність [EBA]

Наукова діяльність Бикова В. Ю. розпочалася у спеціальному конструкторському бюро заводу «Радіоприлад» м. Києва, а згодом – у Науково-дослідному інституті радіовиміральної апаратури Виробничого об'єднання ім. С. П. Корольова, де він працював інженером, а згодом старшим і провідним інженером, керівником групи.

У 1971 році призначений головним конструктором приладів інфразвукового діапазону частот. Одночасно, без відриву від виробництва, він навчається в аспірантурі Київського політехнічного інституту й досліджує проблеми створення цифрових та аналогових засобів вимірювання комплексних коефіцієнтів передавання.

1975 року перейшов на роботу до Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького, де працював старшим викладачем, а згодом – доцентом кафедри вищої математики. Викладав курси з обчислювальної математики, системного програмування, програмування алгоритмічними мовами, основ автоматизації виробничих процесів, а також очолював наукову лабораторію автоматизованої системи управління освітою. У 1979 році йому було присвоєно вчене звання доцента по кафедрі вищої математики.

У 1976 році призначений директором Головного обчислювального центру Міністерства народної освіти України, де керував створенням республіканського рівня автоматизованої системи управління освітою СРСР, як головний конструктор. У цей же період Биков В. Ю. взяв активну участь у заходах ЮНЕСКО з питань створення міжнародної інформаційної системи освіти.

Взяв безпосередню участь у підготовці постанови Уряду України щодо забезпечення комп'ютерної грамотності учнів загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих педагогічних навчальних закладів (1985), що на державному рівні започаткувала цілеспрямовану діяльність освітньої галузі в напрямі формування інформаційної культури учнів. У межах цієї роботи професор В. Ю. Биков очолює в Україні проект «Пілотні школи», який виконувався спільно з

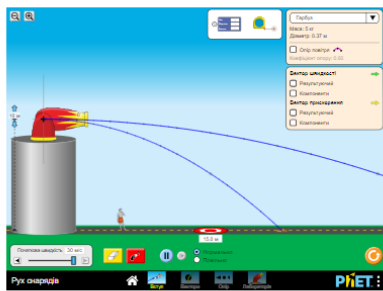
Рис. 2.9. Аудіоозвучання та фотогалерея

біології, наук про Землю і математики для учнів усіх рівнів: ії були представлені в форматах HTML5, Java та Flash. Нині в більшості браузерів і пристроях. Загальна кількість їх

їх більш від даних, оніфікація,

онкретних чителів» з ння надає приклади

лива увага о статті й уляції Phet у школах і університетах.

Вчені Інституту цифровізації освіти НАПН України українським учителям [ска]

Рис. 2.10. Інтерактивна симуляція та відеогалерея

Основні праці [ска]

Науковий доробок ученого за 50 років його діяльності (1970-2023 роки) перевищує 500 наукових і науково-методичних праць та понад 20 авторських свідоцтв на винаходи і патенти. [1]

Рис. 2.11. Інтеграція в тексті статті PDF-файлів, розміщених у сторонньому репозитарії

Відзначення державними та академічними нагородами [ска]

Бикова В. Ю. нагороджено численними відзнаками, зокрема:

Рік	Назва
1973	нагороджено медаллю ВДНГ СРСР та присуджено премію Науково-технічного товариства радіотехніки, електроніки і зв'язку ім. О. С. Попова за розробку «Фазочутливий вольтметр» як перший в СРСР прилад на інтегральних мікросхемах
1982	нагороджено медаллю «В пам'ять 1500-річчя м. Києва»
1985	нагороджено нагрудним знаком «Відмінник народної освіти України»
1993	обрано Почесним професором Києво-Могилянської академії
2002	присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України»
2005	нагороджено Почесною грамотою Верховної ради України
2005	нагороджено відзнакою Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення»
2005	нагороджено срібною медаллю Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова
2005	нагороджено знаком НАПН України «Ушинський К. Д.»
2009	присвоєно звання «Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки»

Рис. 2.12. Використання таблиць в текстах статей

2.8. Модулі «Нові статті», «Новини», «Цитувати статтю», «Статистика переглядів» та «Зворотній зв'язок»

Розробниками «Української електронної енциклопедії освіти» створено додаткові функціональні модулі, що не передбачені в пакеті MediaWiki.

Блок «*Нові статті*», розташований на головні сторінці, відображає щойно оприлюднені на сайті матеріали, які пройшли редакційне опрацювання та схвалені рецензентами до публікації.

Блок «*Новини*» забезпечує оперативне інформування користувачів редакційні нововведення і зміни у вимогах, про події в галузі освіти та анонси масових заходів.

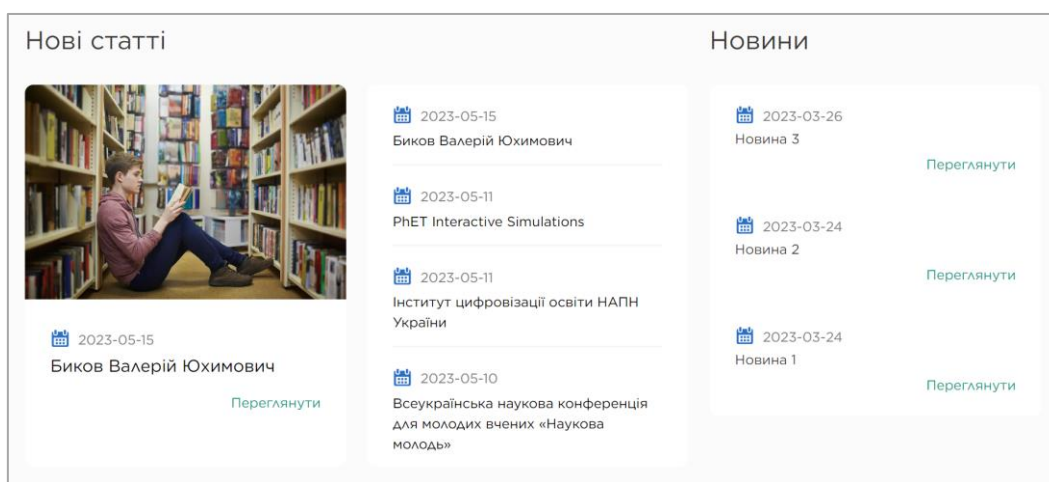

Рис. 2.13. Блок «Нові статті» та «Новини»

Зручним інструментом комунікації для читацької аудиторії з редакцією є форма «Зворотній зв'язок», що доступна зі сторінок «Контакти» та «Питання і відповіді».

The 'Зворотній зв'язок' form includes the following fields and elements: 'ПІБ *' (PIB), 'Ваш e-mail *', 'Назва організації' (Organization name), 'Телефон' (Phone), 'Тема повідомлення' (Message topic), 'Посада/спеціальність' (Position/specialty), a large text area for 'Введіть текст вашого повідомлення *' (Enter the text of your message), a 'Вибрати файл' (Select file) button, a 'Файл не вибрано' (File not selected) indicator, a consent checkbox 'Я згоден на обробку персональних даних відповідно до Політики конфіденційності.' (I agree to the processing of personal data according to the Privacy Policy.), and a green 'Відправити' (Send) button.

Рис. 2.14. Форма «Зворотній зв'язок»

Наприкінці кожної статті енциклопедії розміщено модулі «Кількість переглядів» за місяцями і роками, а також «Цитувати статтю» за основними стилями оформлення бібліографічних описів.

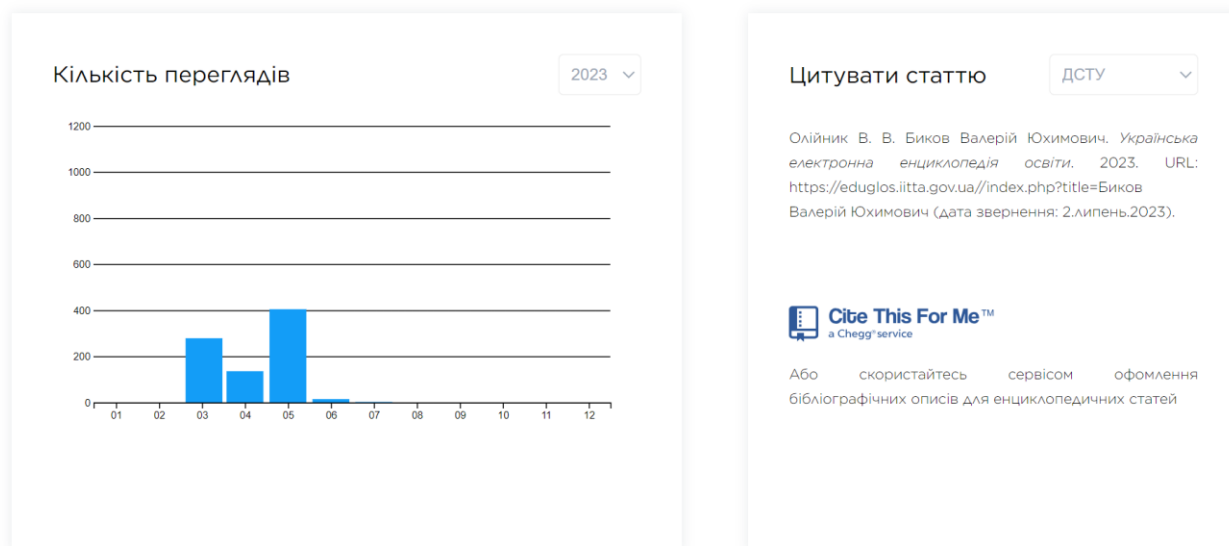

Рис. 2.15. Модулі «Кількість переглядів» та «Цитувати статтю»

У перспективі подальшого розвитку сторінки кожного автора енциклопедії супроводжуватимуться модулем «Інші статті цього автора», а кожна стаття – модулем «Схожі за змістом матеріали».

ТИПОЛОГІЯ ТА РУБРИКАЦІЯ СТАТЕЙ ЕЦИКЛОПЕДІЇ

Зміст «Української електронної енциклопедії освіти» складають наступні **типи статей**:

- *статті-огляди*, що розгорнуто висвітлюють найважливіші питання педагогічної і психологічної науки, присвячені певній особі, організації чи виданню, містять історичні екскурси, статистичні відомості, списки рекомендованих джерел та необмежені за обсягом;
- *статті-довідки*, що окреслюють вузьчі, конкретніші теми, висвітлюють здебільшого сучасний стан питання без історичних екскурсів, не завжди супроводжуються списками рекомендованої літератури;
- *статті-дефініції*, що стисло тлумачать вказаний у гаслі термін та міситять етимологічну довідку назв іншомовного походження;
- *статті-відсилання*, що спрямовують читача до іншої статті за допомогою перехресних гіперпосилань та мають допоміжне значення.

Об'єкт опису – це поняття, явище, процес, якому присвячена енциклопедична стаття. Об'єкт опису зазначається в гаслі статті. За об'єктом опису матеріали УЕЕО належать до таких типів, як:

- *біографічні статті* про видатних педагогів, психологів, науковців, державних і громадських діячів в галузі освіти та психології;
- *статті про організації*: наукові установи, державні установи в системі освіти, бібліотеки, дослідницькі мережі і центри, лабораторії, міжнародні асоціації та громадські організації, товариства, фундації, бібліотеки;
- *статті про наукові школи або течії*;
- *статті про видання*: фахові, науково-популярні, довідкові, значимі монографії та збірники наукових праць;
- *статті про наукові події або заходи*: з'їзди, конгреси, симпозіуми, форуми, конференції, наукові семінари, педагогічні читання, круглі столи, виставки;
- *статті про нормативні документи*: закони, нормативно-правові акти, накази, постанови, рішення, розпорядження, положення, стандарти, концепції, програми;
- *статті про нагороди*: міжнародні, національні, регіональні, галузеві;
- *статті про цифрові технології або електронні освітні ресурси*.

Рубрикація кожної статті узгоджується з означеними типами, однак може формуватись опційно, залежно від її теми і обсягу. Наприклад:

- ✓ «*Національна академія педагогічних наук України*» є статтею про організацію, однак «*Сільська школа*» – це стаття-довідка.
- ✓ «*Інформаційні технології і засоби навчання*» – має структуру статті про видання, а стаття «*Жестівник*» – оформлюється як стаття-довідка.

При підготовці доцільно керуватися типовими схемами викладу матеріалу в однорідних за характером групах статей, викладеними нижче.

ВАЖЛИВО! Кожна стаття повинна супроводжуватись наступною інфодовідкою про усіх авторів:

Фото автора	
Прізвище	
Ім'я	
По батькові	
Сфера діяльності	
Науковий ступінь	
Вчене звання	
Місце роботи	
ORCID	

СТАТТЯ-ВІДСИЛАННЯ

Гасло (аббревіатура, якщо є) – (від. лат./англ./грец. етимологічна довідка для термінів іншомовного походження) – назва основної статті цього терміну [<https://>посилання на статтю в УЕЕО або на зовнішньому довідковому ресурсі]

СТАТТЯ-ДЕФІНІЦІЯ

Гасло (аббревіатура, якщо є) – (від. лат./англ./грец. етимологічна довідка для термінів іншомовного походження) – дефініція.

Світлина за наявності	Надіслати окремим файлом

Джерела.

Автори: Прізвище І. Б., Прізвище І. Б., Прізвище І. Б.

СТАТТЯ-ДОВІДКА

Гасло (аббревіатура, якщо є) – (від. лат./англ./грец. етимологічна довідка для термінів іншомовного походження) – дефініція.

Світлина за наявності	Надіслати окремим файлом

Історична довідка:

Передумови виникнення / Заснування / Походження.

Історія винайдення / Еволюція формування, становлення / Етапи розвитку.

Основні відомості.

Класифікація.

Особливості.

Цікаві факти і висловлювання.

Додаткові відомості.

Джерела.

Автори: Прізвище І. Б., Прізвище І. Б., Прізвище І. Б.

СТАТТЯ-ОГЛЯД

Гасло (аббревіатура, якщо є) – (від. лат./англ./грец. етимологічна довідка для термінів іншомовного походження) – дефініція.

Світлина за наявності

Надіслати окремим файлом

Історична довідка:

Передумови виникнення / Заснування / Походження.

Історія винайдення / Еволюція формування, становлення / Етапи розвитку.

Основні відомості:

Таксономія / Класифікація.

Тип / Стиль.

Структура / План побудови / Течії та школи.

Система поглядів / Зasadничі ідеї.

Функціональний опис / Доказова база / Діяльність.

Галузі застосування / Географічне поширення.

Методологія / Правила.

Місце у сучасній науці/ Наукове й практичне значення.

Постаті.

Цікаві факти і висловлювання.

Додаткові відомості.

Джерела.

Автори: *Прізвище І. Б., Прізвище І. Б., Прізвище І. Б.*

БІОГРАФІЧНА СТАТТЯ (науковці, освітяни, психологи, громадські і державні діячі)

Гасло – (лат./англ. *Name Surname* – етимологічна довідка для імен іношомовного походження) – дефініція.

Фото персоналії	Надіслати окремим файлом
Прізвище	
Ім'я	
По батькові	
Сфера діяльності	
Науковий ступінь	
Вчене звання	
Відзнаки	
Дата народження	
Місце народження	
Дата смерті	
Місце поховання	
Alma mater	
Magnum opus	
Вебсайт	

Життєпис.

Освіта.

Діяльність:

Наукова та освітня діяльність.

Науково-експертна діяльність та членство у наукових редколегіях.

Міжнародне співробітництво / участь у міжнародних організаціях, наукових радах, товариствах, асоціаціях і фондах.

Політична, громадська та волонтерська діяльність.

Інформаційна діяльність та зв'язки з громадськістю.

Основні праці / Здобутки.

Визнання / Досягнення / Відзначення державними та академічними нагородами.

Зв'язок з Україною (для іноземних діячів).

Родинні зв'язки

Цікаві факти і висловлювання.

Додаткові відомості.

Джерела.

Автори: *Прізвище І. Б., Прізвище І. Б., Прізвище І. Б.*

СТАТТЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ (наукові установи, державні установи в системі освіти, бібліотеки, дослідницькі мережі і центри, лабораторії, міжнародні асоціації та громадські організації, товариства, фундації, бібліотеки)

Гасло – (аббревіатура, якщо є) – (лат./англ. *Name* – етимологічна довідка для назв іношомовного походження) – дефініція.

Світлина будівлі закладу	Надіслати окремим файлом
Офіційна назва (ориг.)	
Назва у перекладі	
Емблема	
Дата заснування	
Період діяльності	
Розташування (країна, місто)	
Тип закладу	
Форма власності	
Напрями діяльності	
Очільники (президенти, директори, ректори)	
Вебсайт	

Історична довідка:

Заснування. Підпорядкування.

Правонаступництво (якщо було змінено назву).

Етапи розвитку.

Основні відомості:

Структура (факультети, відділення, філії, кафедри, лабораторії, музеї)

Кадровий склад.

Освітня діяльність.

Підготовка наукових кадрів.

Науково-дослідна діяльність.

Наукові школи

Фінансування освітніх проєктів та наукових досліджень (гранти)

Спільні науково-дослідні лабораторії.

Міжнародна співпраця.

Проведення науково-практичних масових заходів.

Видавнича діяльність.

Бібліотечний фонд.

Матеріально-технічна база та послуги.

Зв'язок з Україною (для іноземних організацій).

Вплив і суспільне значення / Здобутки.

Видатні представники.

Цікаві факти і висловлювання.

Додаткові відомості.

Джерела.

Автори: *Прізвище І. Б., Прізвище І. Б., Прізвище І. Б.*

СТАТТЯ ПРО НАУКОВУ ШКОЛУ /ТЕЧІЮ

Гасло (абревіатура, якщо є) – (лат./англ. *Name* – етимологічна довідка для назв іношомовного походження) – дефініція.

Світлина очільника або колективне фото послідовників	Надіслати окремим файлом
Офіційна назва (ориг.)	
Назва у перекладі	
Галузь науки	
Об'єкт досліджень	
Дата заснування (період існування)	
Країна заснування	
Географія поширення	
Засновник	
Очільник (-и)	
Представники	
Вебсайт	

Історична довідка:

Заснування.

Етапи розвитку.

Основні відомості:

Очільник

Доктрина / Засадничі ідеї / Система поглядів.

Методологія.

Здобутки

Наукове й практичне значення.

Поширення та суспільний вплив.

Визнання / Відзначення державними та академічними нагородами.

Видатні представники, прихильники.

Зв'язок з Україною (для іноземних організацій).

Цікаві факти і висловлювання.

Додаткові відомості.

Джерела.

Автори: *Прізвище І. Б., Прізвище І. Б., Прізвище І. Б.*

СТАТТЯ ПРО ВИДАННЯ (фахові видання, науково-популярні видання, довідкові видання, значимі монографії та збірники наукових праць)

Гасло (аббревіатура, якщо є) – (лат./англ. *Title* – етимологічна довідка для назв іношомовного походження) – дефініція.

Зображення обкладинки або логотипа	Надіслати окремим файлом
Офіційна назва (ориг.)	
Назва у перекладі	
Видавець	
Країна заснування	
Дата заснування (період виходу)	
Періодичність публікації	
Наклад	
Формат	
Вебсайт	

Основні відомості:

Галузь та проблематика.

Зміст та структура.

Наклад / Періодичність виходу.

Індексування.

Переклади.

Формат / Дизайн.

Відповідальні редактори.

Зв'язок з Україною (для іноземних видань).

Вплив і суспільне значення.

Визнання / Відзначення державними та академічними нагородами.

Цікаві факти і висловлювання.

Додаткові відомості.

Джерела.

Автори: *Прізвище І. Б., Прізвище І. Б., Прізвище І. Б.*

СТАТТЯ ПРО НОРМАТИВНИЙ ДОКУМЕНТ (закони, нормативно-правові акти, накази, постанови, рішення, розпорядження, положення, стандарти, концепції, програми)

Гасло (аббревіатура, якщо є) – (лат./англ. *Title* – етимологічна довідка для назв іношомовного походження) – дефініція.

Зображення титульного листа	Надіслати окремим файлом
Офіційна назва (ориг.)	
Назва у перекладі	
Укладачі	
Дата ухвалення (період дії)	
Країна ухвалення	
Вебсайт	

Історичні передумови.

Обставини ухвалення.

Юридична сила / Межі застосування.

Нормативне регулювання в Україні.

Вплив і суспільне значення.

Цікаві факти і висловлювання.

Додаткові відомості.

Джерела.

Автори: *Прізвище І. Б., Прізвище І. Б., Прізвище І. Б.*

СТАТТЯ ПРО ПОДІЮ/ЗАХІД (з'їзди, конгреси, симпозіуми, форуми, конференції, наукові семінари, педагогічні читання, круглі столи, виставки)

Гасло (аббревіатура, якщо є) – (лат./англ. *Name* – етимологічна довідка для назв іношомовного походження) – дефініція.

Зображення банера, логотипа, обкладинки або колективне фото учасників	Надіслати окремим файлом
Офіційна назва (ориг.)	
Назва у перекладі	
Організатори	
Країна проведення	
Дата заснування (проведення)	
Періодичність	
Продукція	
Вебсайт	

Історична довідка:

Історія заснування.

Організатори / Програмний комітет / Учасники.

Перебіг подій.

Документи та домовленості.

Наукова продукція.

Вплив і суспільне значення.

Зв'язок з Україною (для іноземних заходів).

Цікаві факти і висловлювання.

Додаткові відомості.

Джерела.

Автори: *Прізвище І. Б., Прізвище І. Б., Прізвище І. Б.*

СТАТТЯ ПРО ВІДЗНАКУ (міжнародні, національні (регіональні, галузеві)

Гасло (абревіатура, якщо є) – (лат./англ. *Name* – етимологічна довідка для назв іношомовного походження) – дефініція.

Зображення банера, логотипа, емблеми	Надіслати окремим файлом
Офіційна назва (ориг.)	
Назва у перекладі	
Засновники	
Дата заснування (період дії)	
Країна присвоєння	
Статус відзнаки (міжнародна, всеукраїнська, регіональна, галузева)	
Вебсайт	

Історична довідка:

Історія заснування.

Організатори / Програмний комітет / Учасники.

Етапи розвитку.

Основні відомості:

Статус. Фінансування. Журі.

Відбір номінантів.

Вплив і суспільне значення.

Перелік лауреатів за роками та номінаціями

Цікаві факти і висловлювання

Додаткові відомості.

Джерела.

Автори: *Прізвище І. Б., Прізвище І. Б., Прізвище І. Б.*

СТАТТЯ ПРО ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ / ЕЛЕКТРОННИЙ ОСВІТНІЙ РЕСУРС

Гасло (абревіатура, якщо є) – (лат./англ. *nate* – етимологічна довідка для назв іношомовного походження) – дефініція.

Зображення банера, логотипа	Надіслати окремим файлом
Офіційна назва (ориг.)	
Назва у перекладі	
Розробник	
Дата заснування (період функціонування)	
Країна розроблення	
Поточна версія	
Вебсайт	

Історична довідка:

Передумови та історія розроблення.

Еволюція розвитку й удосконалення.

Основні відомості:

Класифікація.

Інструментарій / Механізми.

Програмно-технічні показники.

Функціональний опис.

Ергономічні особливості.

Освітнє призначення і застосування.

Цікаві факти і висловлювання.

Додаткові відомості.

Джерела.

Автори: *Прізвище І. Б., Прізвище І. Б., Прізвище І. Б.*

ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ТЕКСТІВ СТАТЕЙ

4.1. Стилїстика

При написанні тексту енциклопедичної статті потрібно дотримуватись правил викладених нижче.

Текст повинен бути стислим, без розгорнутих синтаксичних конструкцій, чітким і зрозумілим для широкої читацької аудиторії.

У кожному абзаці статті розкривається окрема думка або ідея, опис певного історичного періоду, виду діяльності, характеристики опису об'єкту, нормативні положення, визначення та ін. Абзац повинен починатись із суті питання, в наступних реченнях містяться факти, що підтверджують основну думку.

Матеріал потрібно подавати у хронологічній послїдовності, з використанням минулого часу.

Авторам доцільно уникати оціночних суджень, суб'єктивних висновків та не вживати прикметників, характеризуючих персоналію або явище.

В основному тексті статей та дефініціях допускається вживання інших термінів і понять відповідної тематичної категорії із вказуванням гіперпосилання на них в УЕЕО. Це дозволить покращити розуміння гасла, уточнити значення окремих слів або речень, що входять у його опис, точніше інтерпретувати значення окремих висловлювань.

За наявності, текст доцільно супроводжувати гіперпосиланнями, статистичними даними та мультимедійним контентом, що сприятиме розширенню контексту гасла, експертності викладу за рахунок додавання фактажу, кращому візуальному демонструванню явищ нефаховому читачу та ілюструванню історичних подій і документів.

Обсяг тексту статей не обмежується, оскільки залежить від тематики, об'єкту опису і наявного фактичного матеріалу для повноти викладу. Розмір статей-описів складає в середньому від 2000 символів.

4.2. Дефініційна частина

Усі слова гасла (основного терміну) повинні мати знаки наголосу, для набору яких слід скористатись комбінацією клавіш Alt+0769. Якщо гасло має іншомовне походження, після нього в дужках зазначається етимологічна довідка. Перед дефініцією ставиться тире.

Дефініція – це визначення поняття, що передає основне тлумачення терміна, зазвичай, однією-двома фразами або реченням. У дефініції стисло і узагальнено пояснюється суть відповідного явища, набір специфічних характеристик об'єкта, структура або призначення, найвище звання персоналії, рід діяльності або стисла характеристика внеску діяча, належність до певної наукової галузі або освітньої практики, історичного періоду та ін.

*Наприклад: **PhET Interactive Simulations** (англ. *Physics Education and Technologies Interactive Simulations*) – проект, що надає науково обґрунтовані*

анімовані безкоштовні інтерактивні комп'ютерні симуляції з фізики, хімії, біології, математики та наук про Землю, що розробляється і підтримується на базі Університету Колорадо.

4.3. Написання іншомовних назв та їх транслітерування

Написання назв й абревіатур іншомовного походження у гаслах, дефініціях та основному змісті енциклопедичних статей здійснюється українською мовою згідно чинного «Українського правопису» (2019 р.). Виняток становлять випадки, коли іншомовне написання є загальноприйнятим та не має кириличного еквіваленту. Також ці правила не застосовувані до бібліографії.

Наприклад: STEM.

У реєстрі гасел назви та абревіатури подаються українською мовою, після чого в дужках зазначається оригінальне написання відповідного найменування.

Наприклад: ЮНЕСКО (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO).

Терміни, що мають іншомовне походження, вказуються в українському перекладі, після чого подається етимологічна довідка або транскрипція.

Наприклад: Психоло́гія (від грецького ψυχή (psyché) — душа, дух; λόγος (logos) — вчення, наука).

Імена персоналій транслітеруються з інших мов кирилицею максимально наближено до оригінального звучання. Транслітерування здійснюється згідно положень, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 р. № 55 «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею».

Наприклад: Хербарт Йоганн Фрідріх (Herbart Johann Friedrich).

Власні іншомовні найменування (напр. географічні назви), для яких у вітчизняному дискурсі є загальноприйняте написання, вказуються за усталеною в українській мові традицією.

Наприклад: Німеччина (нім. Deutschland).

Назви іноземних організацій, нормативних документів, наукових праць, видань, заходів, наукових течій, відзнак, їх абревіатури та скорочення подаються в українському перекладі, після чого у дужках дублюються мовою оригіналу. Якщо переклад здійснити не можливо, вказують оригінальну назву та її транслітерацію кирилицею у дужках.

Наприклад: Європейська асоціація університетів (The European Association of Universities).

Назви програмного забезпечення, електронних освітніх ресурсів та технологій, що не можуть бути перекладені, подають іноземною мовою.

Наприклад: PhET Interactive Simulations (англ. Physics Education and Technologies Interactive Simulations).

4.4. Основні скорочення, вживані в УЕЕО

Враховуючи той факт, що формат електронної енциклопедії не вимагає обмеження обсягів статей, а зорієнтованість на вебпростір передбачає

індексування повних текстів та їх пошук в мережі Інтернет, повсюдне скорочення слів у статтях не рекомендується.

Гасла не скорочуються, за винятком коли заголовки статей подаються у вигляді абрєвіатури або загальноновживаної короткої назви.

Наприклад: STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics, укр. наука, технології, інженерія, математика) – збірний термін, яким називають підходи до освітнього процесу, що полягають у отриманні теоретичних наукових знань у ході практичної діяльності. STEAM. У тексті статті вживається переважно STEM.

У дефініціях і текстах статей допускаються лише загальноприйняті найбільш поширені скорочення слів, символи та умовні позначення, що укладаються відповідно до ДСТУ 3582:2013. «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила» та ДСТУ 7093:2009. «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами».

Наприклад, доцільно скорочувати одиниці вимірювання довжини, маси, площі, об'єму, потужності, часу (км, м², л, Вт, год.), абрєвіатури назв (МОН, НАПН), підписи таблиць, рисунків, сторінок (табл., рис., с., розд., гл., п.), дати (20 ст., 3-тє тис., 1985–1991 рр., у 1980-х, у 1970-ті), назви грошових одиниць (дол., грн), іменники при числах в цифровій формі (15 млн, 100 млрд); адміністративно-територіальні одиниці, області, райони (обл., р-н), допоміжні вирази (до н. е, та ін.).

Скорочення можуть зазначатися за допомогою крапки, дефіса або навскісної риски, застосовуючи метод стягування (ун-т, б-ка), відсікання (акад., вид.) або їх поєднання (н.-д.).

Прізвища вітчизняних персоналій доцільно подавати з двома ініціалами, іноземних – як з одним, так і більше двох (у випадку складних імен).

Наприклад: Биков В.Ю.; Herbart J. F. або Herbart J.

4.5. Оформлення бібліографії

Бібліографія кожної енциклопедичної статті в УЕЕО подається наприкінці сторінки в рубриці «Джерела» та містить перелік усіх використаних під час написання статті документів (архівних і нормативних), наукової і науково-популярної літератури, довідкової літератури, бібліографічних покажчиків, посилань на згадування у ЗМІ, ресурсів в мережі Інтернет та ін.

Перевага надається найбільш релевантним та актуальним працям з тематики статті, зокрема фундаментальним працям (монографіям), науковим дослідженням і статтям у фахових виданнях, найвагомішим архівним джерелам, бібліографічним покажчикам, у тому числі й іноземним. Меншою мірою слід використовувати автореферати, енциклопедичні статті, посібники, підручники, довідники, відомості у пресі й електронних ресурсах, за виключенням випадків, коли такі праці є єдиним джерелом за даною темою або написані видатним фахівцем в галузі.

Бібліографічні описи подаються мовою оригіналу та розташовуються в порядку згадування їх у статті. Кількість позицій у переліку не обмежується.

У статтях-відсиланнях, що не містять списків використаних джерел, можна вказати посилання на загальні статті за темою, які супроводжуються такою бібліографією.

У біографічних статтях про видатних освітян, науковців, психологів виокремлюють рубрику «Основні праці», де у хронологічній послідовності зазначають їхні найвагоміші наукові доробки.

Джерела описуються як розширені бібліографічні посилання згідно чинного стандарту ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.

Таблиця 4.1.

Приклади оформлення бібліографічних описів джерел за ДСТУ 8302:2015 []

Вид джерела	Приклад оформлення
ДОКУМЕНТ	
Один автор	Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2017. 240 с. Коннов О. Ф. Історична динаміка художнього стилю : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 187 с.
Два автора	Заброцький М. М., Шапошникова Ю. Г. Педагогічна психологія. Лекції : навч. посіб. Херсон, 2017. 144 с.
Три автори	Кривов'язюк І. В., Смерічевський С. Ф., Кулик Ю. М. Ризик-менеджмент логістичної системи машинобудівних підприємств : монографія. Київ : Кондор, 2018. 200 с.
Чотири і більше авторів	Світ рослин у творчості І. П. Котляревського : науково-популярні нариси / М. В. Гриньова та ін. Полтава, 2017. 112 с. <i>або</i> Світрослин у творчості І. П. Котляревського : науково-популярні нариси. Полтава, 2017. 112 с. <i>або</i> Гриньова М. В., Оніпко В. В., Купріян К. В., Ходунай В. В. Світ рослин у творчості І. П. Котляревського : науково-популярні нариси. Полтава, 2017. 112 с.
Багатотомне видання	Енциклопедія історії України : в 10 т. / редкол. : В. А. Смолій та ін. Київ, 2003–2013. Т. 1–10. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.

Окремий багатотомного видання	том	Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Т. 1. Київ : Радянська школа, 1983. 480 с.
Колективний автор		Менеджмент у ХХІ сторіччі: методологія і практика : колективна монографія / Полтавський національний технічний ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава : Сімон, 2015. 347 с.
Редактор, упорядник		Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с. Друк України. 2016 : стат. зб. / уклад. С. В. Буряк. - Київ : Книжкова палата України, 2017. 100 с.
Тези доповідей, матеріали конференцій		Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 2 листоп. 2017 р. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2017. 246 с. Синантропізація рослинного покриву України : тези наук. доп. Всеукр. наук. конф., м. Переяслав-Хмельницький, 27-28 квіт. 2006 р. Переяслав-Хмельницький, 2006. 240 с.
ЧАСТИНА ДОКУМЕНТА		
Частина книги		Франко І. Украдене щастя // І. Франко. Твори. Київ, 1966. С. 322–419. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Тези доповідей, матеріали конференцій		Майстренко В. М., Осадчук О. П. Теоретичні основи впровадження системи управління якістю. <i>Проблеми управління та економіки підприємств в сучасних умовах</i> : матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 23-24 квіт. 2019 р. Київ : НУХТ, 2019. С. 18-21. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 134–137.
Законодавчі та нормативні документи		Про захист рослин : Закон України від 14 жовт. 1998 р. № 180-XIV. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 1998. № 50/51. С. 914-924.

	Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік.</i> 2015. № 51. С. 21–42. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12 січ. 2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України.</i> 2017. № 20. С. 136–141. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік.</i> 2015. № 51. С. 21–42.
Статті з періодичних видань	Мурашко І. С. Біономічний підхід до сталого розвитку підприємства. <i>Вісник Запорізького національного університету. Серія «Економічні науки».</i> 2017. № 4. С. 43–49. Близнюк О. П., Ставерська Т. О., Іванюта О. М. Формування кредитно-грошового механізму забезпечення сталого розвитку підприємств торгівлі України. <i>Бізнес Інформ.</i> 2019. № 7. С. 240–249.
ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ	
Книги	Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с. URL: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf (дата звернення: 02.11.2017).
Статті з періодичних видань	Костюченко Я. М. Механізми вирішення спорів в угоді про асоціацію між Україною та ЄС. <i>Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.</i> 2019. Вип. 56, т. 2. С. 144-147. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.56/part_2/31.pdf (дата звернення: 23.08.2019). Мірошніченко О. Ю., Карюк В. І. Етапи формування організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності підприємств.
Законодавчі документи	Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.09.2019). Про затвердження Порядку використання документів через обмінні бібліотечні фонди : наказ Міністерства культури України від 31 жовт. 2017 р. № 1131. URL:

	https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1583-17 (дата звернення: 02.08.2019).
Сторінки вебсайтів	Органічне землеробство та його розвиток в Україні // Agronews : вебсайт. URL: https://agronews.ua/node/24264 (дата звернення: 02.09.2019). Красива і дивовижна Полтава. <i>Моя планета</i> : вебсайт. URL: http://myplanet.com.ua/?p=10440 (дата звернення: 10.09.2019). Чайка А. С. Інклюзивна освіта - шлях до повноцінної соціалізації учнів з особливими освітніми потребами. <i>Всеосвіта</i> : вебсайт. URL: https://vseosvita.ua/library/inkluzivna-osvita-slah-do-rovnocinnoi-socializacii-ucniv-z-oor-1906.html (дата звернення: 12.08.2019).

4.6. Вимоги до супровідного медіаконтенту

З метою підвищення інформативності змісту енциклопедичних статей їхня текстова компонента може супроводжуватись такими **видами** контенту:

- ілюстрації (світлини, рисунки), іконографічний матеріал (зображення творів живопису, картин, іконотворчості, скульптури, прикладного малярства) та фотогалереї;
- графіки, діаграми, схеми, формули;
- таблиці зі статистичними даними;
- 2D/3D-моделі, 2D/3D-анімації, віртуальні музеї, інтерактивні симуляції;
- аудіо, звукові доріжки із записом голосу, підкасти, відео;
- програмний код, QR-коди;
- цитати, вірші, ноти, PDF-документи;
- сервіси Google (карти, календарі, YouTube, книги, документи, форми);
- тести, опитування, пости соцмереж та новини, розміщені на сторонніх вебресурсах в мережі Інтернет.

Кожен такий об'єкт повинен містити підпис з детальним **описом**, зокрема:

- для ілюстрацій: вказати хто зображений (прізвище та ініціали), де, коли й у яких обставинах; для групи осіб – що це за група та перелічити кожну людину зліва направо, зазначаючи ряд; яка місцевість або подія представлена; який процес або дані подані схематично; фото або зображення технічних розробок – прізвище та ініціали автора, назва роботи у лапках, рік створення, матеріали;
- для таблиць: які дані представлено, за який період, джерело;
- для моделей, анімацій та відео: який процес представлено, хто або що зафільмовано;
- для звуку: чий голос записано, зміст підкасту.

До супровідного мультимедійного контенту, використаного в статтях висувається низка таких **загальних вимог**:

- *легальність*: використання матеріалів, що поширюють за відкритими ліцензіями або з наявними авторськими правами;
- *верифікація*: достовірність змісту, проведення внутрішньої та/або зовнішньої експертизи, відсутність посилань на недостовірні джерела;
- *науковість*: наукова обґрунтованість, відповідність термінології, законам, формулам, правилам, відсутність фактів, що допускають неоднозначну інтерпретацію ілюстрацій, використовуваних для пояснення наукових ідей, гіпотез, теорій;
- *зрозумілість*: інтуїтивна зрозумілість змісту широкій читацькій аудиторії різних вікових категорій, а також для осіб з обмеженими можливостями;
- *безпе́чність*: відсутність кіберзагроз та відомостей, що становлять загрозу життю й психічному здоров'ю людини;
- *екологічність*: відсутність реклами чи інформації, спрямованої на продаж товарів або послуг;
- *академічність*: розміщення в енциклопедії поняттєво-термінологічного апарату, що стосується виключно галузей освіти і психології, відповідає стандартам, освітнім програмам, змісту навчання, та затребуваний в закладах освіти і науки;
- *доступність*: можливість завантаження з мережі Інтернет на мобільні й стаціонарні пристрої, що підтримують різні версії операційних систем та програмного забезпечення, або можливість спільного хмарного використання даних;
- *технологічність*: високий рівень якості графіки і зображень; динамічність відтворення візуалізації анімацій, 2D/3D-об'єктів та відео; чіткість і синхронність відтворення аудіо звуку.

Графічні зображення

Уся супровідна до статті графіка повинна бути достатнього рівня яскравості, контрастності, різкості, насиченості кольорів та колірнього балансу. Перевага надається зображенням великого розміру, бажана роздільна здатність – 300 dpi.

Для документів, що поширюються в мережі Інтернет, особливе значення має розмір файлу, оскільки це безпосередньо впливає на час передавання даних і завантаження сторінки на пристрої читача. З огляду на це, при верстці вебсторінок доцільно використовувати формати растрових графічних файлів, що мають високий коефіцієнт стиснення даних:

– *JPEG (JPG)* (англ. *Joint Photographic Expert Group*) – стиснення досягається за рахунок втрати частини даних і погіршення якості зображення. Даний формат доцільно використовувати для зберігання багатокольорових зображень із плавними переходами між кольорами, де втрата якості малопомітна.

– *GIF* (англ. *Graphics Interchange Format*) – надає змогу зменшити розміри файлів у кілька разів, тому є «найщільнішим» з графічних форматів. Даний формат доцільно використовувати для зберігання і передавання

зображень, що містять до 256 кольорів (наприклад, мальовані ілюстрації), а також анімованих зображень.

– *PNG* (англ. *Portable Network Graphic*) – універсальний формат графічних файлів, що має високий ступінь стиснення даних без їх втрати.

Відеофайли

Усі відеоматеріали, що супроводжують текст енциклопедичної статті, вбудовуються на її сторінку шляхом кодування, однак оригінальні файли розміщуються на відеохостингах YouTube або Vimeo.

Розмір файла є одним з найважливіших параметрів при рендерингу та збереженні відео, оскільки при додаванні великого ролика на канал можуть спостерігатися перебої та погіршення якості зображення. Оцінюючи основні найчастіше використовувані формати, перевагу слід надати MP4 або FLV, що забезпечує гарну якість при досить не значному розмірі файлу.

Для забезпечення якості картинки в кадрі доцільно використати формати MP4 (при стисненні якість практично не страждає) або MOV (відмінна якість, однак розмір файлу значний).

Рекомендованим буде використання співвідношення сторін ролика 16:9, оскільки більшість сучасних моніторів мають такі пропорції (табл. 4.2.). Пропонується вивантажувати відео якістю не менше ніж з 720р, тобто, HD.

Таблиця 4.2.

Покоління	Стандартна чіткість (SD)				Висока чіткість (HD)			Ультрависока чіткість (UHD)	
	SD				HD	Full HD		4K UHD	8K UHD
Формат	480i	480p	576i	576p	720p	1080i	1080p	2160p	4320p
Роздільна здатність (рх)	640x480		720x576 (704x576)		1280x 720	1920x1080		3840x 2160	7680x 4320
Фактична роздільна здатність кадра (рх)	640x 240	640x 480	720x288 (704x288)	720x576 (704x288)	1280x 720	1920x 540	1920x 1080	3840x 2160	7680x 4320
Співвідношення сторін	4:3				16:9	16:9		16:9	16:9

Аудіозаписи

Розрізняють три основні групи форматів файлів для збереження звукових даних у комп'ютерних системах:

- *нестиснені* – це оригінальні дані, що мають найкращу якість аудіо, однак займають великий обсяг місця та ширину частотної смуги, що потрібна для їх відтворення (WAV, AIFF, AU або PCM);
- *стисненні без втрат* – оригінальні дані, майже повністю відновлені зі стисненого формату шляхом ряду алгоритмів, якість звуку значно краща, однак розмір файлів більший, ніж в стиснених із втратами (FLAC, Monkey's Audio (розширення APE), Shorten, Tom's lossless Audio Kompressor (TAK), TTA, ATRAC Advanced Lossless, Apple Lossless,

MPEG-4 SLS, MPEG-4 ALS, MPEG-4 DST, Windows Media Audio Lossless (WMA Lossless));

- *стисненні з втратами* – оригінальна версія файлу зазнає втрат даних, з огляду на що файл займає набагато менше місця, однак втрачає більшу частину своєї якості (MP3, Ogg Vorbis, Musepack, AAC, ATRAC чи lossy Windows Media Audio (WMA)).

Формат MIDI не відносяться до аудіофайлів, оскільки такі файли нотних редакторів є лише послідовністю команд для музичного інструменту, однак не містять інформації власне про звук.

Для розширення контексту енциклопедичних статей УЕЕО можуть бути використанні файли форматів WAV, MP3, MPEG-4, а також MIDI.

РЕКОМЕНДАЦІЇ З РЕДАГУВАННЯ СТАТЕЙ ЗАСОБАМИ MEDIAWIKI

5.1. Реєстрація та вхід

Реєстрація на сайті УЕЕО та вхід до свого облікового запису надають можливість користувачу (читачу, автору, рецензенту) не лише переглядати контент сайту, а й додавати вподобані статті у власну підбірку «Моя колекція». Користувачі з правами редактора можуть створювати, редагувати та обговорювати статті.

Щоб зареєструватись необхідно обрати пункт верхнього меню «Реєстрація» та ввести у відповідні поля *ім'я користувача, пароль, електронну пошту*, за бажанням своє *справжнє ім'я, підтвердити пароль* та натиснути кнопку [Зареєструватися].

За умови успішної реєстрації, користувач може зайти на сайт, скориставшись меню «Увійти». Тут необхідно ввести *ім'я користувача та пароль*, за бажанням, дозволити системі *запам'ятати пароль* і натиснути кнопку [Вхід].

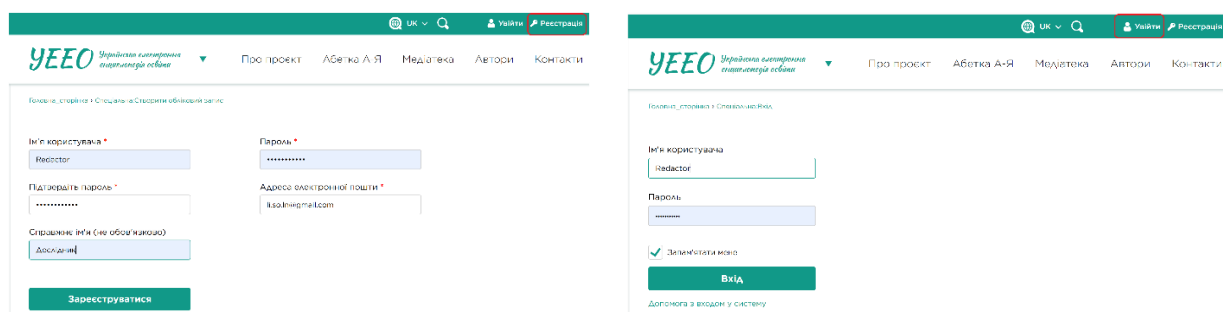

Рис. 5.1. Реєстрація та вхід на сайт УЕЕО

5.2. Створення статей

В «Українській електронній енциклопедії освіти» існує декілька способів створення статей.

Спосіб 1. Через поле пошуку. Необхідно ввести назву статті у верхнє або основне поле пошуку. Якщо така стаття в енциклопедії відсутня, користувачу буде запропоновано її створити (рис. 5.2.).

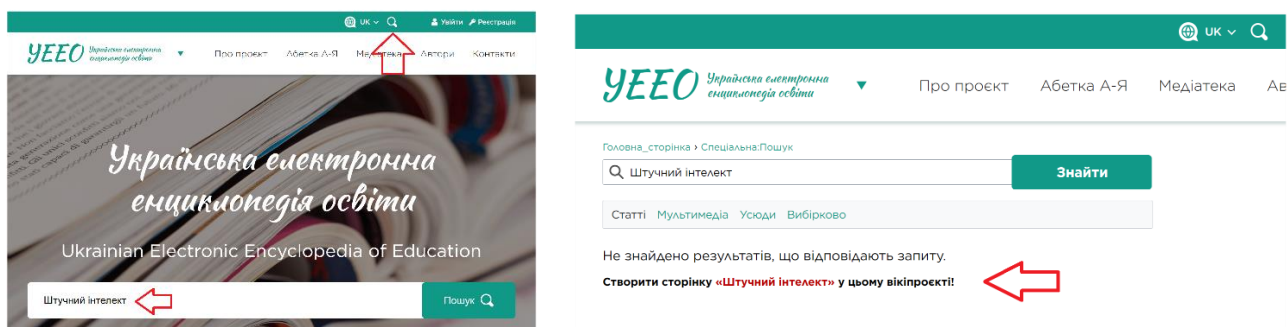

Рис 5.2. Створення статті через поле пошуку

Далі необхідно перейти за посиланням, відміченим червоним кольором, та ввести в поле редагування текст статті, відформатувати його, використовуючи вікірозмітку, завантажити рисунки, таблиці, спеціальні символи, посилання, заголовки та ін. (рис. 5.3.). Інструментарій редагування кожного окремого елемента буде описано нижче.

Щоб переглянути, який вигляд матиме новостворена стаття, можна скористатись кнопкою [Попередній перегляд]. Завершивши правки, слід натиснути кнопку [Зберегти зміни]. В подальшому, користувачі з правом редагування можуть повертатись до сторінки і доповнювати її.

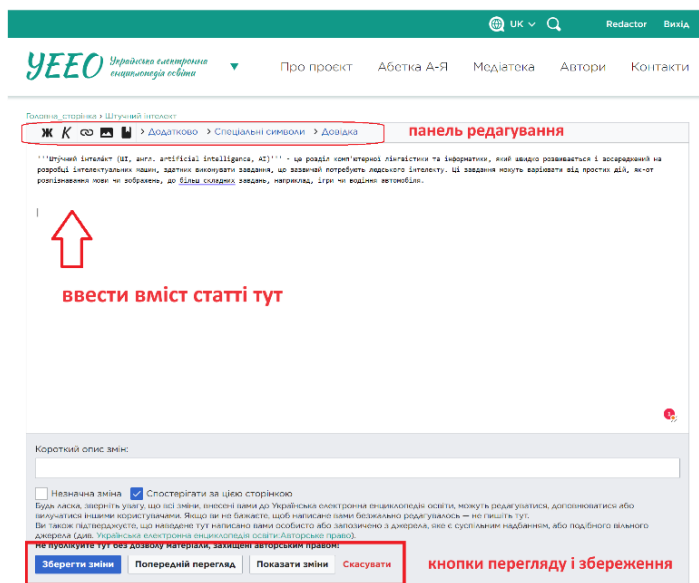

Рис. 5.3. Поле редагування статті

Спосіб 2. Через рядок браузера. У цьому випадку в рядок браузера необхідно ввести адресу сайту енциклопедії «[https://eduglos.iitta.gov.ua//index.php?title=](https://eduglos.iitta.gov.ua//index.php?title=Розширена_реальність)», до якої додати назву статті, наприклад «Розширена_реальність». Зауважимо, що використання верхнього і нижнього регістру при наборі назви має значення.

Отже, адреса новоствореної сторінки матиме такий вигляд: «https://eduglos.iitta.gov.ua//index.php?title=Розширена_реальність». Після чого слід натиснути кнопку [Enter]. Якщо така стаття в енциклопедії відсутня, користувачу буде запропоновано створити її, перейшовши за посиланням, виділеним синім кольором (рис. 5.4.).

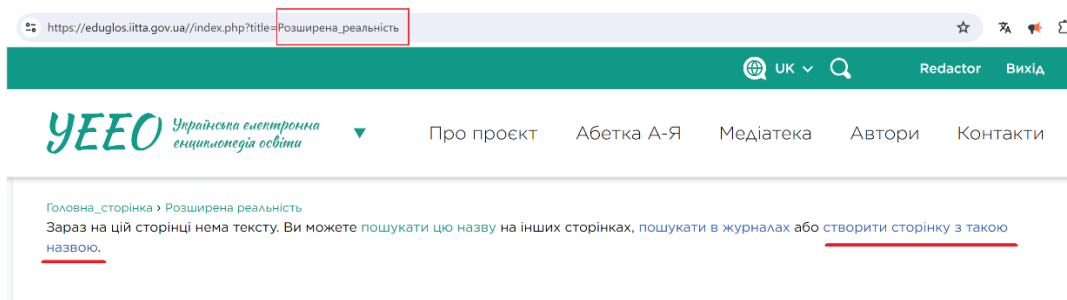

Рис 5.4. Створення статті через рядок браузера

5.3. Обговорення статей

Кожна стаття, як і кожна сторінка енциклопедії, має інструментарій за допомогою якого будь-який зареєстрований користувач може прокоментувати її зміст або залишити свої пропозиції і зауваження. Для цього необхідно обрати пункт бічного меню «Обговорення».

Сторінка, що з'явиться, міститиме усі коментарі, з часовими відмітками та підписами користувачів, які їх залишили.

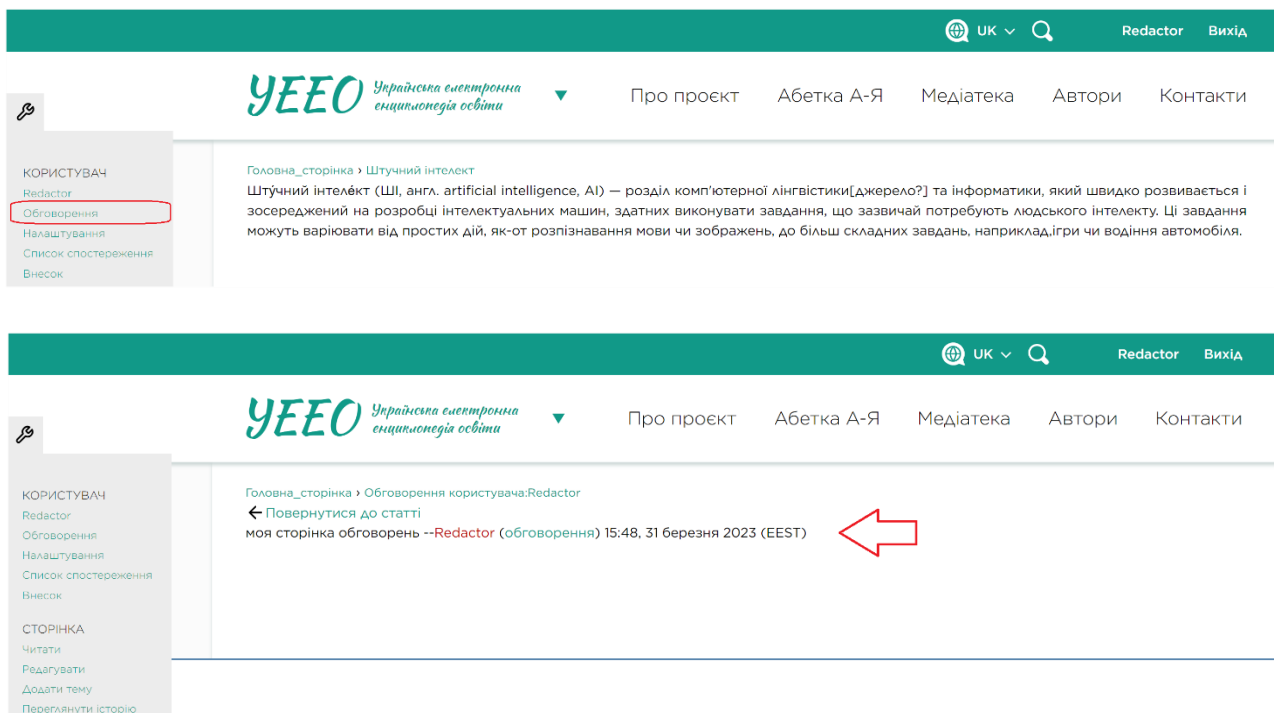

Рис 5.5. Список коментарів, залишених користувачами

Щоб взяти участь в обговоренні та написати свої пропозиції, слід скористатись пунктом бічного меню «Редагувати», залишаючись на сторінці Обговорення.

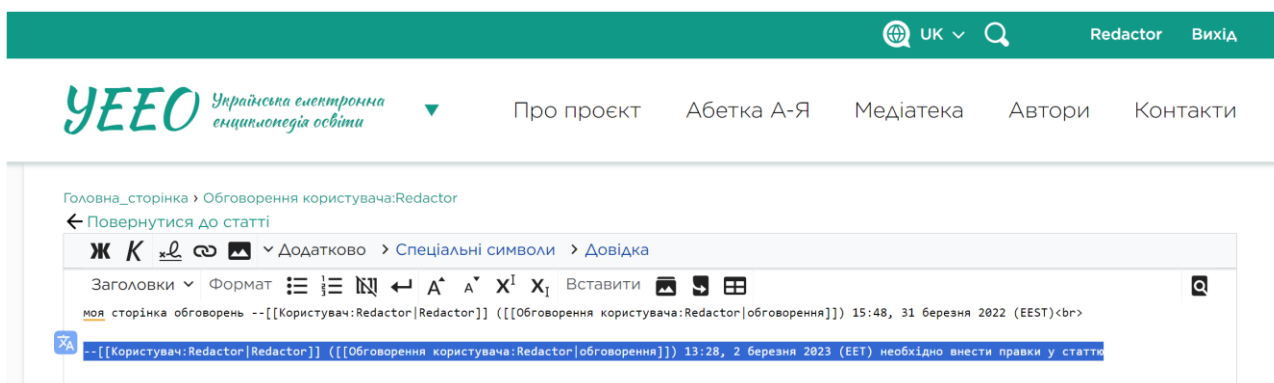

Рис 5.6. Додавання власного коментаря

5.4. Видалення, перейменування та захист від редагування

Часто виникає потреба у вилученні застарілих, непотрібних, тестових (пробних) або помилково створених статей. Адміністратор та користувачі з правами редактора можуть видалити такі сторінки, використовуючи пункт бічного меню «Вилучити».

The screenshot shows the Redactor interface. At the top, there is a green header with the logo 'УЕЕО Українська енциклопедія освіти' and navigation links: 'Про проект', 'Абетка А-Я', 'Медіатека', 'Автори', 'Контакти'. A sidebar on the left contains a menu with options like 'Користувач', 'Сторінка', and 'Вилучити' (highlighted with a red box). The main content area shows the article 'Штучний інтелект' with a description. Below the article, there is a 'Viewers' section. A modal window titled 'Вилучення' (Deletion) is open, showing a dropdown menu for 'Причина' (Reason) set to 'Інша причина' (Other reason). The 'Інша/додаткова причина' (Other/additional reason) field contains the text: 'зміст був: «Штучний інтеле́кт (ШІ, англ. artificial intelligence, AI) — розділ комп'ютерної лінгвістики[джерело?] та інформатики, який швидко розвивається і зосереджений на розробці інтелектуальних машин, здатних виконувати завдання, що зазвичай потребують людського інтелекту. Ці завдання можуть варіювати від простих дій, як-от розпізнавання мови чи зображень, до більш складних завдань, наприклад ігри чи водіння автомобіля.»'. There are two checkboxes: 'Спостерігати за цією сторінкою' (checked) and 'Приховувати дані також і від адміністраторів' (unchecked). A green button 'Вилучити сторінку' (Delete page) is at the bottom. Below the modal, there are links: 'Редагувати причини приховування' and 'Редагувати причини вилучення'.

Журнал вилучень

(змінити видимість) 12:01, 2 березня 2024 Redactor (обговорення | внесок | заблокувати) відновив сторінку Штучний інтелект (1 версія)
(змінити видимість) 12:00, 2 березня 2024 Redactor (обговорення | внесок | заблокувати) вилучив сторінку Штучний інтелект (зміст був: «Штучний інтеле́кт (ШІ, англ. artificial intelligence, AI) — розділ комп'ютерної лінгвістики[джерело?] та інформатики, який швидко розвивається і зосереджений на розробці інтелектуальних машин, здатних вико...», єдиний автор: Redactor (обговорення)) (переглянути/відновити)

Рис 5.7. Видалення статті

Якщо ж через певний час назва статті зазнала змін, можна скористатись пунктом бічного меню «Перейменувати». У цьому випадку стара назва стане перенаправленням на нову.

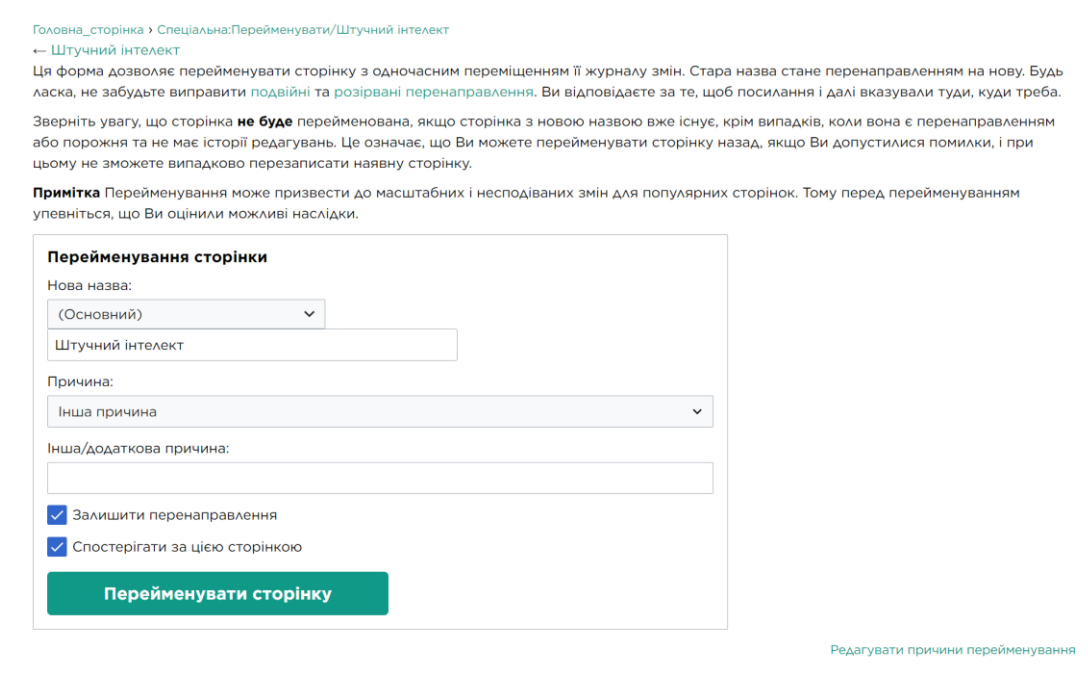

Рис 5.8. Перейменування статті

Щоб заборонити іншим користувачам вносити будь-які зміни в опубліковану статтю, необхідно скористатись пунктом бічного меню «Захистити».

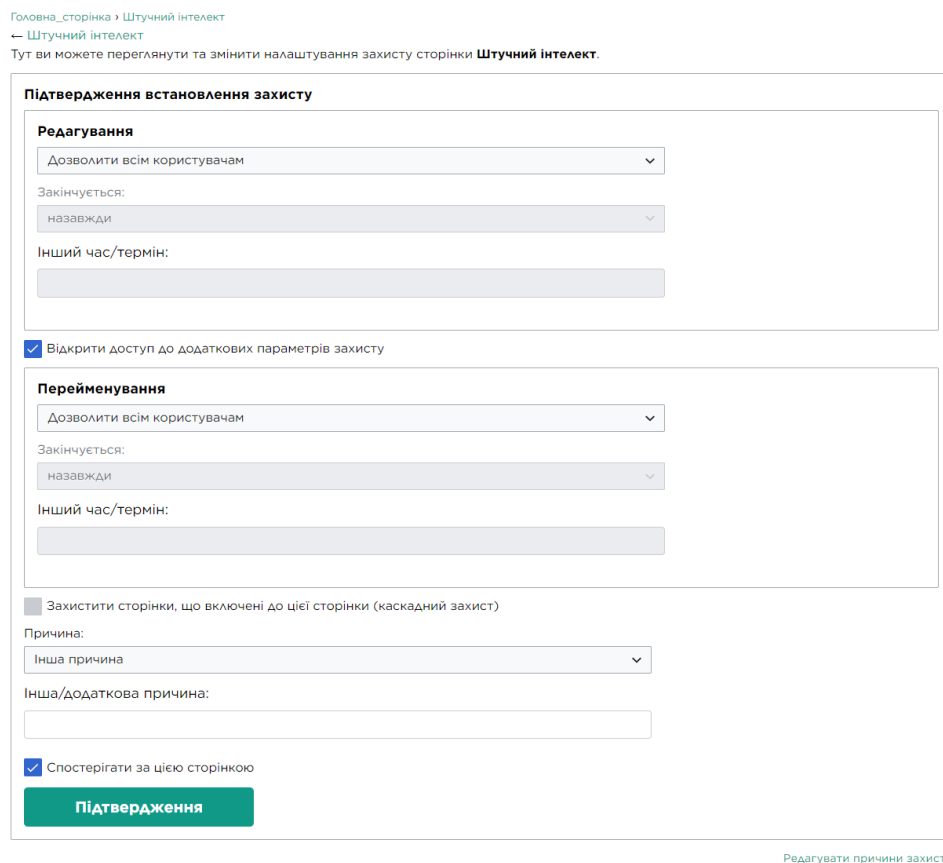

Рис 5.9. Захист статті від редагування

5.5. Історія редакційних змін

Пункт бічного меню «Переглянути історію» дозволяє відобразити журнал із записами редакційних змін, що включає відомості про те, хто з користувачів і коли (дата/час) зробив редагував статтю. На цій же сторінці доступні три посилання:

- *обговорення* – дозволяє перейти на сторінку коментарів до статті;
- *вносок* – дає можливість переглянути правки;
- *заблокувати* – блокування прав редагування для користувача, який зробив цю правку.

Редактору доступна можливість порівняти дві обрані версії статті. Якщо ж певні корективи були здійснені помилково, він може «відкотити» стан статті до будь-якої з попередніх версій.

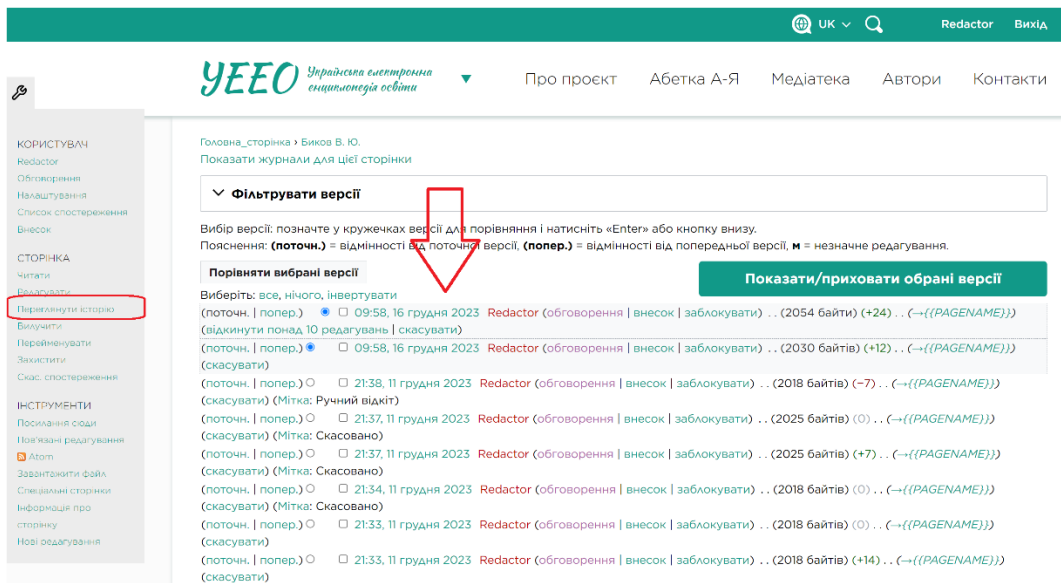

Рис 5.10. Перегляд історії редагування

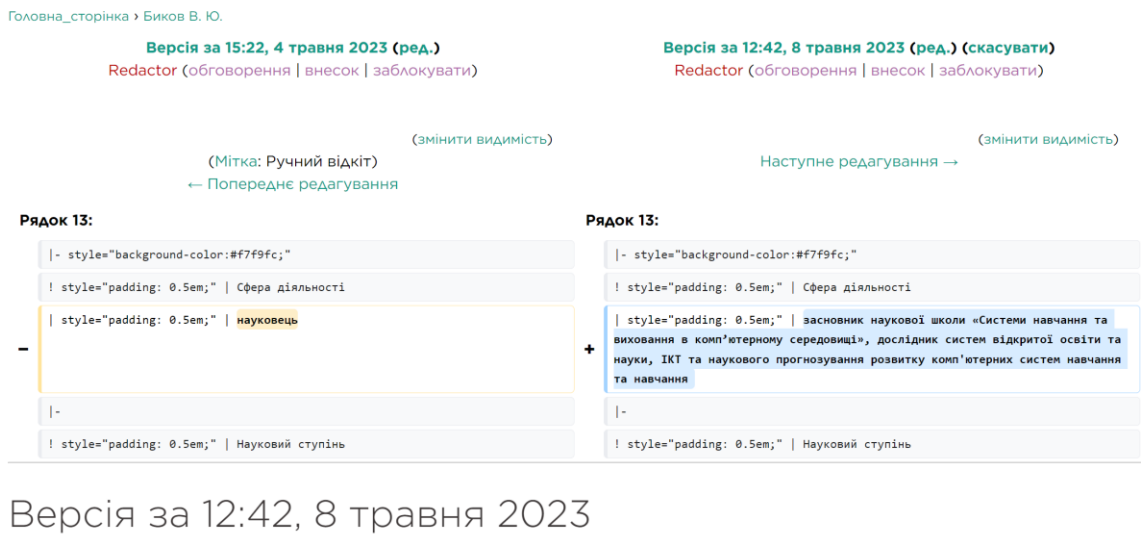

Рис 5.10. Порівняння двох версій статті

ЗАГОЛОВКИ

За замовчуванням, назва статті є заголовком 1-го рівня. Всі заголовки наступних рівнів позначаються спереду і наприкінці символом «=» у кількості, що відповідає рівню заголовка, а саме:

==Заголовок 2-го рівня==
===Заголовок 3-го рівня===
====Заголовок 4-го рівня==== і т.д.

Наприклад, рубрикація контенту статті, може мати такий вигляд (рис 5.12. а):

Зміст:

Назва статті (*PhET_Interactive_Simulations*)

==Розділ 1==
===Підрозділ 1.1.===
===Підрозділ 1.2.===
==Розділ 2==
===Підрозділ 2.1.===
===Підрозділ 2.2.===
===Підрозділ 2.3.===
===Підрозділ 2.4.===
==Розділ 3==
==Розділ 4==
==Розділ 5==
==Розділ 6==

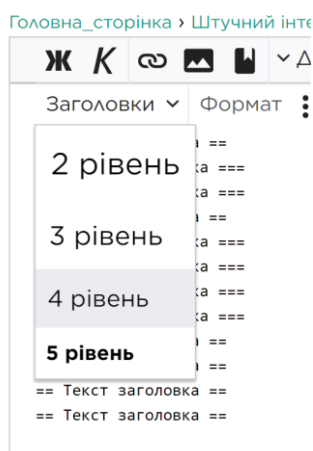
а)

Зміст

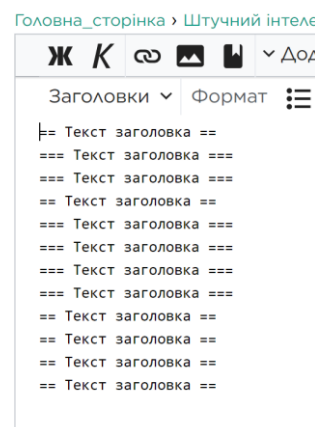
PhET Interactive Simulations

- Історична довідка
 - Передумови розроблення
 - Розвиток й удосконалення проєкту
- Характеристика
 - Класифікація
 - Інструментарій
 - Функціональний опис
 - Програмно-технічні показники
- Освітнє призначення і застосування
- Додаткові відомості
- Джерела
- Автори

б)

результат →

в)

Рис 5.12. Рубрикація статті та інструмент «Заголовки»

Для більш зручної навігації по сторінці, у статтях, які містять більш ніж три заголовки, автоматично додається **таблиця змісту** (рис 5.12. б). Зазвичай, вона відображається перед першим заголовком, однак користувач може розмістити її у будь-якому зручному місці, що задовольнятиме потребам читачів ресурсу. Для цього необхідно в тексті вказати тег `__ТОС__` (рис 5.13). З іншого боку, навпаки, може виникнути потреба відключити показ такої автоматичної таблиці. В такому разі необхідно скористатись тегом `__NOTOC__`.

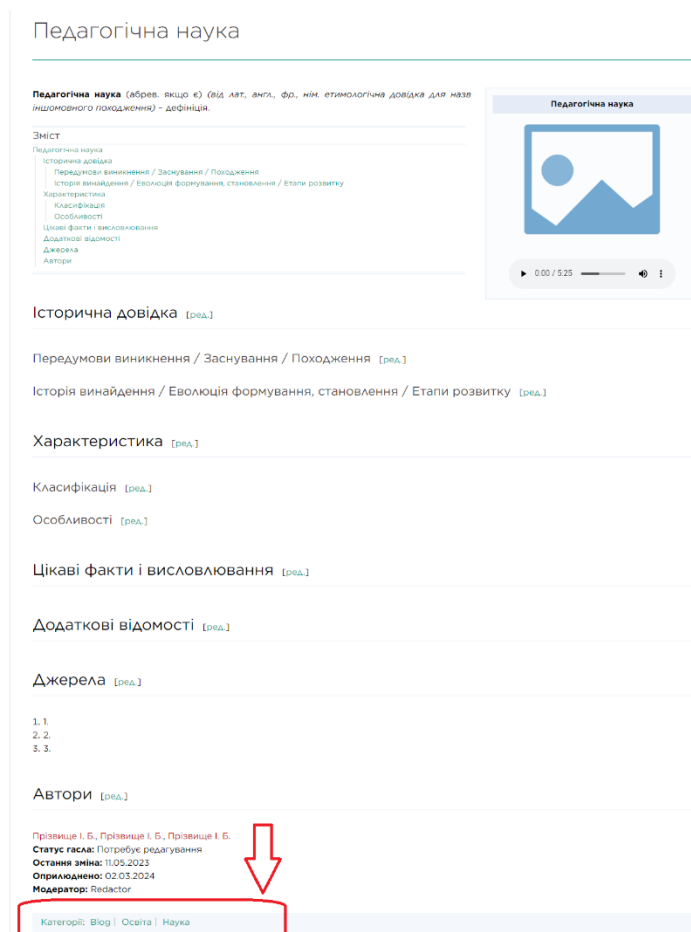

Рис 5.15. Відображення категорій на сторінці статті

За необхідності, їх можна приховати від перегляду за допомогою тегу `__HIDDENCAT__`.

ВНУТРІШНІ І ЗОВНІШНІ ПОСИЛАННЯ

Внутрішні посилання на інші сторінки УЕЕО. Для того, щоб посылитися на вікісторінку в УЕЕО, необхідно у відповідному місці тексту статті вказати назву цієї сторінки у подвійних квадратних дужках, наприклад `[[Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України]]` (рис__). У результаті, таке посилання буде відображатись зеленим кольором (якщо сторінка існує) або червоним (якщо такої сторінки ще немає).

Це лише попередній перегляд. Ваші зміни ще не збережено! → [Продовжити редагування](#)

Електронне наукове фахове видання "Інформаційні технології і засоби навчання" засноване у грудні 2006 року [Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України](#).

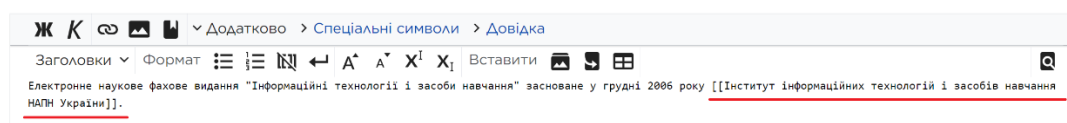

Рис 5.16. Внутрішнє посилання

Однак, в такому вигляді текст важко сприймається для читання, оскільки посилання введено у називному відмінку. Щоб узгодити відмінки, необхідно

відокремити назву сторінки, на яку посилаємось, вертикальною рисою від тексту у потрібному відмінку, а саме: *[[Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України|Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України]]*.

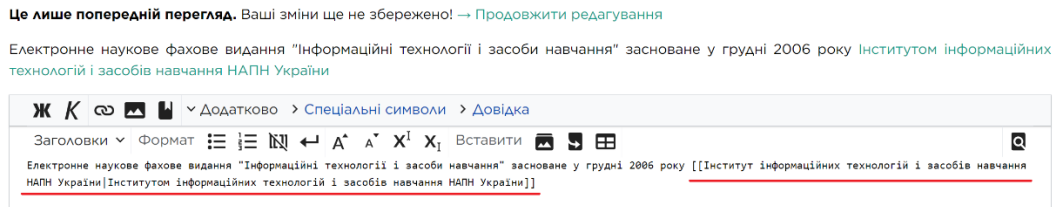

Рис 5.17. Внутрішнє посилання

Зовнішні посилання на інші сайти. Для того, щоб послатися на сайт в мережі Інтернет, необхідно в одинарних дужках вказати URL-адресу цього сайту та, через пробіл, його назву у потрібному відмінку, наприклад: *[<https://iitlt.gov.ua> Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України]*. (рис__). У результаті, таке посилання буде відображатись синім кольором.

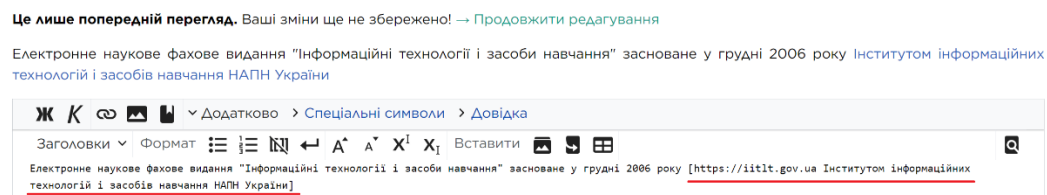

Рис 5.18. Зовнішнє посилання

Для зручності ці процеси можна спростити, скориставшись кнопкою «Посилання» на панелі редагування. З'явиться вікно, де можна обрати необхідний тип посилання, ввести URL-адресу або назву сторінки та натиснути кнопку [Вставити посилання].

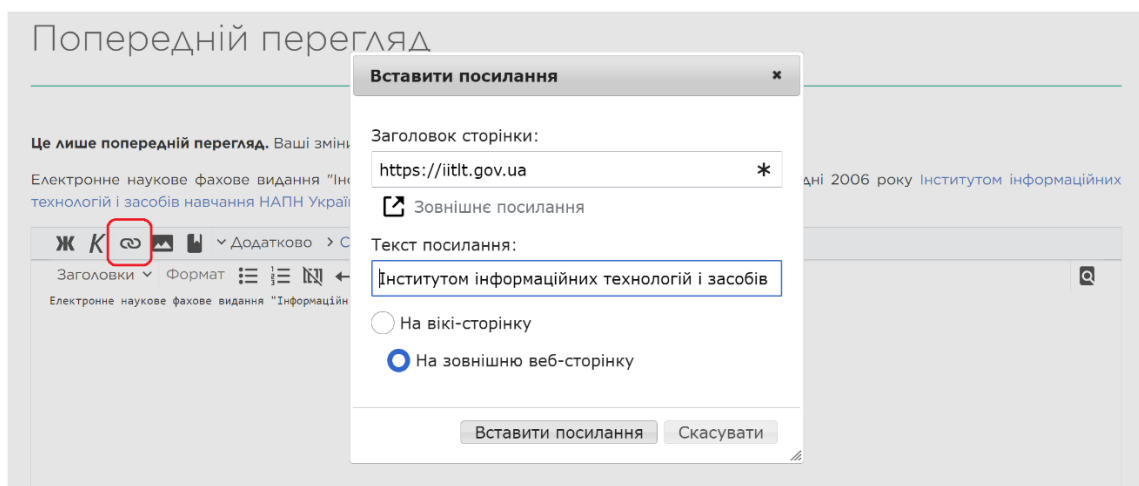

Рис 5.19. Інструментарій вставлення посилань

На рис. 5.20. представлено приклад відображення гіперпосилань різного роду на сторінках УЕЕО. Відвідані посилання відображатимуться бузковим кольором.

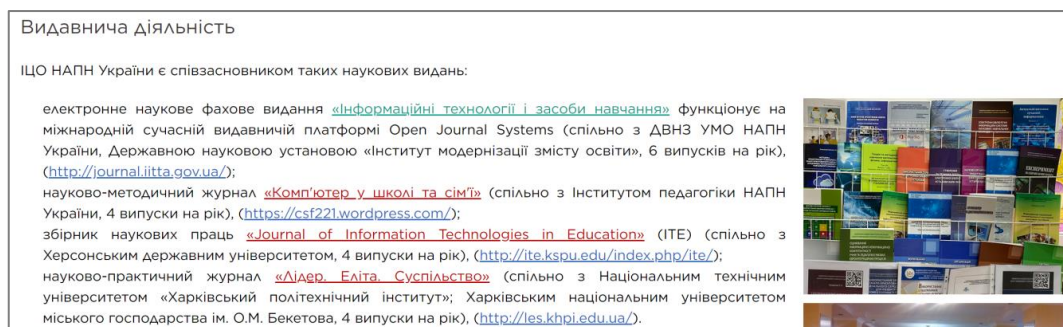

Рис. 5.20. Гіперпосилання а) на існуючі внутрішні сторінки УЕЕО (зелені), б) на неіснуючі внутрішні сторінки УЕЕО (червоні), в) на існуючі сторінки інших ресурсів (сині)

ВСТАВЛЕННЯ ФАЙЛІВ (ЗОБРАЖЕНЬ)

З метою більш повного розкриття тексту статей, його графічного, аудіо- та відеосупроводу, передбачена можливість вивантаження і розміщення на сторінках УЕЕО файлів у форматах png, gif, jpg, jpeg, webp, pdf, mp3, mp4.

Щоб використати такий файл на сторінці статті, спочатку його потрібно завантажити на сайт, за допомогою пункту бічного меню «Завантажити файл».

У вікні, що з'явиться, можна переглянути вивантажуваний файл (у даному випадку зображення), його основні характеристики (розмір у пікселях та Мб), поля назви і короткого опису. Доцільно відповідально віднестися до опису і вказати, хто або що зображено, в яких умовах, хто автор зображення, коли і де воно зроблено. В подальшому ці відомості знадобляться для зручності пошуку і використання на інших сторінках. Завершити вивантаження можна натиснувши кнопку «Завантажити файл».

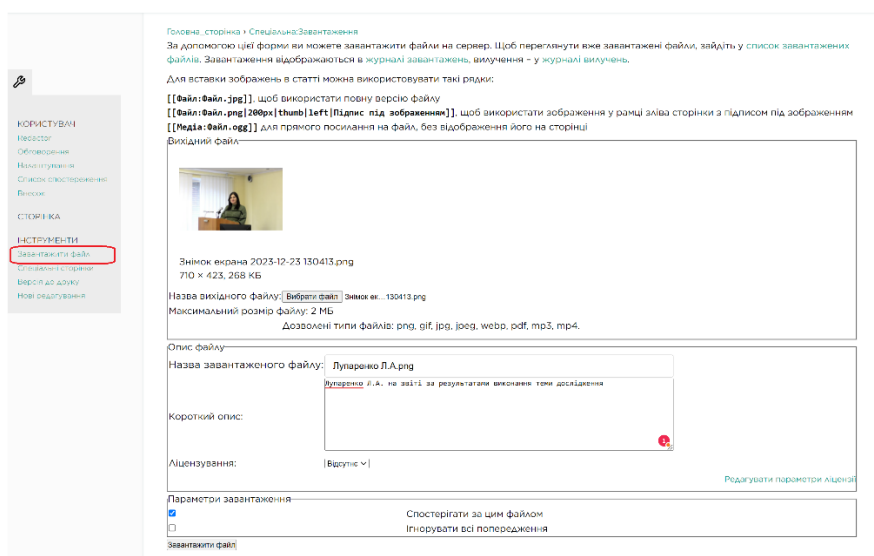

Рис 5.21. Інструментарій вивантаження файлів на сайт

Список усіх завантажених на сайт УЕЕО файлів доступний за посиланням https://eduglos.iitta.gov.ua/index.php?title=Спеціальна:Список_файлів.

▼ Дата	Назва	Мініатюра	Розмір (в байтах)	Користувач	Опис	Версії
11:17, 29 вересня 2023	1-s2.0-S0889159123000533-main.pdf (файл) (видалити)		608 КБ	Redactor		1
15:13, 8 травня 2023	KolektyviDE10.JPG (файл) (видалити)		323 КБ	Redactor		1
15:13, 8 травня 2023	KolektyviDE9.JPG (файл) (видалити)		315 КБ	Redactor		1
15:13, 8 травня 2023	KolektyviDE8.jpg (файл) (видалити)		300 КБ	Redactor		1
15:13, 8 травня 2023	KolektyviDE7.jpg (файл) (видалити)		236 КБ	Redactor		1

Рис 5.22. Список усіх завантажених на сайт УЕЕО файлів

Щоб розмістити зображення у тексті статті, достаньте ввести слово «Файл:», його назву і розширення у подвійних квадратних дужках:

`[[Файл:Назва.jpg]]`.

Щоб задати ширину зображення, необхідно вказати потрібне значення у пікселях «пкс» («px»), відокремивши його від назви вертикальною рисою:

`[[Файл:Назва.jpg|150px]]`.

Якщо необхідно задати висоту зображення, необхідно додати «x»:

`[[Файл:Назва.jpg|x150px]]`.

Атрибут «міні», «мініатюра» («thumb», «thumbnail») змінює розмір рисунка до 100-300 px, відцентровує праворуч та поміщає його в рамку:

`[[Файл:Назва.jpg|міні]]`.

Додавання атрибуту «обрамити» («border») дозволить вивести зображення у рамці:

`[[Файл:Назва.jpg|150px|border]]`.

Центрування малюнків можна здійснити шляхом використання параметрів «ліворуч» («left»), «праворуч» («right»), «центр» («center»):

`[[Файл:Назва.jpg|150px|border|праворуч]]`

Щоб пов'язати зображення з вебсторінкою, потрібно використати параметр «link=» та вказати URL-адресу сторінки в мережі Інтернет або назву сторінки в УЕЕО:

`[[Файл:Назва.jpg|150px|border|праворуч|link=https://iitlt.gov.ua]]`

Наявність пояснювального підпису під зображенням дозволить більш повно розкрити читачу контекст. Такий підпис слід ввести після всіх параметрів, відокремивши рисою:

`[[Файл:Назва.jpg|150px|border|праворуч|link=https://iitlt.gov.ua|Диплом і медаль за перемогу на виставці]]`

Для зручності, можна скористатись кнопкою «Зображення та мультимедіа» на панелі редагування (рис. 5.23). У вікні, що з'явиться, необхідно вказати назву потрібного файлу, підпис, альтернативний текст, а також вказати бажаний розмір, вирівнювання і формат.

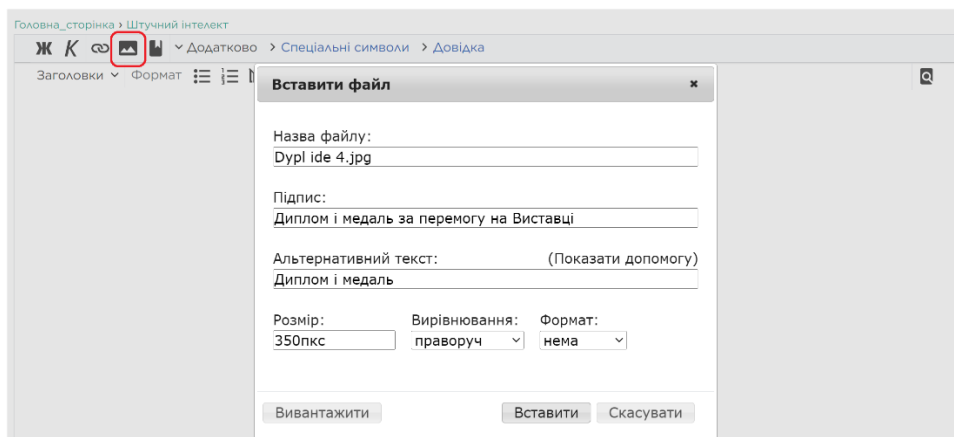
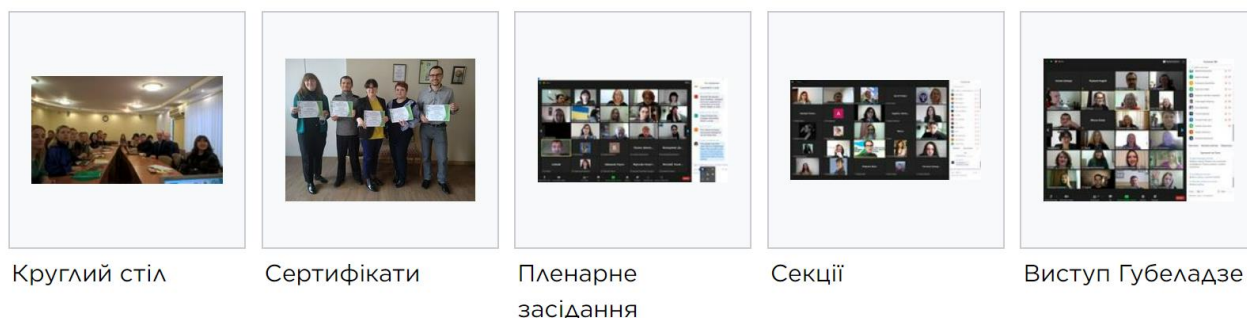

Рис 5.23. Інструментарій вставлення файлів на сторінку статті

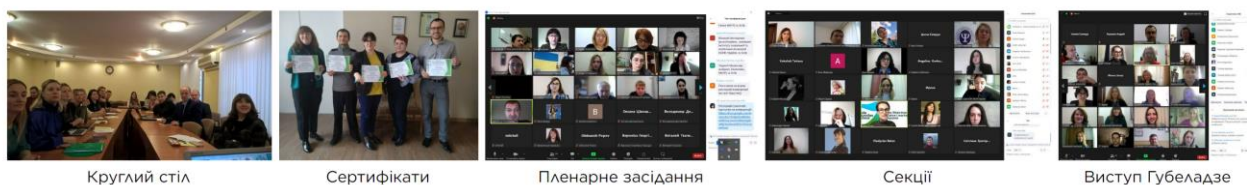
ГАЛЕРЕЇ

Групу тематично пов'язаних зображень можна вставити за допомогою тега <gallery>, наприклад:

```
<gallery>
  nauk_molod_3.jpg|Круглий стіл
  nauk_molod_4.jpg|Сертифікати
  nauk_molod_5.jpg|Пленарне засідання
  nauk_molod_6.jpg|Секції
  nauk_molod_7.jpg|Виступ І. Губеладзе
</gallery>
```


Осучаснити вигляд галереї можна, завдяки додаванню в тег <gallery> параметру *mode="packed"* (<gallery mode="packed">):

Щоб приховати підписи, можна застосувати `mode="packed-hover"` і(`<gallery mode="packed-hover">`).

Додатково можна застосувати такі параметри, як:

`perrow` – кількість елементів у рядку (не працює в режимі `packed`);

`widths` – розмір картинки по ширині;

`heights` – розмір картинки по висоті;

`showfilename` – включає відображення назви файлу.

РОЗМІЩЕННЯ ТАБЛИЦЬ

Код кожної таблиці у вікісередовищі починається символами «{|» та закінчується символами «|}». Найпростіша таблиця складається з однієї комірки і має такий вигляд:

```
{|
| вміст таблиці
|}
```

Розглянемо інші складові коду таблиці:

/+ *Заголовок таблиці* – додає рядок таблиці, в якому буде виводитись її заголовок;

|- – початок нового рядка;

| – розділення комірок одного рядка;

! – рядок із заголовками колонок.

Таблиця може бути подана декількома способами, наприклад:

Кожна комірка окремо

```
{|
| комірка 1
| комірка 2
| комірка 3
|}
```

Комірки в одному рядку

```
{|
| комірка 1|| комірка 2|| комірка 3
|}
```

Після символів «{|», що відкривають таблицю, можуть бути вказані параметри її форматування. Розглянемо такий приклад:

```
{| class="wikitable" style="width: 80%; font-size: 80%; line-height: 25px; border: 1px solid #e5ecf7; background-color: #fbfcfe; padding: 0.5em; margin: left;"
```

```
|-
```

```
! Рік !! Назва
```

```
|-
```

```
| 1982 || нагороджено медаллю «В пам'ять 1500-річчя м. Києва»
```

```
|-
```

```
| 1985 || нагороджено нагрудним знаком «Відмінник народної освіти України»
```

```
|-
```

```
| 1993 || обрано Почесним професором Києво-Могилянської академії
```

```
|-
```

```
| 2002 || присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України»
```

```
|-
```

```
| 2005 || нагороджено Почесною грамотою Верховної ради України
```

```
|}
```


У результаті, буде отримано такий вигляд таблиці:

Це лише попередній перегляд. Ваші зміни ще не збережено! → [Продовжити редагування](#)

The image shows two parts of a document editor. The top part is a WYSIWYG view of a table with 5 rows and 2 columns. The bottom part is a source editor showing the HTML code for the table. A red arrow points from the table to the code, and another red arrow points from the code back to the table.

Рік	Назва
1982	нагороджено медаллю «В пам'ять 1500-річчя м. Києва»
1985	нагороджено нагрудним знаком «Відмінник народної освіти України»
1993	обрано Почесним професором Києво-Могилянської академії
2002	присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України»
2005	нагороджено Почесною грамотою Верховної ради України

```
{| class="wikitable" style="width: 80%; font-size: 80%; line-height: 25px; border: 1px solid #e5ecf7; background-color: #fbfcfe; padding: 0.5em; margin: left;"
|-
! Рік !! Назва
|-
| 1982 || нагороджено медаллю «В пам'ять 1500-річчя м. Києва»
|-
| 1985 || нагороджено нагрудним знаком «Відмінник народної освіти України»
|-
| 1993 || обрано Почесним професором Києво-Могилянської академії
|-
| 2002 || присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України»
|-
| 2005 || нагороджено Почесною грамотою Верховної ради України
|}
```

Рис 5.24. Розміщення таблиці

Для зручності, можна скористатись кнопкою «Таблиця» на панелі редагування (рис. 5.25). У вікні, що з'явиться, необхідно зазначити кількість рядків і стовпців, а також вказати, чи потрібно додавати рядок заголовка, рамку і можливість сортування даних таблиці.

The image shows the 'Вставити таблицю' (Insert Table) dialog box in the editor. The dialog has several options: 'Додати рядок заголовка' (checked), 'Оформлення з рамками' (checked), and 'Додати до таблиці можливість сортування' (unchecked). Below these are input fields for 'Рядків' (3) and 'Стовпців' (3). A preview table is shown with 3 rows and 3 columns. The first row has three 'Текст заголовка' cells. The following two rows have three 'Текст комірки' cells each. At the bottom are 'Вставити' and 'Скасувати' buttons.

Рис 5.25. Інструментарій вставлення таблиці на сторінку статті

Комірки вікітаблиць можуть містити контент різного типу: текст, посилання, зображення або інші мультимедіа файли.

БІОГРАФІЧНА СТАТТЯ

UK
Увійти
Реєстрація

Українська електронна енциклопедія освіти

Про проєкт
Абетка А-Я
Медіатека
Автори
Контакти

Головна_сторінка
Биков Валерій Юхимович

Биков Валерій Юхимович

Биков Валерій Юхимович – український учений та педагог у галузі інформатизації освіти, доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Зміст

- Биков Валерій Юхимович
- Життєпис
- Освіта
- Діяльність
 - Наукова та освітня діяльність
 - Научно-освітня діяльність
 - Міжнародна діяльність
 - Політична та громадська діяльність
 - Виступи та інтерв'ю
- Основні праці
- Відзначення державними та академічними нагородами
- Родинні зв'язки
- Джерела
- Автори

Биков Валерій Юхимович

Прізвище	Биков
Ім'я	Валерій
По батькові	Юхимович
Сфера діяльності	науковець
Науковий ступінь	доктор технічних наук
Вчене звання	професор, дійсний член НАПН України
Відзнаки	Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки
Дата народження	01 лютого 1945
Місце народження	Польське (Польща)
Alma mater	Київський політехнічний інститут
Magnum opus	"Моделі організаційних систем відкритої освіти"
Вебсайт	website

Життєпис

Народився 01 лютого 1945 року в місті Познані (Польща) в родині офіцерів Радянської Армії. Наприкінці 1945 року родина переїхала до м. Миколаєва, де батьки мешкали раніше. У цьому ж році пішов з життя батько. В подальшому вихованням Валерія та двох його братів Юрія та Ігора займався мати.

1952 року пішов до середньої школи № 7 м. Миколаєва. Після закінчення 7 класу у 1959 році продовжив навчання на електромеханічному відділенні Миколаївського суднобудівного технікуму, який закінчив у 1963 році з відзнакою. Одночасно з навчанням у технікумі у 1962 році розпочав свій трудовий шлях електрослюсарем оборонного підприємства. Надалі працював слюсарем-складальником та техніком на виробничому підприємстві оборонного комплексу СРСР. Навчання у технікумі заочно поєднував з навчанням у середній школі № 62 м. Миколаєва, де отримав атестат з відзнакою.

Освіта

У 1964 році вступив на факультет електрообладнання суден [Миколаївського корабельнобудівного інституту імені адмірала С. О. Макарова](#). У 1965 році перевівся на факультет автоматички та електроприладобудування [Київського політехнічного інституту](#) та переїхав на навчання до м. Києва. У столиці захопився науковою діяльністю та брав активну участь у роботі студентських наукових товариств і дослідженнях випускної кафедри. У 1968 році його наукові роботи "Вимірювання інтенсивності гамма-випромінювання низьких енергій" та "Лінійний перетворювач ефективних значень" здобули відповідно першу і другу премії Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт. За перші наукові досягнення його нагороджено Почесною грамотою ЦК ЛКСМУ. В 1969 році закінчив Київський політехнічний інститут з відзнакою.

1974 року в Київському політехнічному інституті захистив дисертацію на тему «Дослідження і розробка вимірювачів комплексних коефіцієнтів передавання в області низьких і інфрачервоних частот» та здобув науковий ступінь кандидата технічних наук.

У 1985 році закінчив навчання в Інституті управління народним господарством Академії народного господарства при Раді Міністрів СРСР (м. Москва).

1989 року йому присвоєно науковий ступінь доктора технічних наук після захисту в [Інституті кібернетики ім. В. М. Глушкова АН України](#) дисертації на тему «Наукові основи, методи і системи автоматизованого управління освітою на рівні союзної республіки (на прикладі системи народної освіти Української РСР)».

Діяльність

Наукова та освітня діяльність

Наукова діяльність Бикова В. Ю. розпочалася у спеціальному конструкторському бюро заводу «Радіоприлад» м. Києва, а згодом – у Науково-дослідному інституті радіовиміральної апаратури Виробничого об'єднання ім. С. П. Корольова, де він працював інженером, а згодом старшим і провідним інженером, керівником групи.

У 1971 році призначений головним конструктором приладів інфразвукового діапазону частот. Одночасно, без відвіру від виробництва, він навчається в аспірантурі Київського політехнічного інституту й досліджує проблеми створення цифрових та аналогових засобів вимірювання комплексних коефіцієнтів передавання.

1975 року перейшов на роботу до Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького, де працював старшим викладачем, а згодом – доцентом кафедри вищої математики. Викладав курси з обчислювальної математики, системного програмування, програмування алгоритмічними мовами, основ автоматизації виробничих процесів, а також очолював наукову лабораторію автоматизованої системи управління освітою. У 1979 році йому було присвоєно вчене звання доцента по кафедрі вищої математики.

У 1976 році призначений директором Головного обчислювального центру Міністерства народної освіти України, де керував створенням республіканського рівня автоматизованої системи управління освітою СРСР, як головний конструктор. У цей же період Биков В. Ю. взяв активну участь у заходах ЮНЕСКО з питань створення міжнародної інформаційної системи освіти.

Взяв безпосередню участь у підготовці постанови Уряду України щодо забезпечення комп'ютерної

1989 року Биков В. Ю. став генеральним директором науково-виробничої корпорації «КОМКОРД» на базі Головного обчислювального центру Міносвіти України, де протягом двох наступних років започаткована низка інноваційних проектів з інформатизації освіти.

На початку 90-х років XX століття призначений директором Інституту системних досліджень освіти України, де під його керівництвом розроблялись науково-методичні засади системного реформування освіти на етапі становлення незалежності України. У цей час він взяв активну участь у підготовці Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття») та низки інших важливих державних документів. У 1993 році Биков В. Ю. обирається почесним професором Кієво-Могилянської академії, а у 2014 році – Почесним професором Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

Протягом 1995-1996 років очолює (генеральний директор) Український освітній центр менеджменту та підприємництва – заклад освіти, створений Урядом як навчальний заклад перепідготовки військовослужбовців, які звільнялися в запас у зв'язку із скороченням збройних сил України.

1996 року долучається до проекту TACIS зі створення Національної обсерваторії України як національного вузла міжнародної мережі подібних структур, започаткованих Європейським урядом у країнах Центральної та Східної Європи, нових незалежних країнах колишнього СРСР і Монголії.

Упродовж 1997-1999 років продовжує працювати на посаді директора Інформаційно-обчислювального центру Української академії державного управління при Президентові України. За його участю та за підтримки Світового банку в академії створено Центр дистанційної освіти, започатковано напрям наукових досліджень з проблем е-дистанційного навчання в професійній освіті, розроблено курс з основ побудови і проектування методичних систем е-дистанційного навчання для науково-педагогічних працівників і керівних кадрів вищої школи України.

У 1999 році Бикова В. Ю. обрано членом-кореспондентом АПН України та доручено створити новий науково-дослідний Інститут засобів навчання (сьогодні – [Інститут цифровізації освіти НАПН України](#)), в якому працює понині. 2002 року його обрано членом Президії НАПН України, а 2010 - дійсним членом (академіком) НАПН України.

Науково-експертна діяльність

Учений здійснює наукове керівництво магістрами, аспірантами, здобувачами, виступає офіційним опонентом з докторських і кандидатських дисертацій, входить до складу декількох спеціалізованих учених рад із захисту дисертацій.

У 2008 році за ініціативи Валерія Бикова створено нову наукову спеціальність 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті. 2009 року паспорт цієї наукової спеціальності затверджено ВАК України та внесено до переліку наукових спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора наук та присвоєння вчених звань. У 2010 році в Інституті ІТЗН НАПН України вперше відкрито аспірантуру та розпочато роботу спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій, а з 2011 року зроблено набір до докторантури за новою спеціальністю. 2020 року в Інституті вперше відбулося присудження наукового ступеня «Доктор філософії» зі спеціальності ОП «Освітні, педагогічні науки».

Биков В. Ю. входить до складу редакційних колегій таких наукових видань, як «Вісник Академії дистанційної освіти» (заступник головного редактора), «Комп'ютер у школі та сім'ї», «Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія», «Післядипломна освіта в Україні», «Педагогіка і психологія», «Інформаційні технології в освіті», «Енциклопедія освіти», «Біла книга розвитку освіти України», численних збірників наукових праць.

У 2007 році Биков В. Ю. започаткував електронне наукове фахове видання [«Інформаційні технології і засоби навчання»](#) і є його незмінним головним редактором.

Міжнародна діяльність

Читав лекції про створення автоматизованої системи управління освітою в Гаванському університеті (Гавана, Куба, 1983), з управління проектами – у Вищій педагогічній школі (Бітом, Катовіце, Польща, 2000-2001).

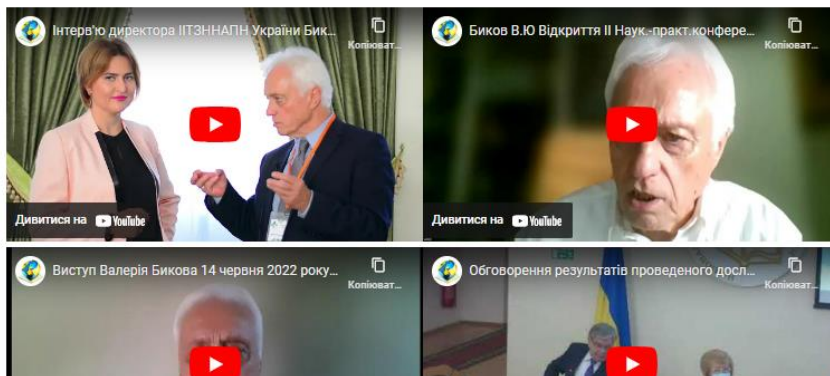
Проходив навчання і стажування за питань освіти, сучасної ринкової економіки та управління за програмами міжнародних організацій та закладів освіти різних країн: «Ринкова економіка» «САБІТ» (Чикаго, США, 1993), «Ринкова економіка» Міжнародної Академії бізнесу (Кіпр, 1994), «Політика у галузі науки і техніки» Корейської агенції міжнародного співробітництва (Сеул, Республіка Корея, 1994), «Управління проектами» Інституту Економічного розвитку Світового банку (Київ-Вашингтон, США, 1994-1995), «Підприємницька освіта» Бізнес-школи Даремського університету (Дарем, Великобританія, 1996), «Професійна освіта і ринок праці» TACIS (Нідерланди, Бельгія, Німеччина, 1997), «Управління проектами» Міжнародної асоціації проектного менеджменту (Київ – Мюнхен, ФРН, 1998), «Реформування освіти: роль політики і досліджень» Центральноєвропейського університету (Будапешт, Угорщина, 1999), «Створення систем дистанційного навчання» Меморіал-університету (Сент-Джонс, Ньюфаундленд, Канада, 2001), Геттінгенський університет, «Створення і застосування в навчальному процесі засобів навчання з фізики, хімії і біології» фірми «Рнувер» (Геттінген, ФРН, 2004).

Навчання і стажування за питань впровадження інформаційно-комунікаційних технологій: на базі Токійського і Цукубського університетів (Токіо, Цукуба, Японія, 1984), Сорбонського університету (Франція, 1984), Кембриджського університету за програмою Британської ради (Великобританія, 1985), Європейського фонду освіти (Турин, Італія, 1997), Національної ради освіти Фінляндії (Гельсінкі, Фінляндія, 1998), Інституту ЮНЕСКО з інформаційних технологій в освіті за програмою «Політика інтеграції інформаційних і комунікаційних технологій в освіту» (Москва, Росія, 2001).

Політична та громадська діяльність

Неодноразово обирався депутатом Радянської районної ради народних депутатів м. Києва XIX, XX і XXI скликань. Очолював постійні комісії ради, спочатку – з питань житлово-комунального господарства, а згодом – з економічної реформи, приватизації і роздержавлення. Також є членом президії Громадської організації освітян і науковців України.

Виступи та інтерв'ю

Основні праці

Науковий доробок ученого за 50 років його діяльності (1970–2023 роки) перевищує 500 наукових і науково-методичних праць та понад 20 авторських свідоцтв на винаходи і патенти. [1]

Відзначення державними та академічними нагородами

Бикова В. Ю. нагороджено численними відзнаками, зокрема:

Рік	Назва
1973	нагороджено медаллю ВДНГ СРСР та присуджено премію Науково-технічного товариства радіотехніки, електроніки і зв'язку ім. О. С. Попова за розробку «Фазочутливий вольтметр» як перший в СРСР прилад на інтегральних мікросхемах
1982	нагороджено медаллю «В пам'ять 1500-річчя м. Києва»
1985	нагороджено нагрудним знаком «Відмінник народної освіти України»
1993	обрано Почесним професором Києво-Могилянської академії
2002	присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України»
2005	нагороджено Почесною грамотою Верховної ради України
2005	нагороджено відзнакою Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення»
2005	нагороджено срібною медаллю Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова
2005	нагороджено знаком НАПН України «Ушинський К. Д.»
2009	присвоєно звання «Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки»
2010	нагороджено медаллю «За наукові досягнення» Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
2014	удостоєно звання «Почесний професор Вінницького педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського»
2014	удостоєно звання «Почесний працівник Вінницького міжрегіонального Вищого професійного училища»
2014	нагороджено золотою медаллю імені Григорія Сковороди
2014	нагороджено медаллю Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова «Драгоманівська родина»
2015	Указом Президента України нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня
2017	нагороджено відзнакою НАН України «За підготовку наукових кадрів»
2018	удостоєно звання «Почесний професор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова»
2020	Указом Президента України нагороджено орденом «За заслуги» II ступеня
2020	нагороджено медаллю НАПН України «Володимир Мономах»
2020	нагороджено відзнакою Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету «Орден Григорія Сковороди»

Родинні зв'язки

1969 року одружився з Протасовою Жанною Олександрівною, з якою навчався в одній групі в Миколаївському суднобудівному технікумі. Подружжя виховало двох синів: В'ячеслава (1970 р.н.) та Віталія (1977 р.н.). Мають два онуки – Антона (1993 р.н.), Данііла (2003 р.н.), та онучку Аріну (2012 р.н.).

Джерела

1. Валерій Юхимович Биков: до 75-річчя від дня народження: бібліогр. покажч. Серія «Академіки НАПН України», вип. 31 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. 116 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724031/>.

Автори

[Олійник В. В.](#)

Статус гасла: Опубліковано

Остання зміна: 10.05.2023

Оприлюднено: 30.03.2023

Модератор: Redactor

Кількість переглядів

2023

Цитувати статтю

ДСТУ

Олійник В. В. Биков Валерій Юхимович. Українська електронна енциклопедія освіти. 2023. URL: [https://eduglos.iitta.gov.ua/index.php?title=Биков_Валерій_Юхимович_\(дата_звернення:_28червень,2023\).](https://eduglos.iitta.gov.ua/index.php?title=Биков_Валерій_Юхимович_(дата_звернення:_28червень,2023).)

СТАТТЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ

Увійти Реєстрація

Про проєкт Абетка А-Я Медіатека Автори Контакти

Головна_сторінка > Інститут цифровізації освіти НАПН України

Інститут цифровізації освіти НАПН України

Інститут цифровізації освіти НАПН України (ЦО НАПН України) (англ. *Institute for Digitalisation of Education of the NAES of Ukraine*) – провідна установа з науково-методичного забезпечення інформатизації освіти та педагогічної й психологічної науки в Україні. Діяльність інституту спрямована на проведення фундаментальних і прикладних досліджень щодо розв'язання актуальних теоретико-методологічних і науково-методичних проблем створення, впровадження та застосування програмних і технічних засобів навчання та інформаційно-комунікаційних технологій в освіті.

Зміст

[Інститут цифровізації освіти НАПН України](#)

- [Історична довідка](#)
- [Заснування, Підпорядкування](#)
- [Правонаступництво](#)
- [Очільники](#)
- [Характеристика](#)
- [Структура і кадровий склад](#)
- [Освітня діяльність та підготовка наукових кадрів](#)
- [Наукові школи](#)
- [Спільні науково-дослідні лабораторії](#)
- [Міжнародні співпраці](#)
- [Проведення науково-практичних масових заходів](#)
- [Видання, діяльність](#)
- [Бібліотечний фонд](#)
- [Матеріально-технічна база](#)
- [Плани, суспільне зв'язання](#)
- [Відомі, нагороди, відзнаки](#)
- [Відкриті представники](#)
- [Адаптовані відомості](#)
- [Вчені Інституту цифровізації освіти НАПН України українським читачем](#)
- [Джерела](#)
- [Автори](#)

Інститут цифровізації освіти НАПН України

Офіційна назва (ориг.) Інститут цифровізації освіти НАПН України
Назва (перекл.) Institute for Digitalisation of Education of the NAES of Ukraine

Емблема

Дата заснування 16 червня 1999 року
Період діяльності дотепер
Країна Україна
Місто Київ
Тип закладу наукова установа
Форма власності державна
Сфера діяльності цифровізація освіти
Очільники (президенти, директори, ректори) Биков Валерій Юхимович
Адреса 04060 Київ, вул. М. Берлінського, 9
Вебсайт [websi.te](#)

0:00 / 0:29

Історична довідка

Заснування. Підпорядкування

Науково-дослідна установа створена 16 червня 1999 року рішенням Президії [Академії педагогічних наук України](#) відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 07 червня 1999 року №988.

Заснування і розвиток Інституту зумовлені необхідністю розв'язання завдань розбудови і вдосконалення освіти України, створення науково-теоретичного та практико-технологічного фундаменту її інформатизації, формування якісно нового навчального середовища, що відповідає сучасним освітнім потребам людини та гнучко реагує на появу новітніх технічних розробок, враховує досягнення психологічної та педагогічної науки, вітчизняних і міжнародних освітніх практик.

Правонаступництво

Назва на момент заснування: Інститут засобів навчання. Від 12 липня 2006 року - [Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України](#). З 27 січня 2022 року – Інститут цифровізації освіти НАПН України.

Очільники

З моменту заснування директором ЦО НАПН України є доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, [Заслужений діяч науки і техніки України](#), Лауреат [Державної премії України в галузі науки і техніки](#) [Биков Валерій Юхимович](#).

Характеристика

Структура і кадровий склад

У структурі Інституту функціонують 5 наукових відділів: Відділ відкритих освітньо-наукових інформаційних систем; Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій; Відділ технологій відкритого навчального середовища; Відділ хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти; Відділ цифрової трансформації НАПН України та Сектор мережних технологій і баз даних відділу освітньо-наукових інформаційних систем.

Освітня діяльність та підготовка наукових кадрів

У 2008–2009 році ЦО НАПН України став ініціатором створення нової наукової спеціальності 13.00.10 – ІКТ в освіті (галузь – педагогічні науки) для захисту кандидатських та докторських дисертацій і присвоєння вчених звань. У 2010 році вперше в Україні розпочалася підготовка аспірантів за цією спеціальністю, з 2011 року – надано дозвіл на прийом до докторантури. За період з 2010–2020 роки у спеціалізованій вчній раді Інституту захищено 56 дисертаційних робіт (48 кандидатських, 10 докторських та 1 доктора філософії). У 2016 році було розроблено освітньо-наукову програму «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті» для підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 – науки про освіту.

З 2016 року в Інституті функціонує [Рада молодих вчених](#), що регулярно організовує і проводить різні заходи для наукової молоді, зокрема, з 2018 року розпочато проведення щорічного конкурсу «Кращий аспірант і молодий вчений Інституту». Досягнення молодих учених Інституту були відзначені іменними стипендіями, [преміями Кабінету Міністрів України](#) та [преміями Президента України для молодих вчених](#). Таким чином, в Інституті створено всі умови для якісної підготовки і атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Міжнародна співпраця

Здійснюється міжнародна співпраця з питань наукового співробітництва, обміну досвідом, спільних публікацій, наукових заходів з [Університетом ім. Я. Коменського](#), м. Братислава (Словаччина); [Копенгагенським університетом](#), м. Копенгаген (Данія); Університетом м. Кельце (Польща). Інститут співпрацює з провідними світовими компаніями в галузі інформаційних технологій: Microsoft, Intel, IBM, Oracle, Cisco, VMware та ін.

У 2017 р. науковці Інституту разом із зарубіжними партнерами працювали в межах науково-технологічної платформи NEM (New European Media), <http://nem-initiative.org/http://nem-initiative.org>. Вивчався досвід роботи Європейських технологічних платформ підтримки інноваційних розробок у сфері ІКТ і досліджувалося їх застосування у різних сферах соціально-економічного життя суспільства. З 2017 р. науковцями Інституту розпочато роботу у складі робочої групи з формування Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору (Наказ МОН України від 11.09.17 №1273 «Про створення робочої групи з формування Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору»). По сьогодні продовжуються консультації в межах «Академічного дослідницького консорціуму з інтеграції баз даних, робототехніки та мовних технологій» з питань використання хмаро орієнтованої платформи відкритого навчання та досліджень для співробітництва в віртуальних колективах цифрових платформ майбутнього.

У 2019 р. було успішно завершено й підбито підсумки міжнародного проекту «V4+ Академічний дослідницький консорціум з інтеграції баз даних, робототехніки та мовних технологій» (V4+ Academic Research Consortium integrating databases, robotics and languages technologies). Партнерами проекту виступили 5 наукових і освітніх установ зі Словаччини, Чехії, Польщі, Угорщини та України. Інститут є одним із виконавців цього проекту. Для забезпечення ІКТ-підтримки спільних досліджень компанія «IBM Slovakia» надала Консорціуму V4+ хмаро орієнтовану платформу для проектного менеджменту «BOX WPad».

У Вроцлавському університеті природничих наук (Польща) у 2019 р. проведено VI Міжнародну конференцію «Цифрова освіта в природничих університетах» (6-th International Conference: Digital Education at Environmental Universities). Співорганізаторами конференції від України виступили: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України та Національний університет біоресурсів та природокористування України.

У 2019 р. директор інституту В.Ю. Биков був запрошений організаторами до участі у Міжнародному Форумі Чжунгуаньцунь «Scientific and Technological Innovation and Cooperation by Global Academicians» (м. Пекін), де виступив з доповіддю. По завершенні Форуму він був залучений до роботи Всесвітнього саміту молодих учених у м. Венчжоу, на якому виступив з науковою доповіддю та був керівником роботи секції.

Укладено угоду про співробітництво з Педагогічним університетом ім. Комісії Народної Освіти в Кракові (Польща). У 2021 р. укладено міжнародні договори й угоди: про академічну співпрацю з Університетом економіки в Бидгощі (Польща); про академічну співпрацю з Національною академією освіти ім. І. Алтинсаріна (Казахстан); про надання інформаційно-консультаційних послуг; а саме: проведення міжнародного стажування за програмою підвищення кваліфікації «Фандрайзинг та організація проєктної діяльності в закладах освіти: європейський досвід» (Польща) для педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Проведення науково-практичних масових заходів

Широкої популярності набули Міжнародні та Всеукраїнські конференції, семінари та літні школи, організатором та співорганізатором яких є ЦО НАПН України, зокрема:

- «**Інформаційно-комунікаційні технології в освіті, дослідженнях, індустрії. Гармонізація відносин, трансфер знань**» (співорганізатор – Херсонський державний університет);
 - «**Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми**» (співорганізатор Вінницький педагогічний університет);
 - «**Засоби і технології сучасного навчального середовища**» (співорганізатор – Центральноукраїнський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка);
 - «**Інформаційні технології в освіті, науці і техніці**» (ІТОНТ) (співорганізатор – Черкаський державний технологічний університет);
 - «**Moodle Moot Ukraine. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle**» (співорганізатор – Київський національний університет будівництва і архітектури);
 - «**Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності**» (співорганізатор – Національний авіаційний університет);
- міжнародний науково-методичний семінар «**Хмарні технології в освіті**» та інші.

Видавнича діяльність

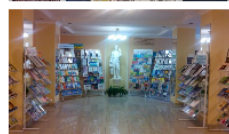
ЦО НАПН України є співавтором таких наукових видань:

- електронне наукове фахове видання «**Інформаційні технології і засоби навчання**» функціонує на міжнародній сучасній видавничій платформі Open Journal Systems (спільно з ДВНЗ УМО НАПН України, Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти», 6 випусків на рік), (<http://journal.iitta.gov.ua/>);
- науково-методичний журнал «**Комп'ютер у школі та сім'ї**» (спільно з Інститутом педагогіки НАПН України, 4 випуски на рік), (<https://csf221.wordpress.com/>);
- збірник наукових праць «**Journal of Information Technologies in Education**» (ITE) (спільно з Херсонським державним університетом, 4 випуски на рік), (<http://ite.kspu.edu/index.php/ite/>);
- науково-практичний журнал «**Аджер, Балта, Суспільство**» (спільно з Національним технічним університетом «Харківський політехнічний інститут»; Харківським національним університетом міського господарства ім. О.М. Бекетова, 4 випуски на рік), (<http://les.khpi.edu.ua/>).

Бібліотечний фонд

В Інституті розроблено інструмент для оприлюднення, розповсюдження та використання суб'єктами освітнього процесу науково-методичного доробку НАПН України – [Електронну бібліотеку НАПН України](#) (<http://lib.iitta.gov.ua>), що створена на відкритій платформі EPrints та станом на квітень 2023 року містить понад 30000 ресурсів.

Матеріально-технічна база

В установі створено достатню матеріально-технічну базу для виконання наукових досліджень. Локальна мережа ЦО НАПН України забезпечує доступ до мережі Інтернет. Пул серверів, що складає 5 одиниць, один з яких віртуальний, орендований у провайдера хмарних сервісів. Інституту належать два домени, на яких розміщені сайти інформаційних науково-освітніх ресурсів, включаючи технологічні.

Вплив і суспільне значення

Колектив ЦО НАПН України брав активну участь у розробленні й виконанні державних документів з розвитку освіти, державних програм, зокрема, [Національної доктрини розвитку освіти України в XXI ст.](#), [Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні](#), [Білої книги національної освіти України](#), Державної цільової соціальної програми підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти на період до 2015, [Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України](#), [Комплексної програми забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних дисциплін](#), [Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці»](#), Національного проєкту «Відкритий світ», [Положення про дистанційну форму здобуття загальної середньої освіти](#), [Концепції реалізації державної політики розвитку українських е-інфраструктур до 2023 року](#), [Концепції розвитку природничо-математичної освіти \(STEM-освіти\)](#) та ін.

За час діяльності впроваджено в освітню практику численні матеріали з науково-методичного забезпечення процесів інформатизації та комп'ютеризації освіти, створення новітніх засобів навчання з різних навчальних предметів для закладів освіти всіх типів. Розроблені та підтримуються цифрові освітні ресурси (сайти, портали, дистанційні курси та ін.).

Визнання, нагороди, відзнаки

Співробітники Інституту неодноразово ставали лауреатами щорічних конкурсів в межах Виставок-презентацій «Інноваційні технології навчання», «Інноватика в освіті України», «Сучасні навчальні заклади» та нагороджені дипломами, золотими і срібними медалями. Наукові розробки працівників Інституту неодноразово відзначалися за результатами щорічного конкурсу на кращу наукову роботу [Національної академії педагогічних наук України](#) (дипломи першого і дипломи другого ступеню).

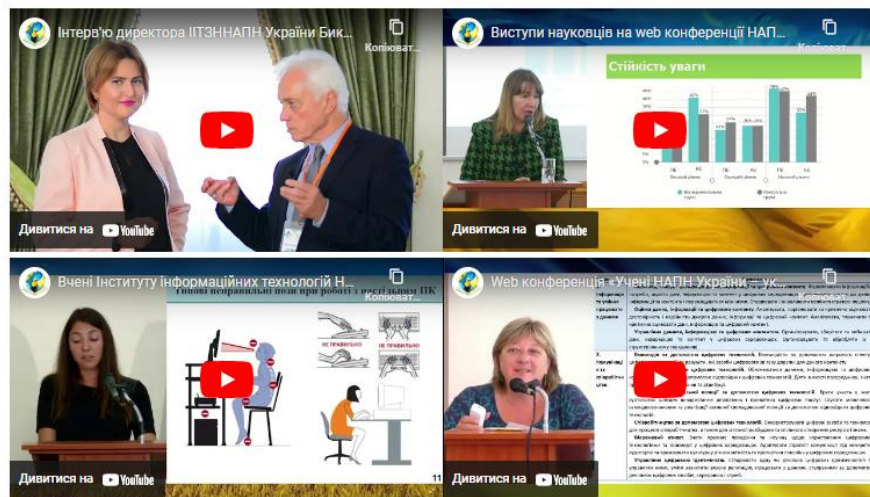
Видатні представники

У складі колективу науковців Інституту працюють видатні вчені – дійсні члени НАПН України [Биков В. Ю.](#), [Гуржій А. М.](#) та [Олійник В. В.](#)

Додаткові відомості

В умовах цифрової трансформації суспільства, зокрема освіти і науки, *перспективи розвитку* ІЦО НАПН України пов'язує з розробленням на основі принципів будови Європейського дослідницького простору хмаро орієнтованих відкритих цифрових платформ підтримки функціонування та розвитку українського дослідницького простору з проблем наук про освіту; дослідженням, розробленням та впровадженням в науково-освітню практику цифрових відкритих освітніх систем з підготовки аспірантів і докторантів та підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників; розробленням і впровадженням відкритих навчальних середовищ STEM-освіти; розробленням методичних систем формування змістово-предметних сегментів цифрових баз даних Українського індексу наукового цитування та Національного репозитарію академічних текстів у галузі наук про освіту.

Вчені Інституту цифровізації освіти НАПН України українським учителям

Джерела

1. Розвиток теоретичних основ інформатизації освіти та практична реалізація інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері України / В.Ю. Биков, О.Ю. Буров, А.М. Гуржій, М.І. Жалдак та ін. Житомир, 2019.
2. Яцишин А.В. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України - 15 років звершень в інформатизації освіти України. 36. наук. праць «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми», 2014, Вип. 37.
3. Про створення Інституту вищої освіти та Інституту засобів навчання в м. Києві: Постанова Кабінету міністрів України від 7 червня 1999 N 988. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-99-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.02.2021).
4. Валерій Юхимович Биков: до 75-річчя від дня народження: бібліогр. покажч. Серія «Академіки НАПН України», вип. 31 / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомилинського, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. 116 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724031/>.
5. Інститут цифровізації освіти НАПН України URL: <https://iitl.gov.ua/about/index.php>
6. Статут Інституту цифровізації освіти НАПН України URL: <https://iitl.gov.ua/about/documents.php/%23/>

Автори

[Биков В. Ю.](#), [Яцишин А. В.](#), [Пінчук О. П.](#)

Статус гасла: Оpubліковано

Остання зміна: 11.05.2023

Оприлюднено: 28.03.2023

Модератор: Redactor

Головна_сторінка > Інформаційні технології і засоби навчання

Інформаційні технології і засоби навчання

Інформаційні технології і засоби навчання (ІТЗН) (*англ. Information Technologies and Learning Tools (ITLT)*) – електронне наукове фахове видання, що висвітлює науково-практичні питання побудови і використання комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища; ІКТ навчального, наукового та управлінського призначення; новітніх ІКТ-засобів освітньої діяльності.

Зміст

[Інформаційні технології і засоби навчання](#)

[Основні відомості](#)

[Історія](#)

[Галузь та проблематика](#)

[Зміст та структура](#)

[Періодичність виходу](#)

[Індексування](#)

[Переклади](#)

[Відповідальні редактори](#)

[Вплив і суспільне значення](#)

[Джерела](#)

[Автори](#)

Основні відомості

Історія

Електронне наукове фахове видання "Інформаційні технології і засоби навчання" засноване у грудні 2006 року [Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання](#). Головний редактор - д.т.н., проф., дійсний член НАПН України [Биков Валерій Юхимович](#).

Постановою Президії Вищої атестаційної комісії України №1-05/4 від 12 квітня 2007 року його внесено до "Переліку електронних наукових фахових видань" з педагогічних наук. Починаючи з 2009 року періодичність публікації - 6 разів на рік.

Для підтримання повного циклу редакційно-видавничого процесу (від отримання рукописів до їх публікування та індексування) 2010 року видання починає функціонувати на базі видавничої системи Open Journal Systems (OJS) (з 2018 р. – версії 2.4.7.1.; з 2020 р. – версії 3.3.0.6.), розробленої Public Knowledge Project (Канада).

У 2016 році журнал було включено до каталогу Emerging Sources Citation Index (ESCI) наукометричної бази даних Web of Science Core Collection.

2018 року видання внесено до "Переліку наукових фахових видань України" (Наказ Міністерства освіти і науки України №1412 від 18.12.2018) та присвоєно [категорію «А»](#).

Галузь та проблематика

Видання публікує матеріали у галузі педагогічних наук (13.00.02-13.00.10), за спеціальностями – 011, 012, 013, 014, 015, 016, 017, 126.

Зміст та структура

Розділи журналу

1. Методологія, теорія, філософія та історія використання ІКТ в освіті
2. ІКТ і засоби навчання у дошкільній освіті
3. ІКТ і засоби навчання у загальній середній освіті
4. ІКТ і засоби навчання у професійній освіті
5. ІКТ і засоби навчання у закладах вищої освіти
6. ІКТ і засоби навчання в системі післядипломної педагогічної освіти
7. ІКТ підтримки психолого-педагогічних досліджень
8. ІКТ управління освітою
9. Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників з використання ІКТ
10. Відкритий інформаційно-освітній простір, інформаційна безпека та захист даних

Періодичність виходу

Випуски публікуються 6 разів на рік згідно графіка.

№ випуску	Орієнтовна дата публікації випуску
1	наприкінці лютого
2	наприкінці квітня
3	наприкінці червня
4	наприкінці вересня
5	наприкінці жовтня
6	наприкінці грудня

Індексування

Журнал індексується наукометричними базами даних [Web of Science \(ESCI\)](#), США; [Google Академія](#), США та [Open Ukrainian Citation Index \(OUCI\)](#), Україна.

Інформаційні технології і засоби навчання

Інформаційні технології і засоби навчання

2022
№4 (90)
ISSN 2076-8184

Офіційна назва (ориг.) Інформаційні технології і засоби навчання
Назва (перекл.) Information Technologies and Learning Tools
Видавець Інститут цифровізації освіти НАПН України
Розташування (країна) Україна
Дата заснування (період виходу) 2006
Періодичність 6 разів на рік
Формат електронне
Наклад -
Вебсайт [\[website\]](#)

▶ 0:00 / 0:19

Індексування

Журнал індексується наукометричними базами даних [Web of Science \(ESCI\)](#), США; [Google Академія](#), США та [Open Ukrainian Citation Index \(OUCI\)](#), Україна.

Описи статей включені до каталогів реферативних баз даних OpenAIRE, EC; Directory of Open Access Journals, Швеція; PKP Index, Канада; Academic Journals Database, Швейцарія; Національна реферативна база даних «Україніка наукова», Україна; Український реферативний журнал «Джерело», Україна; The search in public archives of Ukraine).

Видання посідає 1 місце у рейтингу топ 100 «Найкращі публікації - українська» (Google Scholar).

Переклади

Сайт журналу повністю доступний англійською мовою, наявна контекстна довідка та інструктивні матеріали для користувачів. Серед опублікованих статей як українськомовні, так і англійськомовні. Метадані всіх опублікованих рукописів повною мірою представлено англійською.

Відповідальні редактори

Супровід та підтримання видання здійснюють співробітники Інституту цифровізації освіти НАПН України. Кількість членів редакційної колегії – 70, з них 26 кандидатів та 39 докторів наук.

Вплив і суспільне значення

Видання створено з метою надання можливостей науково-педагогічній спільноті щодо висвітлення результатів сучасних наукових досліджень та досвіду кращих освітянських практик у відкритому електронному Інтернет-просторі; створення умов для публіцистичного обговорення та апробації теоретичних і практичних науково-методичних розвідок, а також організації, перебігу і результатів педагогічних експериментів.

Джерела

1. Information Technologies and Learning Tools URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/iltl/index>

Автори

[Лупаренко А. А.](#)

Статус гасла: Опубліковано

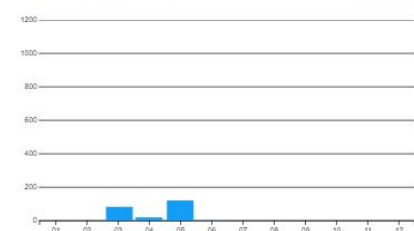
Остання зміна: 09.05.2023

Оприлюднено: 29.03.2023

Модератор: Redactor

Кількість переглядів

2023

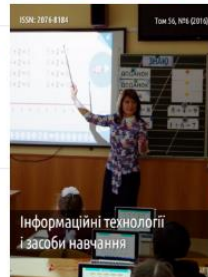
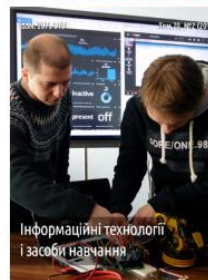
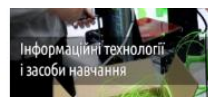
Цитувати статтю

ДСТУ

Лупаренко А. А. Інформаційні технології і засоби навчання. Українська електронна енциклопедія освіти, 2023. URL: [https://eduglos.iitta.gov.ua/index.php?title=Інформаційні_технології_і_засоби_навчання_\(дата_звернення:_28_червень_2023\)](https://eduglos.iitta.gov.ua/index.php?title=Інформаційні_технології_і_засоби_навчання_(дата_звернення:_28_червень_2023)).

Або скористайтесь сервісом оформлення бібліографічних описів для енциклопедичних статей

ПРО ЕНЦИКЛОПЕДІЮ

«Українська електронна енциклопедія освіти» є спеціалізованою енциклопедією в галузі освіти, адресованою фаховому читачу та розробленою з метою формування, систематизації, уніфікації й підтримання в актуальному стані поняттєво-термінологічного апарату педагогіки і психології.

НАШІ ПРОЄКТИ

Електронна наукова бібліотека української педагогічної науки

Електронна бібліотека Національного академічного педагогічного університету України

Головна_сторінка | Всеукраїнська наукова конференція для молодих вчених «Наукова молодь»

Всеукраїнська наукова конференція для молодих вчених «Наукова молодь»

Всеукраїнська наукова конференція для молодих вчених «Наукова молодь» – щорічна наукова конференція для молодих дослідників, що проводиться на базі Інституту цифровізації освіти НАПН України з 2012 року спільно з науковими установами і закладами вищої освіти України.

Зміст

- [Всеукраїнська наукова конференція для молодих вчених «Наукова молодь»](#)
- [Історична довідка](#)
- [Заснування](#)
- [Організатори / Програмний комітет / Учасники](#)
- [Перебіг подій](#)
- [Наукова продукція](#)
- [Вплив і суспільне значення](#)
- [Фотогалерея](#)
- [Відгуків](#)
- [Джерела](#)
- [Автори](#)

Всеукраїнська наукова конференція для молодих вчених «Наукова молодь»

Офіційна назва (ориг.) Всеукраїнська наукова конференція для молодих вчених «Наукова молодь»
All-Ukrainian Scientific Conference for Young Scientists "Scientific Youth"

Назва (перекл.) Рада молодих вчених Інституту цифровізації освіти НАПН України

Організатор Рада молодих вчених Інституту цифровізації освіти НАПН України

Місце проведення Україна

Дата заснування 2012 рік

Періодичність щорічна

Продукція Збірник матеріалів конференції

Вебсайт

▶ 0:00 / 0:18 ◀

Історична довідка

Заснування

Конференція ініційована аспірантами та молодими вченими [Інституту цифровізації освіти НАПН України](#) у 2012 році. Автором ідеї створення та координатором заходу є доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник [Яцишин Анна Володимирівна](#). Проводиться щорічно у співпраці з різними науковими установами і закладами вищої освіти. Деякі роки поспіль конференція була внесена до Плану спільної діяльності [НАПН України](#) та [НАН України](#).

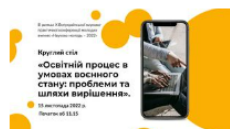
Організатори / Програмний комітет / Учасники

Станом на 2022 рік організаторами конференції виступили: Рада молодих вчених НАН України, Рада молодих вчених НАПН України, Рада молодих вчених при МОН України, Рада молодих вчених Інституту цифровізації освіти НАПН України, Офіс підтримки вченого, Рада молодих вчених Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, Рада молодих вчених Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України», Рада молодих вчених Інституту проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України, Рада молодих вчених Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, Рада молодих вчених Державного науково-дослідного інституту МВС України, Державний університет «Житомирська політехніка», Рада молодих вчених Міжрегіональної академії управління персоналом, Навчально-науковий інститут неперервної освіти Національного авіаційного університету.

Перебіг подій

15 листопада 2022 року відбулась ювілейна X Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених «Наукова молодь – 2022», у межах якої було організовано низку заходів для молодих вчених, зокрема:

- Дискусія «Співпраця Рад молодих вчених для оптимізації зусиль у формуванні молодих дослідників».
- Семинар «Грантові програми ЄС як інструмент інтеграції молодих вчених у європейську наукову екосистему».
- Презентація проєктів для молодих вчених.
- Круглий стіл «Освітній процес в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи вирішення».
- Майстер-клас «Психологічна підтримка вчених в умовах війни: технології емоційної стабілізації».

Модераторами конференції у 2022 році виступили Анна Яцишин (Інститут цифровізації НАПН України) та Ірина Губедадзе (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України). До програми конференції було включено 86 доповідей. Статистичні дані щодо установ, закладів і організацій, що представлені учасниками конференції показали широку географію, а саме 7 науково-дослідних інститутів НАН України, 3 науково-дослідних інститути НАПН України, 1 науково-дослідний інститут МВС України, 1 науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства, 20 закладів вищої освіти (університети, академії, коледжі).

Наукова продукція

За результатами проведення заходу видано таку наукову продукцію:

- Збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2013» / за заг. ред. проф. Бикова В.Ю. та Спіріна О.М. К.: ІІТЗН НАПН України, 2014. 190 с. [1]
- Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2014» / за заг. ред. проф. Бикова В.Ю. та Спіріна О.М. К.: ІІТЗН НАПН України, 2014. 168 с. [2]
- Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2015» / за заг. ред. проф. Бикова В.Ю. та Спіріна О.М. К.: ІІТЗН НАПН України, 2015. 148 с. [3]
- Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2016» (16 грудня 2016 р., м.Київ) / за заг. ред. проф. Спіріна О.М. К.: ІІТЗН НАПН України, 2016. 190 с. [4]
- Збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2017» (14 груд. 2017 р., м. Київ) [Електронний ресурс] / за ред. Спіріна О.М. та Яцишин А.В. – К.: ІІТЗН НАПН України, 2017. – 353 с. – Режим доступу: [5]
- Збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2018» (16 листопада 2018 р., м. Київ) [Електронний ресурс] / за ред. Спіріна О.М. та Яцишин А.В. – К.: ІІТЗН НАПН України, 2018. – 185 с. [6]
- Збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2019» (Київ, 4 жовтня 2019 р.). – К.: ЦП Компринт, 2019. – 134 с. [7]
- Збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2020» (Київ, 21 жовтня 2020 р.). – К.: ФОП Ячинський О.В., 2020. – 196 с. [8]
- Збірник матеріалів IX Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2021» (Київ, 30 листопада 2021 р.). – К.: ІІТЗН НАПН України, 2021. – 202 с. [9]

Збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Наукова молодь-2019» (Київ, 4 жовтня 2019 р.). – К.: ЦП Компринт, 2019. – 134 с. [7]

Збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2020» (Київ, 21 жовтня 2020 р.). – К.: ФОП Ямчинський О.В., 2020. – 196 с. [8]

Збірник матеріалів IX Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2021» (Київ, 30 листопада 2021 р.). – К.: ІТЗН НАПН України, 2021. 276 с. [9]

Збірник матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2022» (Київ, 15 листопада 2022 р.). – К.: КОМПРИНТ, 2022. 294 с. [10]

Вплив і суспільне значення

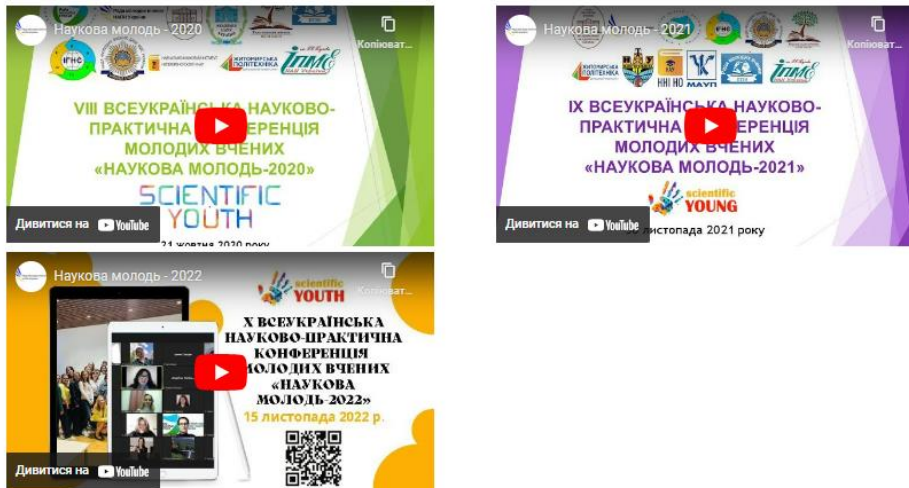
Головною метою конференції є об'єднання молодих вчених, аспірантів і студентів з різних галузей знань, пошук талановитої молоді та залучення їх до наукової діяльності, а також представлення різних проєктів та здобутків Рад молодих вчених наукових установ та закладів вищої освіти.

Конференція об'єднує студентів, аспірантів та молодих вчених з різних куточків України і є платформою, де можна поділитися своїми напрацюваннями та віднайти однодумців для створення нових тимчасових наукових колективів. Під час проведення конференції організатори та учасники дотримуються принципів відкритої освіти, відкритої науки та академічної доброчесності. Захід відкритий для будь-кого, матеріали публікуються на відкритих ресурсах. Під час конференції впродовж багатьох років постійно піднімаються питання відкритої науки, освіти, застосування цифрових технологій для науки і освіти та забезпечення принципів академічної доброчесності.

Фотогалерея

Відеогалерея

Джерела

1. Сайт конференції

Автори

Яцишин А. В., Коваленко В. В.

Статус гасла: Потребує редагування
 Остання зміна: 19.04.2023
 Оприлюднено: 19.04.2023
 Модератор: Redactor

Головна_сторінка > PhET Interactive Simulations

PhET Interactive Simulations

PhET Interactive Simulations (англ. *Physics Education and Technologies Interactive Simulations*) – проєкт, що надає науково обґрунтовані анімовані безкоштовні інтерактивні комп’ютерні симуляції з фізики, хімії, біології, математики та наук про Землю, що розробляється і підтримується на базі [Університету Колорадо](#).

Зміст

- [PhET Interactive Simulations](#)
- [Історична довідка](#)
- [Передумови розроблення](#)
- [Розвиток й удосконалення проєкту](#)
- [Характеристика](#)
- [Класифікація](#)
- [Інструментарій](#)
- [Функціональний опис](#)
- [Програмно-технічні показники](#)
- [Освітнє призначення і застосування](#)
- [Адаптові вмістості](#)
- [Джерела](#)
- [Автори](#)

PhET Interactive Simulations

Офіційна назва (ориг.) Interactive Simulations for Science and Math

Назва (перекл.) Інтерактивні симуляції для природничих наук і математики

Розробник University of Colorado Boulder

Дата створення 2002

Розташування США

Поточна версія <https://phet.colorado.edu/uk> (українською)

Вебсайт <https://phet.colorado.edu>

▶ 0:00 / 0:17 ◀

Історична довідка

Передумови розроблення

Проєкт “PhET інтерактивні симуляції” (PhET Interactive Simulations) ініційований та започаткований лауреатом Нобелівської премії з фізики Карлом Віаном на базі Університету Колорадо у 2002 році – тоді відомий як проєкт «Physics Education Technology».

Розвиток й удосконалення проєкту

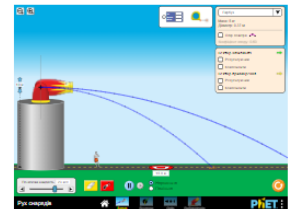
Розпочатий як проєкт зі створення і впровадження інтерактивних комп’ютерних симуляцій з фізики, нині - це безкоштовний міжнародний ресурс, спрямований на покращення якості світової математичної й природничої освіти шляхом розширення доступу до інтерактивних комп’ютерних симуляцій та їх поширення в усьому світі. Команда проєкту складається з науковців, педагогів і експертів провідних університетів світу. Сайт та більшість симуляцій для середньої школи перекладені на 114 мов, зокрема й українську.

Станом на початок 2023 року сайт містить 162 інтерактивні симуляції з фізики, хімії, біології, наук про Землю і математики для учнів усіх рівнів: від початкової школи до університету. На перших етапах розробки проєкту симуляції були представлені в форматах HTML5, Java та Flash. Нині розробники поступово переводять всі симуляції у формат HTML5, доступний для більшості браузерів і пристроїв. Загальна кількість їх завантажень нині становить понад 1,1 мільярда.

Більшість симуляцій Phet передбачають функції інклюзивності, що роблять їх більш доступними для учнів з особливими освітніми потребами, а саме: альтернативний ввід даних, інтерактивний опис, інтерактивний опис для мобільних пристроїв, зміна звуку і соніфікація, панорування, збільшення й озвучення.

У розділі «Діяльність» кожної симуляції наведені описи уроків з використанням конкретних симуляцій для різних вікових категорій учнів. Додатково подані «Поради для вчителів» з докладним описом використання симуляцій учнями, поясненнями, які саме спрощення надає моделювання у порівнянні з експериментом у реальному середовищі, а також приклади завдань, що включають навчальні дослідження.

На сайті представлено понад 3,5 тис. розроблених вчителями занять, де особлива увага приділяється дослідницькій діяльності учнів та STEM-освіті. Також опубліковано статті й посилання на близько 200 наукових досліджень, що ілюструють застосуванням симуляцій Phet у школах і університетах.

Характеристика

Класифікація

На сайті передбачена класифікація інтерактивних симуляцій за **навчальними предметами, мовами, рівнями освіти** (початкова школа, середні класи, старші класи, університети) та **видами навчальної діяльності** (для лабораторних робіт, лекцій, дистанційного навчання, домашніх робіт та ін.).

Інструментарій

Інструментарій PhET надає користувачам можливість одразу спостерігати зміну станів, ефектів та явищ, досліджувати причинно-наслідкові зв’язки і надавати відповіді на проблемні запитання шляхом взаємодії з інтерактивними симуляціями. Зокрема дозволяє **переміщувати** об’єкти, **зменшувати чи збільшувати** параметри за допомогою слайдерів, **обирати опції** за допомогою кнопок і перемикачів, **здійснювати вимірювання** в експериментах застосовуючи велику кількість інструментів (лінійки, секундоміри, електричні вимірювальні прилади і термометри) та ін.

Функціональний опис

Сайт PhET має мультимовний інтерфейс, який можна налаштувати у нижній частині сайту. Українською мовою перекладено сайт, симуляції та методичні поради для них. Передбачено можливості пошуку, сортування за мовами, алфавітом, часом створення, вибору симуляцій за навчальними предметами, класами (віком учнів), видами навчальної діяльності.

Усі симуляції доступні для завантаження безкоштовно онлайн або офлайн за допомогою вебпереглядача, мобільних додатків та програм для персональних комп’ютерів. За відсутності інтернет підключення вчитель може завантажити симуляції з сайту і надати їх учням на носіях. Для доступу до методичних порад учителям потрібна лише реєстрація на сайті.

Програмно-технічні показники

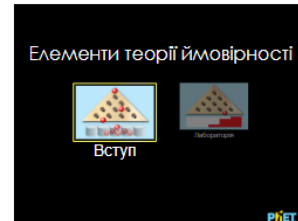
Симуляції HTML5 можуть працювати на iPad та Chromebook, а також на ПК, Mac та Linux.

iPad	Android	Chromebook
iOS 12+, Safari. Симуляції, сумісні з iPad	Офіційно не підтримується. Якщо використовувати симуляції HTML5 на Android, бажано використовувати останню версію Google Chrome.	Остання версія Google Chrome. Симуляції HTML5 та Flash підтримуються на всіх Chromebook. Сумісні з Chromebook симуляції
Системи Windows	Системи Macintosh	Системи Linux
Microsoft, остання версія Firefox, остання версія Google Chrome.	macOS 10.13+, Safari 13+, остання версія Chrome.	Офіційно не підтримується. Для розв'язання проблеми завантаження необхідно скontaktувати з командою сайту (phethelp@colorado.edu).

Освітнє призначення і застосування

З метою зацікавлення і залучення учнів до діяльності в галузі природничих наук та математики через дослідження розроблення PhET симуляцій відбувається з використанням таких принципів проєктування:

- спонукання учнів до наукових досліджень;
- забезпечення інтерактивності;
- відображення невидимого видимим;
- демонстрування наочно мисленнєвих процесів;
- включення декількох видів репрезентації (рух самих об'єктів, графіки, діаграми, вимірювальні прилади, цифри та ін.);
- використання явищ, що відбуваються в реальному світі;
- надання користувачам мінімальних інструкцій щодо використання, щоб спонукати їх до самостійних досліджень;
- створення симуляцій, що можуть бути гнучко використані в багатьох навчальних ситуаціях.

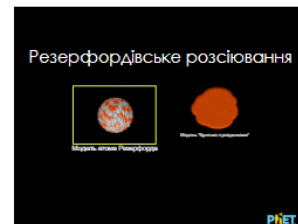

Додаткові відомості

Проєкт PhET було нагороджено низкою відзнак, зокрема:

- Open Education Award for Excellence: Open Simulation (2019)
- TPG Web Accessibility Challenge, Delegates Award (2018)
- APS Excellence in Physics Education Award (2018)
- WISE Awards (2017)
- SIGOL Online Learning Award, 2nd place (April 2012).
- Tech Award and Microsoft Education Award (October 2011). Read more about the Tech Award.
- NSF & Science Magazine's International Science & Engineering Visual Challenge award (2007).
- MERLOT Classics Award in Physics (2006).
- MERLOT Editor's Choice Award (2006) (PhET on MERLOT).

Засновник PhET Карл Віман отримав премію Yidan 2020 року за дослідження в галузі освіти. Його проєкт Yidan Prize фінансує дослідження симуляцій PhET, розробку нових симуляцій, створення ресурсів для вчителів, а також їх розповсюдження та підвищення кваліфікації вчителів.

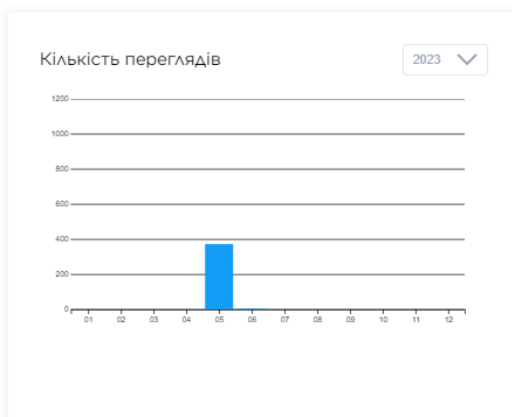
Джерела

- <https://phet.colorado.edu/> - сайт Interactive Simulations for Science and Math
- <https://phet.colorado.edu/uk/> - сайт «Інтерактивні симуляції для природничих наук і математики» українською мовою

Автори

[Дементівська Н. П.](#)

Статус гасла: Опубліковано
Остання зміна: 06.05.2023
Оприлюднено: 06.05.2023
Модератор: Redactor

Цитувати статтю DSTU

Дементівська Н. П. PhET Interactive Simulations. Українська електронна енциклопедія освіти. 2023. URL: <https://eduglos.iitta.gov.ua//index.php?title=PhET>
Interactive Simulations (дата звернення: 28 червень 2023).

Cite This For Me™
a Scribbr service

Або скористайтесь сервісом оформлення бібліографічних описів для енциклопедичних статей

Головна_сторінка > Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»)

Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») [ред.]

Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») (далі - Програма) - нормативний документ в галузі освіти.

Зміст

- Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»)
 - Історичні передумови
 - Обставини ухвалення
 - Нормативне регулювання в Україні
 - Вплив і суспільне значення
 - Додаткові відомості
 - Джерела
 - Автори

Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»)

Офіційна назва (ориг.)
Назва (перекл.)
Укладачі
Дата ухвалення (період дії)
Розташування (країна)
Вебсайт

▶ 0:00 / 5:25 🔊 ⋮

Історичні передумови [ред.]

Необхідність у створенні Програми визначалася невідповідністю тодішньої системи освіти в Україні тим вимогам, які постали перед нею зі здобуттям незалежності, в умовах розбудови укр. державності, культурного та духовного відродження укр. народу.

Обставини ухвалення [ред.]

Програма схвалена І з'їздом пед. працівників України (1992) та затверджена постановою КМ України (1993).

Нормативне регулювання в Україні [ред.]

Головною метою Програми стало визначення стратегії розвитку освіти в Україні на останнє п'ятиріччя ХХ ст. та перспективу ХХІ ст., створення життєздатної системи безперервного навчання і виховання для досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації.

Вплив і суспільне значення [ред.]

Програмою визначено стратегічні завдання, пріоритетні напрями та основні шляхи реформування освіти в Україні загалом та зокрема: змісту освіти, нац. виховання, дошкільного виховання, загальної середньої освіти, позашкільного навчання і виховання, профес. освіти, вищої освіти, військової освіти, післядипломної освіти, роботи з пед. працівниками, соціального захисту учасників навч.-виховного процесу, наук, діяльності в системі освіти, управління освітою, фінансового та матеріально-технічного забезпечення освіти, міжнародних зв'язків у галузі освіти.

Додаткові відомості [ред.]

Принципи реалізації Програми: пріоритетність освіти, що означає випереджальний характер її розвитку, нове ставлення суспільства до освіти, кардинально нові підходи до інвестиційної політики в освітній сфері; демократизація; гуманізація; гуманітаризація; нац. спрямованість; відкритість системи освіти, що пов'язана з орієнтацією на цілісний неподільний світ, його глобальні проблеми, усвідомлення пріоритетності загальнолюдських цінностей над груповими і класовими, інтеграцію у світові освітні структури; безперервність освіти, що відкриває можливість перетворення освіти на процес, який триває впродовж усього життя людини; нероздільність навчання і виховання, що полягає в їх органічному поєднанні, підпорядкуванні змісту навчання і виховання формуванню цілісної та всебічно розвиненої особистості; багатокладність та варіативність освіти, що передбачає створення можливостей для широкого вибору форм освіти, навч. закладів, засобів навчання і виховання відповідно до освітніх запитів особистості, запровадження варіативного компоненту змісту освіти, диференціацію та індивідуалізацію навч.-виховного процесу, створення мережі недерж. навч. закладів.

Джерела [ред.]

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). Київ, 1994.

Автори [ред.]

Протасова Я.Г.
Статус гасла: Потребує редагування
Остання зміна: 07.03.2024
Оприлюднено: 07.03.2024
Модератор: Redactor

Головна_сторінка > Школа Женевська

Школа Женевська [ред.]

Школа Женевська - лінгвістична школа, одна з найвідоміших мовознавчих шкіл першої половини ХХ ст.

Зміст

- Школа Женевська
- Історична довідка
- Заснування
- Характеристика
- Очільник
- Засадничі ідеї
- Видатні представники
- Джерела
- Автори

Школа Женевська

Офіційна назва (ориг.)
Назва (перекл.)
Галузь науки
Об'єкт досліджень
Розташування (країна)
Дата заснування (період існування)
Засновник (очільник)
Представники
Вебсайт

▶ 0:00 / 5:25 ⏪ ⏩ 🔊 ⋮

Історична довідка [ред.]

Заснування [ред.]

Ш. ж., назва якої існує від 1908 р., виростала на ідеях Ф. де Соссюра та наук, традиційх Женевського ун-ту, у якому вчений працював з 1891 р.

Характеристика [ред.]

Очільник [ред.]

Засновником Ш. ж. є швейцарський мовознавець Ф. де Соссюр

Засадничі ідеї [ред.]

Науковці досліджували питання про співвідношення ідеального й соціального в явищах мови та мовлення. Соссюр досліджував онтологічну сутність мови як семіотичної системи. Характеристику суспільної природи мови науковець подає у праці «Курс загальної лінгвістики» (1916), що виявила психол. соціологізм його концепції через опозицію «соціальне в мові» - «індивідуальне в мові». Ф. де Соссюра визнано засновником соціологічного напрямку в мовознавстві. Новаторство Ф. де Соссюра полягало в розкритті семіологічного характеру соціального та соціокультурного в мові: мовознавство визнано галуззю семіології, висунуто вимогу вивчення мови як ін. суспільних явищ, серед яких - звичаї, повір'я, формули ввічливості тощо.

Видатні представники [ред.]

Ш. Баллі, А. Сеше, С. Карцевський, А. Фрей, Р. Годель та ін.

Джерела [ред.]

1. Махінов В. М. Женевська лінгвістична школа про теоретичні засади формування мовної особистості // Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Сер.: «Педагогічні та історичні науки». 2013. Вип. 113. С. 142–148.

Автори [ред.]

Локшина О.І.

Статус гасла: Потребує редагування

Остання зміна: 07.03.2024

Оприлюднено: 07.03.2024

Модератор: Redactor

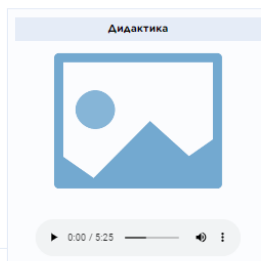
Головна_сторінка > Дидактика

Дидактика [ред.]

Дидактика (від гр. *didaktikos* - повчальний) – теорія навчання і освіти, галузь педагогки.

Зміст

- Дидактика
 - Історична довідка
 - Передумови виникнення
 - Еволюція становлення
 - Характеристика
 - Особливості
 - Джерела
 - Автори

Історична довідка [ред.]

Передумови виникнення [ред.]

Уперше термін «Д.» використав нім. педагог Вольфганг Ратке (Ратихімі) (1571-1635). Д. як пед. систему вперше створив чеський педагог-гуманіст Ян Амос Коменський (1592-1670) у праці «Велика дидактика» (1632), в якій визначив Д. як універсальне мистецтво «всіх учити всьому». Визначення Д. як теорії навчання стало загальноприйнятим у наступні століття майже в усьому світі (крім США, Англії, Франції, де питання навчання розглядаються у працях з пед. психології).

Еволюція становлення [ред.]

Протягом століть Д. розвивалась за ідеями багатьох учених: Джон Локк (1632-1704), Жан-Жак Руссо (1712-1778), Йоганн Песталоцці (1746-1827), Аль-Фред Дістерверг, Костянтин Ушинський (1823-1871), Джон Дьюї (1859-1952).

Характеристика [ред.]

Загальна Д. знаходить відповіді на найважливіші питання будь-якої системи освіти: кого, для чого, чому та як навчати. Це теоретична і нормативно-прикладна наука, вона має пояснювальну, перетворювальну, прогностичну й нормативно-прикладну функції. Д. розвивається у взаємозв'язку з різними науками. Її людинознавча основа зумовлює різноманітність об'єктів вивчення: освітні потреби держави, суспільства, особистості; пізнавальна і наук. діяльність людей, зміст освіти, умови, засоби і результати навчання тощо. Тому в Д. різною мірою використовуються знання з філософії, соціології, фізіології, вікової психології, історії педагогки, дошкільної, спеціальної педагогки, компаративістики, інформатики, медіаосвіти. Особливо тісно зв'язана Д. з методиками, які предметно конкретизують основні категорії Д. Важливим джерелом розвитку Д. є вивчення пед. досвіду. Дослідження сучасної Д. спрямовані на вивчення комплексу засобів, які забезпечують якість освіти людей різного віку в різних умовах і здобуття відповідно до нових законодавчих, нормативних вимог, що орієнтують усіх суб'єктів освітнього процесу на досягнення нових результатів. Дослідження ґрунтуються на засадах особистісно-орієнтованої гуманної освіти, принципах людиноцентризму, партнерства, диференціації та індивідуалізації, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Об'єктами досліджень є: складники змісту освіти, засоби реалізації компетентнісного підходу, взаємозв'язок ключових і предметних компетентностей, нові методи їх вимірюваності, формування основних умінь, їх вплив на особистий розвиток здобувачів освіти, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, здоров'язбережувальний потенціал навчання; дидактичні характеристики циклів навчання, процеси підручникотворення тощо.

Особливості [ред.]

В українській пед. науці перших десятиліть ХХ ст. відомі три напрями дидактичної думки. Перший - відображав розвиток держ. освіти, яка загалом базувалась на гербартіанській моделі матеріального навчання, передбачала засвоєння шкільної науки найбільшого обсягу знань з різних наук. Другий напрям - ідея вільного вибору викладачем змісту навчання, спрямованого на розвиток здібностей і можливостей дитини (ідеї вільної школи існували до 1917 р.). Третій напрям об'єднував послідовників ідей демократизації та українізації школи, впроваджувались також зарубіжні школи. В історії вітчизняної дидактики першої половини ХХ ст. відомі праці Я. Чепігі, С. Русової, С. Черкасенка, М. Демкова, Г. Ващенко, В. Помо-гайби. Північним етапом теоретичного розвитку Д. стала 2-га пол. ХХ ст. Зокрема, 60-90-ті роки характеризуються дослідженнями: загальної методології і теорії Д. (Б. Гершунський, С. Гончаренко, В. Кра-євський, І. Лернер), класифікації методів навчання (А. Алексюк, Ю. Бабанський, М. Скаткін та ін.); форм організації навчання (М. Данилова, Ю. Мальований, А. Момот, В. Оніщук та ін.), засобів розвитку особистості учнів - пізнавальної активності, самостійності учнів, пізнавальних інтересів, умінь (А. Алексюк, Ю. Бабанський, Х. Лійтетс, І. Лернер, В. Лозова, В. Паламарчук, Г. Коротева, Н. Половнікова, О. Савченко, В. Сухоминський, Г. Щукіна та ін.); розпочато дослідження з теорії підручникотворення. Набули практичного визнання авторські системи розвивального навчання (П. Амонашвілі, Л. Занков, П. Гальперін, М. Гудзик, В. Давидов, В. Сухоминський, В. Шаталов, М. Платишев та ін.).

Джерела [ред.]

- Амонашвілі Ш. А. Размышления о гуманной педагогике. М., 1996.
- Бондар В. І. Дидактика. Київ, 2005.
- Гершунский Б. С. Дидактическая прогностика. Киев, 1979.
- Гуманістична дидактика В. О. Сухоминського (уклад. і авт. передмови В. І. Лозова). Харків, 2005.
- Дидактика современной школы / под ред. В. А. Онисчука. Киев, 1987.
- Драйден Г. Революція в навчанні. Навчити світ вчитися по-новому. Львів, 2005.
- Занков А. В. Дидактика и жизнь. М., 1968.
- Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ, 1989.
- Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті. Київ, 2006.
- Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения. М., 1983.
- Окунь В. В. Введение в общую дидактику. М., 1990.
- Нариски з історії розвитку диференційованого підходу до організації навчання в українській школі (кінець 30-х-80-ті роки ХХ ст.) / за ред. Н. П. Дічек. Київ, 2017.
- Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти. Київ, 2013.14. Трансформаційні процеси у шкільній освіті країн Європейського Союзу та США / за ред. О. І. Локшиної. Київ, 2018.

Автори [ред.]

Савченко О. Я., Лозова В. І.
Статус гасла: Потребує редагування
Остання зміна: 07.03.2024
Оприлюднено: 07.03.2024
Модератор: Redactor

Категорії: Blog | Освіта

В колекцію

Головна_сторінка > Ранній вік

Ранній вік [ред.]

Ранній вік - період життя дитини у широкому розумінні від народження до трьох років, у вузькому - від двох до трьох років.

Зміст

Ранній вік

- Характеристика
- Джерела
- Автори

Характеристика [ред.]

Сучасна психологія виділяє стадію немовляти (від народження до одного року), яка містить фазу новонародженості (один місяць від дня народження). Кожен період завершується кризою та новоутвореннями. У психічному розвитку дитини простежується кардинальна перебудова цілісної системи відносин дитини з навколишнім середовищем, що призводить до зникнення попередніх психол. рис і появи нових. Таке явище спостерігається при переході від одного вікового періоду до ін. і назване Л. Виготським пасовими кризами. Це - результат якісних змін у відомості дитини, її діяльності, сфері соціальних відносин. Родова криза започатковує індивід, історію розвитку новонародженого, фіксуючи суперечності між перинатальною формою органічної єдності ма-тері й дитини і постнатальною формою окремого їх різнного існування. Зміна умов існування висуває високі вимоги до життєдіяльності людського організму. Відокремлення від материнського організму вимагає від неї зусиль для оволодіння здатністю дихати легенями, активно споживати їжу, виділяти непотрібні речовини. Протягом перших днів після народження дитина витрачає сили на адаптацію до нового середовища, внаслідок чого втрачає вагу. Зміна зовнішніх умов призводить до зміни зрганів чуттів, внаслідок чого відчуття новонародженого диференціюються на знайомі й незнайомі. Відповідно й навколишній світ поділяється на дві частини: звичну - як джерело безпеки і щасливих переживань, і незвичну - як джерело тривоги й страху. За результатами досліджень М. Лісіної, оптимальний фізичний і психічний розвиток дитини забезпечується необмеженим контактом з матір'ю. У віці близько двох тижнів малюк починає активно й свідомо виявляти емоції, формується ставлення до навколишнього світу через прихильність до матері, що відбивається у готовності до контактів та спілкуванні з нею. Пізніше з'являється слухове, зорове зосередження, виникає елементарна пізнавальна активність: пильно вдивляється в очі дорослого, збуджується у відповідь на обличчя і голос матері. Існують індивід, відмінності вроджених властивостей організму, які є передумовами розвитку психічних процесів і особливостей індивіда. Дотривання вищих від ділів мозку до народження ще не завершилося, однак вони вже здатні функціонувати, що створює можливість до утворення умовних рефлексів, перших тимчасових зв'язків. Основна форма життєдіяльності новонародженого - емоційне ставлення до дорослого, на основі якого зароджується потреба в людині, у спілкуванні з нею. Важливим виявом активності є крик - соціально забарвлена реакція. Плач виявляє потребу у спілкуванні, годуванні тощо. Новоутвореннями фази новонародженості є: зосередженість, вибіркова емоційна спрямованість на людей, поява перших засобів спілкування, засвоєння перших елементів суспільного досвіду, виникнення потреби в нових враженнях. Стадія немовляти охоплює хронологічний вік від одного місяця до одного року. На кінець першого року життя зріст дитини сягає 70-80 см, а вага - 10-12 кг. Немовля відрізняється великою головою (1/4 частина тіла) і короткими ногами (1/3 довжини тіла). У три місяці тримає голівку, а на 4-5-му - рука дитини починає діяти цілеспрямовано (хapati, обмацувати тощо). Виникають довільні рухи очей, які мають характер пошуку, узгоджуються з поворотом голови та рухами тулуба. На 6-му місяці дитина оволодіває вмінням сидіти, на 8-му - пересувається на животі, на 9-му - повзає і стоїть, спираючись на опору. Кінець року означається першими кроками. Рушійною силою розвитку немовляти є суперечність між максимальною її соціальністю, потребою у дорослій людині та мінімальними засобами впливу на неї і можливостями реалізації власної активності. За висновками М. Лісіної, ставлення немовляти до дійсності є соціальним ставленням. Спілкування дорослого з дитиною характеризується нерозривною єдністю, де дорослий є носієм різноманітної інформації та посередником між дитиною й оточуючим світом. До шести місяців провідною діяльністю є особистісне емоційне спілкування з дорослим, а на кінець першого року - предметно-маніпулятивна діяльність, заснована на потребі дитини у спілкуванні з дорослим як партнером у спільних діях. Виникає найпростіша форма домовленевого спілкування, що має суттєве значення для наступного розумового і морального розвитку дитини. Кінець першого року життя є кризовим для розвитку особистості, що спричиняється суперечностями між прагненням і можливостями немовляти. Вік немовляти означений новоутвореннями форм орієнтовних реакцій: зосередження, колові рухи очима, фіксування погляду на новому предметі, реакція на голос матері, чутливість до емоційного тону дорослого, розуміння слів, цілеспрямовані та результативні дії, перебудова голосових реакцій, потреба у розширенні кола партнерів по спілкуванню, пересування у просторі, найпростіші розумові дії. У Р. в. (від одного до трьох років) відбувається інтенсивне фізичне зростання дитини, прорізуються молочні зуби, змінюється співвідношення між розмірами голови й тулуба. Прямоходіння стає основним способом пересування, збагачуються навички самообслуговування і сенсорний досвід. Основою для виділення другого і третього року життя дитини є якісні перетворення органів і функцій організму, що найбільш характерно для розвитку вищої нервової діяльності й поведінки дитини. Працездатність нервової системи набуває вищого рівня, концентрованішими стають процеси гальмування і збудження. Удосконалюються

зосередження, колові рухи очима, фіксування погляду на новому предметі, реакція на голос матері, чутливість до емоційного тону дорослого, розуміння слів, цілеспрямовані та результативні дії, перебудова голосових реакцій, потреба у розширенні кола партнерів по спілкуванню, пересування у просторі, найпростіші розумові дії. У Р. в. (від одного до трьох років) відбувається інтенсивне фізичне зростання дитини, прорізаються молочні зуби, змінюється співвідношення між розмірами голови й тулуба. Прямоходіння стає основним способом пересування, збагачуються навички самообслуговування і сенсорний досвід. Основою для виділення другого і третього року життя дитини є якісні перетворення органів і функцій організму, що найбільш характерно для розвитку вищої нервової діяльності й поведінки дитини. Прагматичність нервової системи набуває вищого рівня, концентрованішими стають процеси гальмування і збудження. Удосконалюються процеси сприймання, пам'яті, мовлення, мислення, формуються нові потреби й інтереси, виникають судження про довкілля. Різноманітні та інтенсивні почуття плінні, ситуативні. Дитина є емоційним камертоном емоцій батьків, головним чином, матері. Наочно-дійове мислення дитини вбирає в себе способи емоційної реакції дорослих щодо подій, що відбуваються у світі. Саме тому значущим середовищем для дитини Р. в. є товариство батьків. Дитина оволодіває різними видами діяльності, зростає її самостійність, вправність управляти своїми кінцівками. Соціальна ситуація розвитку цього віку має багато спільного з попереднім. Дитина освоює соціально прийнятні способи і засоби спілкування (мовлення домінує), поглиблюється контакт з довкіллям, збільшується кількість партнерів по спілкуванню. Стосунки з дорослим набувають форм ділового співробітництва, спрямованого на освоєння дитиною простору. Удосконалюється провідна предметна діяльність, яка є передумовою виникнення, напр., елементарної сюжетно-рольової гри, де відбувається первинна емоційно-дійова орієнтація дитини у сенсі дорослої людської діяльності. Віковими новоутвореннями Р. в. є прямоходіння, розвиток предметної діяльності, оволодіння мовленням (утворення фрази), зародження нових видів діяльності, зростання самостійності, розвиток самосвідомості. Усвідомлення дитиною себе як окремої істоти з бажаннями, намірами, які не завжди збігаються з намірами і бажаннями ін. людей, породжує кризу трьох років, яка завершує ранній вік. За короткий час розвиток дитини набуває бурхливого, стрімкого, а інколи й катастрофічного характеру. Періодично дитина проявляє негативізм, протест, бунт, знецінення дорослих, впертість, що є свідченням бажання апробувати свої можливості у життєвому просторі. У вітчизняній системі освіти і ? шшт соціалізації особистості традиційна" тл к» давати дітей з трирічного віку до днотат ат Проте в громадських закладах досі Ег іжстіян* загальноосвітніх групових цінностей <д: дг ть—і поведінки», тобто запланованого, режмзпт. легтального для всіх. За такого ставлення :ехи гжш окремої дитини залишається без очікував : ш що шкодить її розвитку. Рання соціалізації :гш та ізоляція її від матері стримують ш і і прояви дитини, формують недовіру, за:-: дічешія нерішучість, острах - якості, які трансї:: зг ть в дорослі стани.

Джерела [ред.]

1. Выготский Л. С. Собр. соч.: в 5 т. М.: Педагогический университет «Перспектива», 2004. Т. 1. С. 1-100. : 7 - под ред. Д. Б. Эльконина. М., 1984.
2. Запорожец А. В. О психологии детей раннего и дошкольного возраста. М.: Педагогика, 1986. : гс:::: та. М., 1969.
3. Общение и его влияние на развили психики дошкольника / ред. М. И. Лисин: М 1974.
4. Програма розвитку та виховання дитини раннього віку «Зернятко» / наук. кер. О. Л. Коно ікс Київ, 2004. 5. Эльконин Д. Б. Избр. психол. труды М., 1989.

Автори [ред.]

Гончарень А. М.

Статус гасла: Потребує редагування

Остання зміна: 07.03.2024

Оприлюднено: 07.03.2024

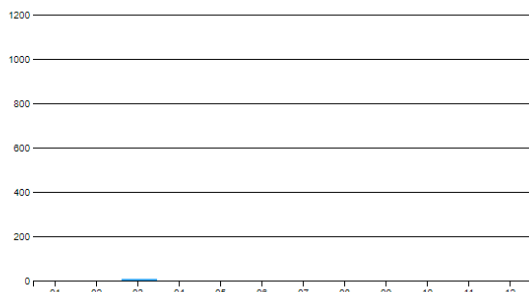
Модератор: Redactor

Категорії: [Blog](#) | [Психологія](#)

В колекцію

Кількість переглядів

2024 ▾

Цитувати статтю

ДСТУ ▾

Гончарень А. М. Ранній вік. *Українська електронна енциклопедія освіти*. 2024. URL: http://uee.gs4cms.com.ua/index.php/Ранній_вік (Дата звернення: 7.березень.2024).

Або скористайтесь сервісом оформлення бібліографічних описів для енциклопедичних статей

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков, В. Ю., Пінчук, О. П., Лупаренко, Л. А. Представленість наукового контенту енциклопедичної тематики у наукометричних і реферативних базах даних. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. 85 (5), 360–383. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/4750>. DOI: 10.33407/itlt.v85i5.4750
2. Гуржій А. М., Яцишин А. В., Лупаренко Л. А. Концепт і генеза поняття «онлайн енциклопедія» на сторінках вітчизняної наукової літератури. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2022. Т. 29. №2. С. 172–191. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/1044>. DOI: 10.32453/pedzbirnyk.v29i2.1044.
3. Биков В. Ю., Буров О. Ю., Гуржій А. М., Лупаренко Л. А., Пінчук О. П., Яцишин А. В. Концептуальні засади створення «Української електронної енциклопедії освіти». *Фізико-математична освіта*. 2022. т. 36. №4. С. 7–15. URL: <https://fmo-journal.org/index.php/fmo/article/view/199>. DOI: 10.31110/2413-1571-2022-036-4-001
4. Pinchuk O. P., Luparenko L. A. Web-oriented encyclopedic edition as a tool for dissemination of verified knowledge in the field of education. *Educ. Technol. Q.* 2023. V. 94. № 2. P. 141–156. URL: <https://acnsci.org/journal/index.php/etq/article/view/582>. DOI: 10.55056/etq.582
5. Биков В. Ю., Лупаренко Л. А. Програмно-функціональні аспекти створення й підтримки українських онлайн ресурсів енциклопедичного призначення. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2023. Т. 95. № 3. С. 162–182. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/5331>. DOI: 10.33407/itlt.v95i3.5331
6. Лупаренко Л. А. Моделювання структури «Української електронної енциклопедії освіти». *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2023. Т. 33. № 2. С. 252–282. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/1429>. DOI: 10.32453/pedzbirnyk.v33i2.1429
7. Биков В. Ю., Пінчук О. П., Лупаренко Л. А. Проблема формування й актуалізації поняттєво-термінологічного апарату педагогіки і психології у цифрову епоху. *Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України ІТЗН НАПН України*. (м. Київ, 11 лютого 2021 р.). Київ, 2021. С. 8-11
8. Пінчук О.П., Лупаренко Л.А. Процедура розгортання відкритої Інтернет-платформи «Українська електронна енциклопедія освіти». Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Теоретико-практичні проблеми використання математичних методів і комп'ютерно-орієнтованих технологій в освіті та науці»: зб. матеріалів. (м. Київ, 28 квітня 2021р.). Київ, 2021. С. 134-137

9. Лупаренко Л.А. Еволюція розвитку електронних енциклопедичних видань освітньої тематики. *Наукова молодь-2021*: зб. матеріалів ІХ Всеукр. наук.-практ. конференції молодих вчених, м. Київ, 30 лист. 2021 р. Київ.
10. Гуржій А., Яцишин А., Полященко І. Актуальність створення освітніх онлайн-енциклопедій. *Сучасні інформаційні технології в освіті та науці. Актуальні питання сучасної інформатики*: зб. матеріалів VI Всеукр. наук. конф., 18–19 листоп. 2021 р. Житомир, 2021.
11. Яцишин А.В., Буров О.Ю., Кохан О.В. Онлайн енциклопедії: феномен популярності в сучасному цифровому суспільстві. *Комп'ютерні технології: інновації, проблеми, рішення*: матеріали IV Всеукр. наук.-техн. конф., м. Житомир, 18–20 лист. 2021 р. Житомир
12. Яцишин А.В. Онлайн енциклопедії як важливий ресурс збереження культурної спадщини. *Інформаційно-комп'ютерні технології: стан, досягнення та перспективи розвитку* матеріали IV Всеукр. наук.-техн. конф., м. Житомир, 25–26 лист. 2021 р. Житомир
13. Биков В. Ю., Гуржій А. М., Яцишин А. В. Сутність та генеза поняття «онлайн енциклопедія». *Звітна науково-практична конференція Інституту цифровізації освіти НАПН України* : збірник матеріалів, м. Київ, 10 лют. 2022 р., Київ : ІЦО НАПН України, 2022. С. 7–13. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730606/>
14. Лупаренко Л. А., Пінчук О. П., Буров О. Ю. Електронна енциклопедія як об'єкт ергономічного проектування. *Звітна наукова конференція Інституту цифровізації освіти НАПН України ІТЗН НАПН України*, м. Київ, 10 лют. 2022 р., Київ : ІЦО НАПН України, 2022. С. 46–50. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730193>
15. Яцишин А. В. Про співвідношення понять «електронна енциклопедія» та "онлайн енциклопедія". *Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології у виробництві та освіті: стан, досягнення, перспективи розвитку*, м. Черкаси, 14–20 бер. 2022 р., Черкаси, 2022. С. 157-160. URL: <https://conference.ikto.net/public/accepted.html> <https://lib.iitta.gov.ua/730617/>
16. Биков В. Ю., Пінчук О. П., Лупаренко Л. А. Енциклопедія освіти як професійна база знань в галузі педагогіки і психології. *Всеукраїнська вебконференція "Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти"*, м. Вінниця, 26 трав. 2022 р., Вінниця, 2022. 8 с. URL: https://ito.vspu.net/konferenc/konf_digital_education/2022/Bykov.pdf <https://lib.iitta.gov.ua/732861>
17. Яцишин А. В., Кохан О. В. Використання онлайн енциклопедій в освітньому процесі. *ІХ Всеукраїнська науково-практична конференція молодих науковців "Інформаційні технології – 2022" (ІТ-2022)* (19 травня 2022 р., Київ). <https://zcit.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/view/10/19> URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730678/>
18. Яцишин А.В. (2022) Роль онлайн енциклопедій у збереженні культурної спадщини України In: Нематеріальна культурна спадщина як сучасний туристичний ресурс: досвід, практики, інновації: тези доповідей V Міжнар.

- наук.-практ. конф.-фестивалю, Київ, 19-20 травня 2022 р. Вид. центр КНУКіМ, м. Київ, Україна, стор. 1-6. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730680/>
19. Яцишин А.В. (2022) Використання онлайн енциклопедій для підготовки та підвищення кваліфікації фахівців In: Інформація та документ у сучасному науковому дискурсі: матеріали VII Всеукраїнської дистанційної науково-практичної конференції. (Івано-Франківськ, 20 травня 2022 р.) ІФНТУНГ, м. Івано-Франківськ, Україна. С. 125–128. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730679/>
 20. Яцишин А. Онлайн енциклопедії як важливий ресурс для освіти дорослих. *Збірник матеріалів конференції «Наукова молодь 2022»*, м. Київ, 15 лист. 2022, Київ. URL: <https://www.igns.gov.ua/konferentsiya-naukova-molod-2022/#materials>
 21. Пінчук О.П., Кохан О.В., Полященко І.М. «Відмінності предметної класифікації «Української електронної енциклопедії освіти» та «International Encyclopedia of Education»», IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні інформаційні технології в освіті і науці», м. Умань URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732826>
 22. Пінчук О.П., Кохан О.В., Полященко І.М. Приклади використання електронних енциклопедій в освітньому процесі, XIV Міжнародна науково-практична інтернет конференція «Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті», м. Кропивницький URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732827>
 23. Пінчук О. П., Лупаренко Л. А. Сучасні ресурси формування, систематизації й уніфікації поняттєво-термінологічного апарату. *I Міжнародна конференція «Відкрита наука та інновації в Україні»*, м. Київ, 27-28.10.2022, Київ. С. URL: <https://conference.dntb.gov.ua/> <https://lib.iitta.gov.ua/732891>
 24. Пінчук О. П., Лупаренко Л. А. Енциклопедичні видання у науково-довідкових цифрових ресурсах. *IV Всеукраїнський відкритий науково-практичний онлайн-форум «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії»*, м. Київ, 27 жовтня 2022 р., Київ. URL: <https://man.gov.ua/events/iv-vseukrayinsskij-vidkritij-naukovo-praktichnij-forum-na-temu-innovacijni-transformaciyi-v-suchasnij-osviti-vikliki-realiyi-strategiyi>. <https://lib.iitta.gov.ua/732892>
 25. Биков В. Ю., Пінчук О. П., Лупаренко Л. А. «Українська електронна енциклопедія освіти»: перші кроки реалізації проєкту. *Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції «Українська енциклопедистика як складник інформаційного спротиву»*, м. Київ, 02 лист. 2022, Київ. С.20-25. URL: <https://ev.vue.gov.ua/conferences/naukovi-konferenciyi-ustanovy/ukrainska-entsyklopedystyka-iak-skladnyk-informatsiynoho-sprotyvu> <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732895>
 26. Лупаренко Л. А., Кохан О. В., Полященко І. М. Вимоги до ілюстративного матеріалу та медіаконтенту статей відкритої інтернет-платформи «Українська електронна енциклопедія освіти». *Звітна наук. конф. Інституту цифровізації освіти НАПН України «Цифрова трансформація*

- освіти України в умовах воєнного стану» : зб. матеріалів наук. конф, 24 лют. 2023 р. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. С. 33-36. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737174>
27. Пінчук О. П. Відкрита інтернет-платформа «Українська електронна енциклопедія освіти» : екосистемний підхід. *Звітна наук. конф. Інституту цифровізації освіти НАПН України «Цифрова трансформація освіти України в умовах воєнного стану»* : зб. матеріалів наук. конф, 24 лют. 2023 р. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. С. 55–58. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735055>;
28. Биков В. Ю., Пінчук О. П., Гуржій А. М. «Українська електронна енциклопедія освіти» як інструмент інформаційної підтримки відкритих систем освіти і науки. *Звітна наук. конф. Інституту цифровізації освіти НАПН України «Цифрова трансформація освіти України в умовах воєнного стану»* : зб. матеріалів наук. конф, 24 лют. 2023 р. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. С.8–11. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735054>;
29. Яцишин А. В. «Українська електронна енциклопедія освіти» як цифрових ресурс для збереження надбань національної педагогіки та психології. *Звітна наук. конф. Інституту цифровізації освіти НАПН України «Цифрова трансформація освіти України в умовах воєнного стану»* : зб. матеріалів наук. конф, 24 лют. 2023 р. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. С. 80-82. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737173>;
30. Пінчук О. П. Середовище Wiki у дидактичному та епістемологічному вимірах. *І Наук.-пр. конф. з міжнар. участю «Відкрита наука в умовах інтеграції освіти України до Європейського Дослідницького Простору» OS-UA-ERA-2023* : зб. матеріалів наук. конф, 27 квіт. 2023 р. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. С. 61–64. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736238>;
31. Буров О. Ю. Он-лайн енциклопедія як елемент відкритої науки (досвід Віденського університету). *І Наук.-пр. конф. з міжнар. участю «Відкрита наука в умовах інтеграції освіти України до Європейського Дослідницького Простору» OS-UA-ERA-2023* : зб. матеріалів наук. конф, м. Київ, 27 квіт. 2023 р. Київ : ІЦО НАПН України, 2023. С. 14–18. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737175>;
32. Пінчук О. П., Лупаренко Л. А. Відкритий доступ vs вільне використання: авторське право в Інтернет. *Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Summer Debates: Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Internet Conference, August 3–4, 2023. Dnipro. P. 388–391.* URL: <http://www.wayscience.com/konferentsiya-5-3-4-serpnya-2023/>, <http://lib.iitta.gov.ua/736375>;
33. Буров О. Ю. Он-лайн енциклопедії в умовах війни: українські освітяни та учні в умовах «нової нормальності». *Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2023 (Пошук рішень в період війни)* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. семінару, м. Київ, 21 бер. 2023 р., Київ: Інститут цифровізації освіти НАПН України: 2023. С. 38–41. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737177>;

34. Лупаренко Л. А. Найпоширеніші вікі-рушії як потенційний засіб створення Української електронної енциклопедії освіти. *У Міжнародна науково-практична конференція «Освіта під час війни: розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення, цифрова трансформація, євроінтеграція»*: збірник матеріалів конференції, м. Київ, 26 жовт. 2023 р., Київ : Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики». С. __. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737271>;
35. Бирка М. Ф., Лупаренко Л. А. Веб-енциклопедія як засіб розвитку інноваційної компетентності педагога. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Розвиток інноваційної компетентності педагога в закладах освіти»: збірник матеріалів конференції, м. Херсон, 26 жовт. 2023 р. С. __. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737185>;
36. Биков В. Ю., Лупаренко Л. А. Практика розроблення веборієнтованих енциклопедій в Україні. *У всеукр. відкритий наук.-пр. онлайн-форум «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії»* : збірник матеріалів, м. Київ, 20 вер. 2023. Київ, URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737183>.

Науково-методичне видання

Биков В. Ю., Спірін О.М., Лупаренко Л.А., Пінчук О. П., Буров О. Ю., Яцишин А. В., Гуржій А.М., Кохан О.В., Полященко І.М.
Використання інтернет платформи «Українська електронна енциклопедія освіти»: методичні рекомендації, Київ: ЩО НАПН України, 2023, 90 с.

Колектив авторів:

Биков Валерій Юхимович, радник, Почесний директор ЩО НАПН України, професор, академік НАПН України, Заслужений діяч науки і техніки України, доктор технічних наук

Спірін Олег Михайлович, професор, член-кореспондент НАПН України, Заслужений діяч науки і техніки України, доктор педагогічних наук

Лупаренко Лілія Анатоліївна, завідувач відділу, кандидат педагогічних наук, старший дослідник

Пінчук Ольга Павлівна, заступник директора з науково-експериментальної роботи, старший науковий співробітник, кандидат педагогічних наук

Буров Олександр Юрійович, провідний науковий співробітник, старший дослідник, доктор технічних наук

Яцишин Анна Володимирівна, провідний науковий співробітник, старший науковий співробітник, доктор педагогічних наук

Гуржій Андрій Миколайович, головний науковий співробітник, професор, доктор технічних наук, академік НАПН України

Кохан Олександр Валерійович, науковий співробітник

Полященко Ірина Миколаївна, науковий співробітник

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.